Grenseløs ungdom

En kritisk diskursanalyse av moralsk panikk i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett».

Anine Andrea Auen

Masteroppgave i medievitenskap
Institutt for medier og kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

1. desember 2019

Sammendrag

Denne masteroppgaven tar for seg mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett» i VG og Aftenposten. Nærmere bestemt har jeg undersøkt hvilke typiske trekk for moralsk panikk man kan finne i mediedekningen. Jeg har også undersøkt hva i mediedekningen som ikke passer inn i en typisk moralsk panikk. Jeg har benyttet meg av Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse som metode for å analysere artikler som er publisert i avisenes nettutgaver i 2016. Gjennom analysen har jeg funnet flere typiske trekk for moralsk panikk i begge avisenes dekning. I de fleste artiklene uttrykkes det en bekymring knyttet til ungdom og intim bildedeling på nett. Denne bekymringen er hovedsakelig fokusert på barn og unge. Videre er det en tydelig bekymring for konsekvensene intim bildedeling på nett kan føre med seg. Jeg har også funnet at det til en viss grad er en konsensus, altså en enighet om at intim bildedeling er et reelt problem. I tillegg har jeg funnet noen eksempler på disproporsjonalitet i mediedekningen. Selv om det er en del kjennetegn for moralsk panikk i begge avisenes dekning, er det fortsatt en del som skiller seg fra en typisk moralsk panikk. Et uventet, men svært interessant funn, er at det ofte er en positiv teknologidiskurs i artiklene. Et positivt syn på teknologi kommer frem i flere artikler, men dette betyr ikke at det ikke også er artikler som inneholder et negativt syn på teknologi. Det viktigste funnet som gjør at mediedekningen ikke passer inn i en typisk moralsk panikk er en kontrolldiskurs med forebyggende og holdningsendrende arbeid i fokus. Her trekkes ofte dialog mellom barn, foreldre og skole frem som et viktig tiltak.

Abstract

This master thesis examines the media coverage of “youth and sexting” in VG and Aftenposten. Specifically, I have examined in what ways this media coverage fits into a moral panic, and what differs from it. The analysis was conducted by using Norman Fairclough’s critical discourse analysis. I found several typical features of moral panic in both newspapers’ coverage. Most articles express concern about youth and sexting. This concern is mostly focused on children and adolescents. Furthermore, there is a clear concern about the consequences sexting might lead to. I have also found that there is, to some degree, a consensus that sexting is a real problem. In addition, I have found some examples of disproportionality in the media coverage. Although there are some characteristics of moral panic in the media coverage, there are still some things that differ from a typical moral panic. An unexpected, but very interesting finding, is that there is a positive technology discourse in

several of the articles. However, I still found a negative view on technology in a few articles. The most important finding that does not fit into a typical moral panic is a control discourse with preventative and attitude-altering work in focus. Here, dialogue between children, parents and school is often highlighted as an important measure.

Forord

Det har vært en lang prosess å skrive denne masteroppgaven. Det har vært både krevende og frustrerende. Men det har også vært givende, spennende og ikke minst veldig lærerikt. Jeg ønsker å takke flere personer som har hjulpet meg i arbeidet med denne oppgaven.

Først og fremst vil jeg takke min veileder Charles Melvin Ess (H-18, V-19, H-19). Tusen takk for god oppfølging, nyttige råd og konstruktive tilbakemeldinger. Jeg må bare innrømme at jeg har en tendens til å trekke meg selv ned, men med oppløftende ord og gode samtaler har du hele tiden minnet meg på å stole på meg selv. Og her jeg sitter nå innser jeg virkelig at jeg kan!

Jeg må også takke mine fantastiske venninner, og medstudenter, Kristine og Louvise. Etter fem år på IMK med utallige timer på grupperom og lesesal, nærmer denne reisen seg slutten for oss som studenter. Men absolutt ikke som venninner. Takk for alle innspill, råd og ikke minst godt selskap.

Tusen takk til alle korrekturlesere! Takk til mine tålmodige venner, og spesielt til min fantastiske roomie Elise, som har gitt meg uvurderlig støtte i en hektisk periode.

Til slutt må jeg gi en stor takk til min fine familie. Takk til pappa for gode innspill og oppmuntrende ord. Takk til mamma for oppløftende telefonsamtaler, litt mas og mye omsorg. Dere har alltid troen på meg og det setter jeg virkelig pris på!

Anine Andrea Auen

1. desember 2019

© Anine Andrea Auen

2019

Grenseløs ungdom. En kritisk diskursanalyse av moralsk panikk i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett».

Anine Andrea Auen

http://www.duo.uio.no

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Innholdsfortegnelse

1 INTRODUKSJON **1**

1.1 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN 2
1.2 MORALSK PANIKK 3
1.3 OPPGAVENS PROBLEMSTILLING 4
1.4 FREMGANGSMÅTE 5
1.5 AVKLARING AV SENTRALE BEGREPER 6
1.6 TIDLIGERE FORSKNINGSBIDRAG 6
1.6.1 Sexting og moralsk panikk i Australia og USA *7*
1.6.2 Norske studier av ungdom og intim bildedeling *9*
1.6.3 Norske panikkstudier *10*
1.7 LESERVEILEDNING 10

2 INTIM BILDEDELING PÅ NETT **12**

2.1 DELINGSKULTUR 12
2.1.1 En delingskultur med seksuell kommunikasjon *13*
2.2 MOTIVASJONER FOR INTIM BILDEDELING 13
2.3 MULIGHETER MED INTIM BILDEDELING 14
2.4 RISIKO OG KONSEKVENSER AV INTIM BILDEDELING 16
2.5 HVA SIER LOVEN OM BILDEDELING PÅ NETT? 17
2.6 BILDEDELING SOM KJØNNET PRAKSIS 18
2.7 OPPSUMMERING 20

3 MORALSK PANIKK **21**

3.1 KONSEPTET MORALSK PANIKK 21
3.3 FEM KRITERIER FOR MORALSK PANIKK 23
3.4 MEDIEPANIKK 24
3.5 TEKNOPANIKK 25
3.6 MORALSK PANIKK OG DISPROPORSJONALITET- EN VIKTIG REFLEKSJON 26
3.7 OPPSUMMERING 27

4 METODISK TILNÆRMING **29**

4.1 VALG AV METODE 29
4.2 DISKURS 30
4.3 KRITISK DISKURSANALYSE 31
4.3.1 Faircloughs kritiske diskursanalyse *32*
4.3.2 Faircloughs tredimensjonale modell *32*
4.3.3 Tekst *33*
4.3.4 Diskursiv praksis *34*
4.3.5 Sosial praksis *35*
4.4 UTVALGSPROSESS 36
4.4.1 Avisenes kontekst *36*
4.4.2 Søk og funn i Atekst *39*
4.4.3 Utvalgskriterier *41*
4.4.4 Analyseobjekter *42*
4.5 KODEBOK 43
4.6 ANALYSENS UTFORMING 45
4.7 FORSKNINGSKVALITET 47

5 ANALYSE **49**

5.1 HVEM DELTAR I DISKUSJONEN? 49
5.2 BILDEDELING 51
5.2.1 Ungdomsengasjement gjennom leserinnlegg *54*
5.2.2 Oppsummering *56*
5.3 NETTOVERGREP OG HEVNPORNO 57
5.3.1 Nettovergrep *58*
5.3.2 Hevnporno *60*

5.4 STRAFFESAKER 63
5.5 «GRENSELØS SEXKULTUR» 65
5.5.1 Oppsummering 69
5.6 FORELDRE OG SOSIALE MEDIER 69
5.6.1 Oppsummering 72
5.7 RÅD, TIPS OG ERFARINGER 72
5.8 OPPSUMMERING AV FUNN 74

6 DISKUSJON 75

6.1 BEKYMRING 75
6.1.1 Ikke bare voksne som er bekymret 77
6.1.2 Bekymring og moralsk panikk 78
6.2 KONSEKVENSDISKURSEN 80
6.2.1 Direkte konsekvenser av intim bildedeling 80
6.2.2 Konsekvenser for dem som blir utsatt for bildespredning 81
6.2.3 Konsekvenser for dem som sprer bilder 82
6.2.4 Konsekvenser og moralsk panikk 82
6.3 TEKNOLOGISK UTVIKLING 83
6.3.1 En positiv teknologidiskurs- et uventet funn 84
6.3.2 En negativ teknologidiskurs 85
6.3.3 Teknologisk utvikling og moralsk panikk 86
6.4 DISPROPORSJONALITET 87
6.4.1 Statistikk 87
6.4.2 Et samfunnsproblem? 88
6.4.3 Overdrivelse 89
6.4.4 Var ungdommen virkelig bedre før? 90
6.4.5 Disproporsjonalitet og moralsk panikk 92
6.5 KONTROLL OG REGULERING 92
6.5.1 Kontrolldiskursen i mediedekningen 93
6.5.2 Foreldreansvar- et uventet funn 94
6.5.3 Kontroll og moralsk panikk 96
6.6 KULTURELLE FORSKJELLER- EN MULIG FORKLARING? 97

7 KONKLUSJON 98

7.1 SVAR PÅ PROBLEMSTILLING 1 98
7.2 SVAR PÅ PROBLEMSTILLING 2 99
7.3 EN SAMLET KONKLUSJON 100
7.4 NOEN SISTE REFLEKSJONER 100
7.4.1 Er det en forskjell i dekningen til de to avisene? 101
7.4.2 Disproporsjonalitet 101
7.4.3 Oppgavens begrensning og forslag til videre forskning 101

LITTERATURLISTE 104

VEDLEGG 1 KILDEMATERIALE: UTVALGTE AVISARTIKLER 110

Liste over figurer:

Figur 1: Noora snakker med Nikolai (Skjermdump NRK P3, 2016). 1
Figur 2: Nikolai snakker med Noora (Skjermdump NRK P3, 2016). 1
Figur 3: Kripos hyller Noora. (Skjermdump Facebook) 2
Figur 4: Antall medietekster med søkefrase «Ungdom AND nakenbilder» 40
Figur 5: Antall medietekster med søkeord «Hevnporno» 40
Figur 6: Analyseobjekter fra Aftenposten 42
Figur 7: Analyseobjekter fra VG 43
Figur 8: Oppgavens kodebok 45
Figur 9: Eksempel på analyse 46

1 Introduksjon

TORSDAG 19:19

Figur 1: *Noora snakker med Nikolai (Skjermdump NRK P3, 2016).*

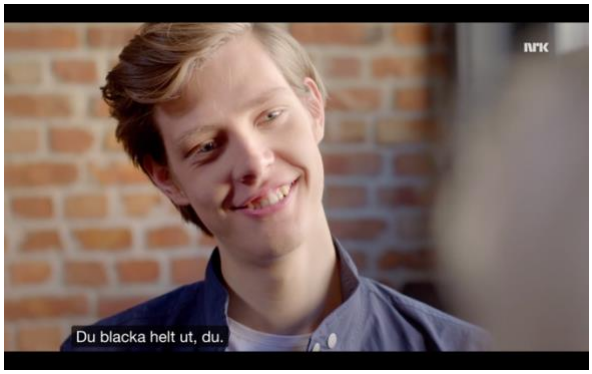

Figur 2: *Nikolai snakker med Noora (Skjermdump NRK P3, 2016).*

Noora ser på Nikolai med et oppgitt blikk og sier at dersom han ikke har tenkt til å fortelle hva som skjedde den kvelden drar hun. Det klippes til et nærbilde av Nikolai og ansiktsuttrykket hans forandrer seg: «Så tøff i trynet? Det er ganske ballsy da, å være frekk mot en som sitter på nakenbilder av deg.». Noora blir tydelig irritert og spør om han mener det som en trussel. Nikolai konstaterer at det var en trussel. Da Nikolai truer Noora med å spre nakenbilder av henne dersom hun ikke gjør som han sier forandrer holdningen hennes seg. Hun sier at han burde ha studert juss, slik at han ikke hadde endt opp i den situasjonen han nå befinner seg i. «Du befinner deg rett og slett i den situasjonen at du kommer til å bli dømt for barnepornografi». Nikolai ler oppgitt. Noora gir ham en leksjon i strafferett. Hun forteller Nikolai at han kan bli dømt for barnepornografi, for å ta og oppbevare et nakenbilde av henne på telefonen. Hun tar en pause, og fortsetter selvsikkert: "Så hvis jeg hadde vært deg, så hadde jeg vært jævlig forsiktig med å spre det". Noora sier videre at hun har tatt opp hele deres samtale, og forteller at han også har brutt straffeloven om «Trussel» og «Tvang», samt alkoholloven ved å tilby henne øl da han kom. Det kryssklippes mellom Noora og Nikolai. De ser hverandre i øynene, Noora med et selvsikkert smil. Nikolai virker bekymret og underlegen. Noora reiser seg fra bordet, med blikket godt festet på Nikolai. Hun smiler tilfreds og går sin vei (NRK P3, 2016).

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Teksten over er en sammenfatning av klippet *Trussel* (NRK P3, 2016) fra sesong to av den norske nettdramaserien SKAM. Jeg skrev min bacheloroppgave i medievitenskap med to medstudenter om representasjoner av seksualitet i SKAM i 2017 (Auen, Gram-Knutsen & Hansen, 2017). Det er arbeidet med denne oppgaven som har inspirert meg til å skrive denne masteroppgaven. Gjennom vår analyse av seksuelle representasjoner i tre sesonger av SKAM, spesielt sesong to som inneholdt en fortelling om hevnporno og overgrep, vokste min interesse for forskning på ungdom og seksualitet. Vi fant at overgrep var sterkt underrepresentert i norsk film og TV, og at SKAM var revolusjonerende i deres fokus på hvordan en slik situasjon kan prege en tenårings liv. Fortellingen om at Noora ble utsatt for hevnporno og overgrep bidro til et stort mediefokus på hevnporno, overgrep og deling av nakenbilder på nett.

Figur 3: *Kripos hyller Noora. (Skjermdump Facebook)*

Klippet *Trussel* der Noora gir Nikolai en leksjon i Norges lover ble blant annet hyllet av Politiets nettpatrulje. Kari-Janne Lid, leder i seksjonen for volds- og seksualforbrytelser i Oslo politidistrikt, sier i etterkant av klippet til TV2: «Dessverre tror jeg at kunnskapen om hva som faktisk er straffbart, ikke er så godt kjent. Der er denne serien genial, den når jo ut til ungdom på en helt annen måte enn det politiet klarer». Videre råder hun unge til å ikke la noen ta bilder av seg, med mindre man synes det er greit at bildet vises til andre (Persen, 2016). I halvårstallene til Oslo politidistrikt var det en økning i antall anmeldte seksuallovbrudd etter at SKAM våren 2016 problematiserte disse formene for lovbrudd. Det resulterte i en økning på hele 27,9% fra året før. Overgrepsmottak og hjelpesentre opplevde også en oppgang i antall mennesker som søkte hjelp i 2016 (Westeng, 2016).

Noen uker etter SKAM-episoden om Noora og hevnporno, stod toppblogger Sophie Elise Isaksen frem i VG i juni 2016 og fortalte at hun hadde blitt utsatt for hevnporno av en eks-kjæreste (Ighanian, Svendsen & Quist, 2016). Året etter stod håndballstjernen Nora Mørk frem og fortalte at noen hadde hacket telefonen hennes og spredt nakenbilder av henne

(Mengaaen, 2017). I etterkant av disse sakene har det oppstått en massiv mediedekning i norske aviser med fokus på nakenbilder, hevnporno og overgrep. Ungdom og deling av nakenbilder har ofte vært midtpunktet av diskusjonen i mediene. Mediene har også hatt et fokus på det de omtaler som en «ny grenseløs sexkultur» blant ungdom (Aasheim, Nordli & Skogtrøm, 2016; Lech, Quist, Spets & Vigsnæs, 2016)

Nettopp dette fokuset på deling av nakenbilder, sexkultur og ungdom i norske medier trigget min nysgjerrighet. Jeg ønsket å bruke mine tidligere erfaringer med forskning på ungdom og seksualitet, og jeg så på mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling» som en svært interessant mulighet for videre forskning. Det meste av mediedekningen jeg hadde sett hadde et negativt perspektiv på ungdom og nakenbilder. Er det slik at det bare er negativt å sende nakenbilder? Vil alle ungdommer som sender nakenbilder bli utsatt for hevnporno? Finnes det noen fordeler med intim bildedeling som blir oversett av mediene? Er frykten for ungdom og intim bildedeling i mediene overdrevet? Med utgangspunkt i disse spørsmålene fant jeg en ny vinkling på oppgaven: Moralsk panikk.

1.2 Moralsk panikk

Forholdet mellom barn, unge og nye medier er ofte et tema i offentlige debatter. De offentlige diskursene er som regel delt i to. På en side blir barn presentert som uskyldige og sårbare, noen som trenger å beskyttes. På den andre siden blir barn presentert som mediepionerer. Dagens barn og unge er vokst opp med digital teknologi og blir sett på som svært kompetente mediebrukere. Fremstillingen av barn og unges bruk av medier er sterkt knyttet til de forestillingene vi har til selve mediet (Hagen & Wold, 2009, s. 17). Utviklingen av nye medier har opp gjennom tidene blitt sett på med en blanding av optimisme og frykt, noe som ofte har ført til en moralsk panikk. Nye medier blir opplevd som en trussel mot barn og unge fordi de visker ut skillet mellom barndom og voksenlivet (Hagen & Wold, 2009, s. 18).

Moralsk panikk er et konsept som handler om samfunnets og medienes rolle i å konstruere panikklignende reaksjoner på noe som blir definert som en «trussel». Moralsk panikk som konsept har blitt utviklet av den britiske sosiologen Stanley Cohen gjennom hans arbeid med boken *Folk Devils and Moral Panic* (1972). Han identifiserte et tilfelle av moralsk panikk knyttet til to britiske ungdomsgrupperinger på 1960-tallet, der mediene opptrådte som en aktør som bidro til å skape og forsterke kollektive reaksjoner gjennom en aggressiv

pressedekning (Cohen, 1972). I denne oppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan mediene diskuterer temaet «ungdom og intim bildedeling». For å gjøre dette har jeg valgt et teoretisk rammeverk som støtter seg på sentrale teorier om moralsk panikk. Jeg ønsker å finne ut om det er typiske trekk for moralsk panikk i den norske mediedekningen av ungdom og intim bildedeling.

Chas Critcher (2006) hevder at det finnes fire gode grunner til å studere moralsk panikk. For det første eksisterer det moralske panikker rundt oss hele tiden, så det er dermed interessant å forstå hva de handler om, hvordan de oppstår og hvordan de utfolder seg. Den andre grunnen til å studere moralsk panikk er ifølge Critcher på grunn av deres antatte økende politiske betydning (2006, s. 3). Den tredje grunnen handler om at moralske panikker sier noe om maktstrukturene i et samfunn, nærmere bestemt om hvem som kan definere noe som et sosialt problem og utføre passende tiltak (2006, s. 4). Critcher hevder at moralske panikker tvinger oss til å utforske noen vanskelige spørsmål om sannhet i forhold til sosiale problemer. Dette er den fjerde grunnen til å studere moralsk panikk (2006, s. 6).

1.3 Oppgavens problemstilling

Med Cohens definisjon av moralsk panikk, og videre utviklinger av konseptet forankret i teorier om mediepanikk og teknopanikk, skal jeg undersøke hvilke typiske trekk for moralsk panikk man kan finne i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett». Ifølge Critcher (2006) vil det ikke være hensiktsmessig å avgjøre om et problem var moralsk panikk eller ikke. Han hevder at det vil være nyttig å etablere i hvilken grad noe passer inn i den ideelle typen moralsk panikk, og eventuelt hvordan og hvorfor det avviker fra det (2006, s. 10). Dette viser han gjennom et sitat fra Adam (2003):

> «The identification of a moral panic can be no more than the start of an analysis, not its conclusion. The moral panic idea has tended to function as something of a taxonomy: once the criteria for a moral panic are checked off, central questions of how constituencies are mobilized for and against or why moral entrepreneurs are successful or unsuccessful in generating a panic are often left undeveloped" (Adam, 2003 i Critcher, 2006, s. 10).

Slik jeg tolker det vil det være nyttig å undersøke i hvilken grad et problem eller fenomen passer med en typisk moralsk panikk, og hvordan det eventuelt avviker fra det. Derfor vil jeg i denne oppgaven ikke konkludere med om mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling»

på nett var moralsk panikk eller ikke. Jeg vil derimot identifisere hvilke trekk i mediedekningen som passer en typisk moralsk panikk og hva som gjør at mediedekningen ikke passer en typisk moralsk panikk.

Ut ifra dette har jeg formulert to problemstillinger:

1. Hvilke typiske trekk for moralsk panikk finnes i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett»?

2. På hvilken måte passer ikke mediedekningen inn i en moralsk panikk?

1.4 Fremgangsmåte

For å svare på oppgavens problemstillinger har jeg måttet gjøre noen forskningsmessige avgrensninger. Målet med denne oppgaven er å gi et innblikk i den offentlige diskursen som omkranser «ungdom og intim bildedeling på nett», og å belyse medienes rolle i bevisstgjøring av tematikken. Det første steget ble å finne en metode som ville være hensiktsmessig for å undersøke mediedekningen. Jeg måtte finne ut hvordan jeg på best mulig måte kunne avdekke meningen i medienes dekning og samtidig anvende teorier om moralsk panikk. Jeg fant ut at en kvalitativ tekstanalyse ville være veien å gå, og endte derfor opp med Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse (CDA). Med en kritisk diskursanalyse kan man ta utgangspunkt i en kritisk tilnærming til maktforhold, ideer og ideologier som kan speiles og reproduseres i språket, noe som vil være en fordel i mitt forskningsprosjekt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 75-76).

Det neste steget ble å avgrense mediedekningen for undersøkelsen. Jeg måtte bestemme meg for hvilken tidsperiode oppgaven skulle undersøke. Et søk i A-tekst (Retriever) viste at mediedekningen om ungdom, nakenbilder og hevnporno i Norge hadde en stor økning i 2016. Det kan se ut som at oppmerksomheten rundt SKAM og bloggeren Sophie Elise ble startskuddet for en massiv mediedekning av fenomenet, og jeg valgte derfor å ta utgangspunkt i året 2016 for min undersøkelse. På grunn av den store mediedekningen ble jeg nødt til å begrense undersøkelsen til to aviser. Valget falt på de to riksdekkende avisene VG og Aftenposten. Mer om utvalgsprosessen av avisene og analyseobjektene blir beskrevet i kapittel **4.** For å svare på problemstillingene vil jeg dermed foreta en kritisk diskursanalyse av

mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett» i henholdsvis VG og Aftenposten i tidsrommet 01.01.2016- 31.12.2016.

1.5 Avklaring av sentrale begreper

Før jeg går videre vil det være hensiktsmessig å forklare noen av de sentrale begrepene jeg vil benytte meg av i denne oppgaven. Det finnes ikke et godt begrep for digital seksuell kommunikasjon på norsk, men på engelsk brukes begrepet «**sexting»** hyppig. Sexting er et engelsk begrep som handler om oppretting, deling og videresending av seksuelt innhold gjennom mobil eller internett. Dette seksuelle innholdet kan bestå av bilder, video eller tekst (Lenhart, 2009, s. 3). Sexting er et begrep som har oppstått i mediene etter et økende fokus på deling av seksuelt innhold. Begrepet er sammensatt av de to ordene ”sex” og ”texting”, og viser til hvordan man begynte å sende seksuelt innhold over tekstmeldinger på mobilen. I takt med den digitale utviklingen deles slikt innhold nå også på internett og i ulike sosiale medier, og bildedeling er blitt en vanlig form for seksuell kommunikasjon (Crofts & Lee, 2013, s. 85).

I oppgaven brukes også begrepene: **nakenbilder**, **intime bilder**, **lettkledde bilder, seksualiserte bilder**, og **seksualisert innhold** når jeg snakker om digital seksuell kommunikasjon eller sexting. Jeg har også valgt å bruke **«intim bildedeling»** som et samlebegrep når jeg snakker om deling av nakenbilder, lettkledde bilder eller bilder som fremstiller en seksuell situasjon. Dette inkluderer også deling av filmer med samme type innhold. Et annet begrep som ofte brukes i oppgaven er «**hevnporno».** Hevnporno er bilder eller filmer av seksuell karakter som blir distribuert på internett uten samtykke fra personen som er avbildet. Begrepet kommer av at bildene eller filmene ofte er lagt ut av ekskjærester med hensikten å hevne seg for noe. Hevnporno som begrep dekker også deling av private bilder eller filmer som er blitt stjålet og publisert av hackere. Deling av bilder kan starte frivillig og man kan sende et bilde til noen man kjenner eller stoler på, men man har uansett ingen garanti for at bildet ikke blir spredd videre (Teigstad, 2017).

1.6 Tidligere forskningsbidrag

Forskningsfeltet denne oppgaven kan plasseres innenfor er samfunns og medieforskning, med et spesielt fokus på moralsk panikk, seksualitetsforskning og barn- og medieforskning.
Det har vært forsket på ungdom og intim bildedeling med moralsk panikk som teoretisk utgangspunkt internasjonalt, men dette har derimot ikke blitt forsket på i Norge. Forskningen

handler ofte om en mediedekning med et stort fokus på risiko og konsekvenser av unges teknologibruk. I en norsk sammenheng har forskning på ungdom og intim bildedeling for det meste dreiet seg om hva, hvordan og hvorfor. Flere studier har fokusert på motivasjoner for deling av nakenbilder. Norske panikkstudier har ikke beveget seg i retning av intim bildedeling, dermed vil jeg påstå at det finnes et forskningshull her. Med det store fokuset på ungdom og nakenbilder i media vil det være svært aktuelt å undersøke om denne mediedekningen på noen måte kan knyttes til moralsk panikk, spesielt med tanke på resultater fra internasjonal forskning på temaet. Flere studier har konkludert med at mediedekningen av ungdom og sexting, i både Australia og USA, i stor grad kan knyttes til moralsk panikk.

Videre i oppgaven vil jeg gå nærmere inn på denne forskningen. I del **1.6.1** presenteres tre forskningsprosjekter om intim bildedeling (sexting) og moralsk panikk fra Australia og USA. Deretter gir jeg et overblikk av norsk forskning på ungdom og intim bildedeling i del **1.6.2**, før jeg avslutter med en gjennomgang av noen norske studier om moralsk panikk i del **1.6.3.**

1.6.1 Sexting og moralsk panikk i Australia og USA

Catherine Page Jeffrey (2018) har undersøkt den australske mediedekningen knyttet til seksualisering av barn og sexting i tidsperioden 2004-2015. Hun argumenterer for at begge tilfellene kan forstås som moralsk panikk. Hun poengterer at spørsmålet om en påstått seksualisering av barn ikke er noe nytt, men måten debatten har blitt konstruert på i media har endret seg i løpet av det siste tiåret. Det har blitt et større fokus på barns bruk av teknologi (2018, s. 366). Jeffrey understreker at unge mennesker trenger beskyttelse, men at det er lite hensiktsmessig å behandle dem som passive mottakere av medier. Hun konkluderer med at pådriverne av denne moralske panikken helt sikkert har barnets beste i tankene, men at det er problematisk at diskursene ikke er mer nyanserte og anerkjenner ungdoms handlefrihet og seksuelle identitet (2018, s. 377).

Nora R. A. Draper (2012) har tatt utgangspunkt TV- dekningen av ungdom og sexting i USA. Det har vært et stort fokus på hvordan bruk av nyere teknologi fører med seg risiko, og det er store bekymringer knyttet til ungdoms bruk av denne teknologien. Disse bekymringene har ført til strenge straffer for å gi en klar beskjed til ungdom om hvor alvorlige konsekvenser sexting kan ha for dem (2012, s. 223). Draper fant tre temaer i sine undersøkelser av diskursen som gikk igjen. Det første var en teknologisk deterministisk forklaring på sexting

som foreslår at økt mobilbruk oppfordrer til sex blant ungdom. Det andre temaet var forskjellen mellom gutter og jenter i diskursen. Konsekvenser av sexting fokuserer nesten utelukkende på jenter. Det tredje temaet handler om overvåkning og restriksjoner som løsninger på det oppfattede problemet. Her er det også en diskurs som går mot denne oppfatningen og som foreslår at opplæring i mobilbruk vil være den mest hensiktsmessige tilnærmingen for å avskrekke sexting (2012, s. 226).

Draper påpeker at Drotners (1992) beskrivelse av mediepanikk gir et nyttig rammeverk for å forstå denne diskursen. De aktuelle diskursene rundt sexting avslører store bekymringer angående rollen teknologien spiller i dagens samfunn. Mediepanikk fremhever også hvordan ny teknologi fører til at de tradisjonelle grensene mellom medieprodusenter og forbrukere blir svekket. Draper har funnet en tydelig bekymring rundt ungdom og sexting, og denne bekymringen nærmer seg en panikk. Hun hevder at dette kan føre til at løsninger og forebyggende tiltak som utvikles kan mislykkes i å treffe underliggende problemer og kan generere større utfordringer i utviklingen av positiv seksuell praksis og bruk av teknologi blant ungdommer (Draper, 2012, s. 234).

Sonia Livingstone (2008) har også undersøkt mediepanikk i USA, men med et fokus på MySpace og sosiale medier. Hun oppsummerer mediedekningen slik:

> ” In short, it is commonly held that at best, social networking is time-wasting and socially isolating, and at worst it allows pedophiles to groom children in their bedroom or sees teenagers lured into suicide pacts while parents think they are doing their homework.” (Livingstone, 2008, s. 396).

Mediene hadde altså lite eller ingen fokus på eventuelle fordeler med ungdoms bruk av sosiale nettverkstjenester. Gjennom intervjuer av ungdom identifiserer Livingstone flere risikoer knyttet til bruk av sosiale nettverkstjenester slik som MySpace, Facebook og MSN. Disse risikoene handler om personvern, misforståelser og misbruk. Hun har også funnet flere fordeler og muligheter ved ungdoms bruk av disse tjenestene som handler om identitetsbygging, intimitet og sosiale ferdigheter. Hun knytter sine funn til selvrealisering. Selvet dannes gjennom samspill med andre, og for dagens ungdom inkluderer selvrealisering i stor grad en forhandling mellom muligheter og risikoer knyttet til kommunikasjon på internett (Livingstone, 2008, s. 407).

1.6.2 Norske studier av ungdom og intim bildedeling

Det finnes ingen norske studier som knytter sexting eller intim bildedeling til moralsk panikk. Det finnes noe forskning i tilknytning til rettsvitenskap, men i et samfunnsfaglig eller mediefaglig perspektiv er det manglende forskning. Dette feltet har de siste årene derimot blitt populært i forbindelse med forskning til masteroppgaver.

Maria Olsen (2018) har sett på hvordan 16-19 åringer definerer begrepet «seksualisert», og hvorvidt selvseksualisering er et fremtredende fenomen på Instagram og Snapchat. Hun utførte en spørreundersøkelse blant elever som går på videregående skole der hun blant annet undersøkte hva de deler på Internett og ulike grunner til at de kler av seg på nett. Olsen fant at eksperimentell identitetskonstruksjon og utvikling av seksuell identitet forsterkes ytterligere for ungdommene av tilgangen de har på applikasjoner integrert i smarttelefonen sin. Hun identifiserer ulike motivasjoner for bevisst selvseksualisering slik som flørting, humor og sosial status (2018, s. 110- 111).

Videre har Tonje Mølmen Lægland (2016) undersøkt unge jenters kjennskap til nettvett, og deres egne erfaringer med å sende lettkledde/nakenbilder. Undersøkelsen viste ulike årsaker til at jenter sendte slike bilder. Den vanligste årsaken var fordi man ble spurt om det, noe som også viser at jentene oftest ikke tar initiativ til å sende selv. Andre årsaker var for å få en gutts oppmerksomhet og anerkjennelse. En tendens som ble avdekket i undersøkelsen er at jevnaldrenes påvirkning er viktig for deling av slike bilder, og at mange av jentene følte seg presset av gutter til å sende lettkledde bilder (Lægland, 2016).

Davidson og Homb (2017) har undersøkt ungdoms holdninger til og forestillinger om deling og mottak av intimt bildemateriale. De fant blant annet at intim bildedeling kan ha en positiv funksjon for ungdom. De fant også at ungdom gjør ulike justeringer for å minimere konsekvenser av eventuell ufrivillig spredning av intime bilder slik som retusjering og anonymisering (2017, s. 40- 41). Dette viser at ungdommene er klar over potensielle konsekvenser av intim bildedeling, men velger allikevel å sende intime bilder på grunn av positive muligheter dette kan føre med seg. Mulighetene de knytter til intim bildedeling er et sterkere bånd og tillit mellom venner, flørting i en romantisk eller seksuell relasjon og økt selvtillit (s. 39- 41).

Marie Kinge (2017) har skrevet en rettssosiologisk analyse av retten i møte med spredning av intimt innhold på nett uten samtykke. En konsekvens av sending av lettkledde og seksualiserende bilder er at bildene kan bli videresendt og delt på nett uten samtykke. Denne masteroppgaven tar for seg hvordan rettssystemet behandler denne problematikken, og hvordan ofrene opplever en slik situasjon. Malena Haaland Lindberg (2018) har undersøkt hvordan pressen bruker begrepet hevnporno i sin mediedekning, og hvorfor fenomenet har fått så stor oppmerksomhet de siste årene. Hun fant at mediene bruker hevnporno ganske sprikende, og at det er vanskelig å avgjøre hvilke situasjoner som bør gå inn under begrepet. Hun foreslår at begrepet bør byttes ut med noe som er mer beskrivende for fenomenet, slik som ufrivillig bildespredning.

1.6.3 Norske panikkstudier

I Norge har det vært gjort noen undersøkelser av moralsk panikk, slik som Kristine Jørgensen og Faltin Karlsens (2014) analyse av dataspilldebatten etter 22. juli. Det var en stor debatt i kjølvannet av terroraksjonen 22. juli rundt dataspill sin rolle i formingen av terroristen. Denne debatten var svært emosjonell, men hadde konsekvenser av kortvarig karakter. Jørgensen og Karlsen fant at debatten har elementer av mediepanikk, men de ønsker heller å betegne den som en medieskepsis. De hevder at en medieskepsis ikke setter like dype spor som en mediepanikk (2014, s. 57). Håkon Johannesen (2004) skrev hovedoppgave ved Universitetet i Oslo om hvordan det i dagspressen vokste frem moralsk panikk knyttet til fenomenet innvandrerkriminalitet. Han viser i oppgaven at den moralske panikken overskrider frykten for kriminelle innvandrere og knytter seg til en frykt overfor innvandrere generelt. Asbjørn Olsen (2015) har skrevet masteroppgave der han undersøker om pressens dekning av motorsykkelklubben Hells Angels Norway kan leses som del av en moralsk panikk. Gjennom Goode og Ben-Yehuda (1994) sine fem kriterier for moralsk panikk finner Olsen flere eksempler som støtter hans konklusjon om at denne pressedekningen er en moralsk panikk.

1.7 Leserveiledning

Nå har jeg gjort rede for interessen og bakgrunnen for oppgaven, oppgavens problemstillinger, metode og avgrensinger. Jeg har også presentert et forskningshull knyttet til ungdom og deling av intime bilder på nett i Norge. Som vi har sett finnes det flere studier om ungdom og intim bildedeling, og det finnes studier om moralsk panikk. Men det finnes ingen norske studier av ungdom og intim bildedeling kombinert med moralsk panikk.

Videre i oppgaven vil jeg gå nærmere inn på oppgavens vitenskapelige og teoretiske kontekst, som er delt i to. Den første delen, kapittel **2**, tar for seg intim bildedeling på nett. Her vil jeg presentere en teknologisk utvikling som har ført til en delingskultur med seksuell kommunikasjon. Motivasjoner for, muligheter med, og risiko og konsekvenser av intim bildedeling på nett vil bli presentert her. I kapittel **3** gjør jeg rede for sentrale teorier om konseptet moralsk panikk av Stanley Cohen (1972), Goode and Ben-Yehuda (1994) og Critcher (2006). Videre tar jeg for meg to videre utviklinger av konseptet: Kirsten Drotners mediepanikk (1999) og Alice E. Marwicks teknopanikk (2008).

I kapittel **4** beskriver jeg metodiske valg og oppgavens utvalgsprosess. Kapittelet innledes med en forklaring av de vurderingene som ligger til grunn for oppgavens metode: Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse (CDA). Diskurs og kritisk diskursanalyse forklares nærmere her. Videre presenteres noen begreper av Yngve Benestad Hågvar (2007) knyttet til kontekst i en kritisk diskursanalyse. Kapittelets andre del tar for seg utvalgsprosessen og hvilke vurderinger som er tatt for å velge hvilke artikler i VG og Aftenposten som skal analyseres i denne oppgaven. Kapittelet avsluttes med refleksjoner om oppgavens forskningskvalitet. I kapittel **5** foretar jeg en kritisk diskursanalyse av utvalgte artikler fra VG og Aftenposten, og i kapittel **6** diskuteres analysens funn. I kapittel **7** svarer jeg på oppgavens problemstillinger og konkluderer. Helt til slutt kommer jeg med noen siste refleksjoner som også inkluderer oppgavens begrensninger og forslag til videre forskning på temaet.

2 Intim bildedeling på nett

Dette kapittelet tar for seg en del av oppgavens vitenskapelige og teoretiske kontekst, og handler om intim bildedeling på nett. I dette kapittelet gjør jeg rede for en ny delingskultur på nett som har blitt en stor del av barn og unges hverdag. Denne delingskulturen har utviklet seg til å involvere seksuell kommunikasjon, og jeg vil presentere konseptet sexting, også omtalt som «intim bildedeling». Her presenteres ulike perspektiver, motivasjoner for, muligheter med, og konsekvenser av en slik bildedeling.

2.1 Delingskultur

Helt siden de første datanettverkene oppsto på 1960-tallet har det eksistert en slags delingskultur på internett. Denne delingskulturen har utviklet seg gjennom Web 2.0 som var et gjennombrudd for den sivile brukerskapte kommunikasjonen på starten av 2000-tallet. Web 2.0 innebar at internett i større grad har brukerne i sentrum og det var brukerne som formet internett. Brukerne kunne nå dele innhold med hverandre og knytte seg sammen i ulike nettverk. En videre i utvikling i brukerskapt kommunikasjon er sosiale medier. Kaplan og Haenlein (2010) skiller mellom Web 2.0 og sosiale medier ved at sosiale medier bygger på teknologien og prinsippet til Web 2.0, men at det tillater brukergenerert innhold på en annen måte enn tidligere (2010, s. 61).

For å kunne si noe om den norske delingskulturen vil det være nyttig å se på Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin undersøkelse av IKT i husholdningen. Denne undersøkelsen viser tilgang til internett i norske husholdninger og befolkningens bruk av internett. Tall fra undersøkelsen viser at 94 % av nordmenn mellom 16 og 79 år bruker internett daglig i 2019. Undersøkelsen viser videre at 73 % av nordmenn i den samme aldergruppen bruker sosiale medier daglig (SSB, 2019). I Medietilsynets Barn og medier undersøkelse fra 2018 kommer det frem at 9 av 10 barn og unge i alderen 9 til 18 år bruker ett eller flere sosiale medier, og at andelen øker med alderen. Blant barn og unge er Snapchat det mest brukte sosiale mediet. 81 % bruker Snapchat, 67 % bruker Instagram og 54 % bruker Facebook (Medietilsynet, 2018, s. 4).

Disse tallene viser at vi lever i et svært digitalisert samfunn der internett og sosiale medier er blitt en stor del av vår hverdag. Mye tyder på at barn og unge er blant hovedaktørene i delingskulturen. En stor del av barndommen og ungdomstiden handler om eksperimentering

og utforskning. De unge tar sjanser og utfordrer grenser som de voksne har satt. Ifølge Hagen og Wold (2009) er det derfor viktig at farer på nettet ikke blir møtt med restriksjoner som barn og unge prøver å snike seg unna. De skriver at utfordringene med internett bør møtes med god opplæring i hvilke farer barna kan møte på nettet og tiltak som fremmer digital kompetanse. Hagen og Wold fremhever at i norsk sammenheng vektlegges oftere dialog enn faste regler og filter (Hagen & Wold, 2009, s. 110).

2.1.1 En delingskultur med seksuell kommunikasjon

Delingskulturen har utviklet seg videre med flere ulike kommunikasjonsformer, og seksuell kommunikasjon er en av dem. Medietilsynets barn og medier undersøkelse fra 2018 viser også forekomsten av seksuell kommunikasjon på nett blant ungdommer. Totalt 13 % av barn og unge i alderen 13 til 18 år har i løpet av det siste året sendt nakenbilder av seg selv. Det er mest vanlig å sende nakenbilder til kjæresten eller en venn av motsatt kjønn, men en relativt høy andel har også sendt nakenbilder til en bekjent eller en person de kun kjenner fra nettet. 37 % av jentene har følt seg presset til å sende nakenbilder, sammenlignet med bare 11 % av guttene. 27 % av barn og unge i alderen 9 til 18 år har sendt bilder eller videoer av andre på nett eller mobil uten samtykke. 27 % har sendt eller lagt ut tekst, bilder eller videoer på mobil/internett som de senere har angret på. Av disse fikk 78 % slettet det i ettertid (Medietilsynet, 2018, s. 5).

2.2 Motivasjoner for intim bildedeling

Tenåringer gjennomgår fysiske endringer og utvikler ulike typer relasjoner. Digitale kommunikasjonsformer tilbyr unge et nytt sted for å utvikle deres identitet, seksualitet og forhold. Gjennom en seksuell kommunikasjon på nett kan ungdom utforske sin seksuelle identitet, uttrykke sine seksuelle interesser og eksperimentere (Walrave et al., 2015, s. 797). Denne eksperimenteringen blir ofte sett på som et problem fremfor en mulighet. Internett skaper frihet, fellesskap og økte muligheter for ungdom, særlig for grupper som begrenses av sosiale normer, slik som homofile, bifile og transpersoner. Nettet skaper nye muligheter for ungdom til å være aktører (Redd Barna, 2014, s. 28). Samtidig kan man ikke se bort i fra at internett fører med seg en viss risiko. Det har også oppstått en ny arena for mobbing, hetsing, krenkelser og overgrep på internett (Teigstad, 2017).

Forskning viser at intim bildedeling kan motiveres av et utviklingsbehov som preger

ungdomsårene. Dette kan være seksuelt uttrykk, flørting eller et behov for å føle seg sexy (Lenhart, 2009). Selvuttrykk og identitetskonstruksjon kan også være motivasjoner for sexting (Chalfen, 2009), i tillegg til et ønske om bedre sosial status (Olsen, 2018) og bedre selvtillit (Davidson og Homb, 2017). Man ser i tillegg skadelige motivasjoner som handler om tvang og press (Hasinoff, 2013; Lægland, 2016).

Intim bildedeling kan brukes for å vise romantisk interesse for andre, for å starte og opprettholde intimitet eller tjene som seksuell aktivitet i langdistanseforhold. Ifølge Walrave et al. (2015) har forskere funnet at sexting kan være et alternativ for unge mennesker dersom de har en religion som forbyr fysisk samleie før ekteskap. Andre forskere har funnet at noen ungdommer oppfatter sexting som et trygt alternativ som er fritt for risikoer slik som graviditet eller kjønnssykdommer (Lippman & Campbell, 2012; Renfrow & Rollo, 2014; referert i Walrave, 2015, s. 797). Forskning viser også at sexting kan oppstå som en slags utfordring for ungdom, for å vise seg frem, som humor blant venner eller en måte å skape nærhet på. Van Oytsel et al. (2014), referert i Walrave et al. (2015), fant at ungdom som søker spenning ofte engasjerer seg mer i bildedeling. For disse ungdommene kan bildedeling kan være en del av en søken etter spenning som overskygger risikoen de utsetter seg for (2015, s. 797).

Albury og Crawford (2012) mener man bør forstå sexting som en mediert form for selvpresentasjon. Kommunikasjonen kan finne sted i forhold, vennskap eller flørt. Albury og Crawford argumenterer for at det er viktig å ikke påføre ungdommer skam eller kriminalisere deres handlinger (2012, s. 464). I en studie av Crawford og Goggin (2008), som er referert i Albury og Crawford (2012), kommer det frem at det finnes flere ulike perspektiver på sexting. Sexting trenger ikke bare skje i seksuelle forhold eller flørt, men det kan oppstå mellom venner i form av humor eller for å etablere sterkere bånd (2012, s. 467). Dette kommer også frem i studien til Davidson og Homb (2017) som fant at spesielt gutter i samme vennegjeng kan sende penisbilder til hverandre, som en form for humoristisk kommunikasjon (2017, s. 39). Intim bildedeling kan dermed forstås som en frivillig praksis blant ungdom, og trenger ikke bare handle om konsekvenser, tvang og press.

2.3 Muligheter med intim bildedeling

Motivasjonene for intim bildedeling er altså svært varierte, og kan knyttes til både positive og

negative sider ved en slik bildedeling. Videre vil jeg diskutere noen positive muligheter som kan knyttes til intim bildedeling blant ungdom. Den amerikanske professoren Amy Adele Hasinoff (2013) har kommet frem til en alternativ modell for sexting som medieproduksjon og peker på et behov for videre forskning på mulige fordeler med sexting. Hun presenterer flere risikoer som har fått et stort fokus både i forskning og i media. Det er stor frykt for at bilder man deler blir spredt, og i verste fall kan bildene ende opp hos overgripere eller i pornografi. Bekymring rundt seksuelle bilder fokuserer nærmest utelukkende på jenter, og istedenfor å bli fremstilt som sårbare og uskyldige blir jenter som produserer slike bilder ofte sett på som uansvarlige og ute av kontroll. Fokuset er på at jenter tar upassende seksuelle avgjørelser når de kommuniserer med digital teknologi (2013, s. 453).

Hasinoff argumenterer for å bruke begrepet ”medieproduksjon” når man snakker om sexting, særlig fordi hun mener at dette begrepet har positive konnotasjoner for ungdom. Hun hevder at å utvide definisjonen av medieproduksjon til å inkludere sexting understreker viktigheten av personvern og samtykke for alle forfattere av innhold på sosiale medier (2013, s. 454). Videre diskuterer Hasinoff flere mulige fordeler ved sexting for ungdom. Det første punktet hun diskuterer er anonymitet, noe som derimot ofte er knyttet til risiko. Særlig jenter, transpersoner og skeiv ungdom kan dra nytte av å snakke anonymt om seksualitet på nett. For dem kan det bli en tilflukt fra stigmaene og restriksjonene de opplever hjemme og på skolen (2013, s. 454).

En annen fordel som blir presentert i studien er bedre kommunikasjon. Hasinoff hevder at tenåringsjenter sliter med å kommunisere deres seksuelle behov til partneren, og deres seksuelle ønsker og prevensjon, fordi de er marginalisert. Massemediene overser de kommunikative fordelene ved sexting, men diskursen kommer derimot til syne i livsstilsmagasiner rettet mot voksne. Disse artiklene uttrykker ikke frykt for at sexting kan føre til aggressiv seksuell oppførsel slik som hos ungdom, men fokuserer på fordeler slik som bedre seksuell kommunikasjon mellom partnere. Forskning viser at jenter kan ha lettere for å innlede forhold på nett, særlig fordi tradisjonelle kjønnsroller ikke er like fremtredende her, og fordi det er mindre stigmatisering rundt det å være for frempå for kvinner (Hasinoff, 2013, s. 455). Videre hevder Hasinoff at internett kan gjøre det lettere for ungdom å utforske sin identitet og utvikle sosiale og kommunikative ferdigheter (2013, s. 456).

Videre har Davidson og Homb (2017) også funnet at intim bildedeling kan ha noen positive

funksjoner for ungdom. Flere av ungdommene de har intervjuet forteller at intim bildedeling kan styrke vennskap og gi en følelse av gruppetilhørighet. Noen ungdommer forteller om en økt følelse av trygghet dersom de er anonyme. Det kan være enklere for ungdom å flørte gjennom å sende nakenbilder dersom de anonymiserer eller retusjerer bildene (2017, s. 40). Noen ungdommer opplever det som tryggere å vise seg naken på et bilde enn i virkeligheten fordi de slipper å se reaksjonen til mottakeren (2017, s. 40). Dette kan også knyttes til en usikkerhet rundt egen kropp og seksualitet. Ungdommer føler seg ofte usikre og misfornøyd med egen kropp, men dersom de kan iscenesette eller retusjere sine egne nakenbilder kan selvfølelsen øke. Deling av intime bilder kan dermed sees på som en trygghet for ungdom i deres seksuelle utforskning (2017, s. 41).

2.4 Risiko og konsekvenser av intim bildedeling

Selv om det finnes flere muligheter og positive funksjoner med intim bildedeling blant ungdom, knyttes denne bildedelingen fortsatt til risiko og konsekvenser. Intim bildedeling har gitt opphav til utbredt offentlig og politisk bekymring angående de potensielle risikoene barn kan utsettes for av digital teknologi. Dette inkluderer bekymringer over tidlig eksponering for seksuelt eller pornografisk innhold, nettmobbing, «grooming» og seksuell trakassering (Ringrose, Gill, Harvey & Livingstone, 2013). Dir, Coskunpinar, Steiner og Cyders (2013) skriver at den negative oppfatningen av intim bildeling særlig handler om juridiske konsekvenser og risikoen for at bildene blir spredt videre, noe som kan resultere i nettmobbing, sosial ydmykelse og psykisk lidelse (2013, s. 568). Van Ouytsel, Ponnet, Walrave, og d'Haenens (2017) forteller at den største risikoen knyttet til intim bildedeling er muligheten for at noen sprer bildene videre. Videre skriver Van Ouytsel et al. at når et nakenbilde spres uten samtykke kan det ha en svært negativ effekt på den som er avbildet, man kan få dårlig rykte og det kan føre til mobbing og trakassering (2017, s. 288).

En studie av Albury & Byron (2014), referert i Walrave et al. (2015), viste at for ungdommer som tiltrekkes av det samme kjønn kan det være risikabelt å sende intime bilder gjennom datingapper eller datingnettsider fordi mottakeren kan avsløre dem som skeive, noe som kan resultere i mobbing (2015, s. 798). Flere studier har funnet en sammenheng mellom intim bildedeling og seksuelle risikoer, inkludert ubeskyttet sex, medisin og alkoholforbruk (Benotsch et al., 2012; Crimmins & Siegfriend-Spellar, 2014; Dake et al., 2012; Dir et al., 2013; Ferguson,2011; Lee et al., 2013; Perkins et al., 2013; Rice et al., 2012; Temple et al.,

2014; Yeung et al., 2014 referert til i Walrave et al., 2015, s. 798). Det blir spesielt fremhevet at stoff- og alkoholbruk kan ha innflytelse på en persons beslutningsprosess. I en studie av Brˇízová og Miltnerová (2014), referert til i Walrave et al. (2015), kommer det også frem at en konsekvens av å sende intime bilder på nett er at noen kan spre disse bildene uten samtykke. Dette skjer ofte dersom et kjærestepar slår opp, og en av partene sprer bildet som hevn (2015, s. 798). Det er en slik bildespredning som svært ofte blir omtalt som hevnporno.

Slettmeg.no er en råd og veiledningstjeneste for dem som føler seg krenket på nett. Her kan man få teknisk hjelp og få råd om hvordan man bør gå frem for å få fjernet uønskede opplysninger og bilder på nett (Slettmeg.no, 2018). I Slettmeg.no sin årsrapport fra 2015 kommer det frem at det oftest er kvinner som blir utsatt for hevnporno, og at det særlig er unge jenter som henvender seg til dem. Menn kan allikevel også oppleve å bli utsatt for hevnporno. Veldig mange av dem som henvender seg til Slettmeg.no føler på skam og fortvilelse, særlig fordi dette ofte er bilder man har tatt selv i en privat setting (Tessem, 2015, s.12-13). Tallene fra årsrapporten viser at det ofte er bekjente som sprer intime bilder videre uten samtykke. Det er ofte ekskjærester som har fått slike bilder i fortrolighet som deler disse bildene videre, for å skade ekskjæresten sin. Det finnes også eksempler på utpressingssaker, der man blir truet med at bildet eller filmen deles dersom man ikke betaler et beløp. Man kan dessuten bli presset til å sende flere bilder eller ha sex med personen (Tessem, 2015, s. 14). Problemet med hevnporno handler ikke om at man ikke kan sende intime bilder i utgangspunktet. Det er ikke personene på bildet som skal få skylden for at bildene er blitt spredt. Flere forskere mener at begrepet bør endres til «ufrivillig porno» eller «ikke-samtykkende porno» for å understreke at personen på bildet ikke har gitt sitt samtykke til at bildene blir delt (Scheller, 2015, s. 558).

2.5 Hva sier loven om bildedeling på nett?

På grunn av de mulige risikoene knyttet til deling av bilder på nett finnes det noen lover i Norge som skal beskytte både voksne, barn og ungdom for å bli utsatt for ufrivillig deling av bilder på nett. Publisering av bilder og filmer på nett reguleres av personopplysningsloven og åndsverkloven, i tillegg til det ulovfestede personvernet. Det er ikke lov å offentliggjøre et bilde eller en film av andre uten samtykke. Videre må foreldre gi samtykke til offentliggjøring dersom avbildede er 15 år eller yngre. Ved en tvist er det den som publiserer bildet eller filmen som må bevise at et informert samtykke er frivillig og uttrykkelig gitt (Rasmussen,

2016).

Bestemmelser som vil være aktuelle for deling av bilder uten samtykke er straffelovens (2005) § 266 om hensynsløs adferd og § 267 om krenkelse av privatlivets fred. Den sentrale lovbestemmelsen for bildedeling av barn i seksuelle settinger finnes i straffeloven § 311 som handler om fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn. Bestemmelsen rammer ulike handlingsalternativer som i bokstav a) å produsere fremstilling som seksualiserer barn, altså det å ta et bilde eller film, og bokstav b) gjøre tilgjengelig, altså å dele dette (Straffeloven, 2005).

I 2018 presenterte Justis- og beredskapsdepartementet et lovforslag for å bekjempe hevnporno. Forslaget til nytt straffebud vil gi et helhetlig straffansvar som innebærer at alle former for deling av krenkende bilder og filmer er straffbart. Det er en utvidelse av allerede eksisterende lover. Videre vil forslaget sikre at fotografering eller filming av andre i krenkende situasjoner er ulovlig uten samtykke, samt at det forbudt å etterspørre slikt materiale. Slike tilfeller har som oftest blitt bøtelagt eller straffet med inntil tre måneder fengsel, men det nye lovforslaget har en strafferamme på ett år. For grovere handlinger foreslås en strafferamme på to år (Regjeringen, 2018). Ifølge Dagbladet er høringsinnspillene til lovforslaget fortsatt til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, og det er foreløpig ikke gitt tid for når arbeidet vil være ferdig (Hatlo, 2019).

2.6 Bildedeling som kjønnet praksis

Både den rettslige og pedagogiske responsen knyttet til intim bildedeling har vært kjønnet ifølge Ringrose et al. (2013, s. 307). Juridiske diskurser har gitt et spesielt narrativ som tar utgangspunkt i at tenåringsjenter står i fare for selvutnyttelse og at det dermed er behov for rettslig regulering. Ifølge Ringrose et al. har media en tendens til å dramatisere risikoen for mindreårige jenter med ekstreme historier om intim bildedeling med store konsekvenser. Samtidig har internasjonale anti-sexting kampanjer illustrert sexting som et problem knyttet til at unge jenter mangler evnen til å bruke sosiale medier (2013, s. 307). Man har særlig sett en offerklandring der ansvaret for bildespredning hovedsakelig blir lagt på personen som er avbildet og ikke personene som har spredt bildene. Denne offerklandringen er ikke ulik hvordan kvinner tidligere har blitt holdt ansvarlig for å beskytte seg selv fra seksuelle overgrep. Dermed forsterker disse anti-sexting kampanjene strenge moralske grenser for

jenters seksuelle uttrykk i et forsøk på for å forhindre intim bildedeling (2013, s. 307).

Disse kjønnede diskursene knyttet til intim bildedeling kan føre til reprodusering av moral og normer knyttet til seksualitet, som konstruerer jenters seksualitet som et problem som bør overvåkes og reguleres. Ringrose et al. hevder at dette er sterkt knyttet til at jenter fremstilles som ofre for seksualisering, og skriver: «Concerns around 'sexting' thus dovetail neatly with the wider social trends explored in this special issue of the construction of 'young girls' as the main victims of 'sexualisation' and its assumed social harms» (2013, s. 307). I diskursen om selvseksualisering gjennom bildedeling kommer det frem at jenter står i fare for utnyttelse, noe som blir forsterket gjennom gamle dobbeltstandarder om seksualitet. Jenters seksualitet blir presentert som noe uskyldig og rent, noe som ikke må ødelegges eller settes i fare. Jenter får dermed det moralske ansvaret for å beskytte den «jomfruelige» kroppen fra den aggressive mannlige seksualiteten (2013, s. 307).

Ringrose et al. har også undersøkt kjønnsforskjeller og seksuelle dobbeltstandarder i tenåringers digitale bildedeling, og bygger på et britisk forskningsprosjekt om ungdom og sexting. De har funnet at jenter blir pålagt å portrettere seg som «sexy», men allikevel møter juridiske konsekvenser, moralsk fordømmelse og «slutshaming» når de gjør det. For jenter kan det å bli spurt om å sende et nakenbilde ses på som et kompliment, men de må samtidig hele tiden vurdere risikoen for å bli sett på som promiskuøs dersom de sender bildet. For gutter er det derimot knyttet en sterk maskulinitet til sexting. Om en gutt kan få en jente til å sende et nakenbilde kan dette sees på som et bevis på gutten sin evne til å overtale jenter og få dem til å gjøre det han vil. Walker, Sanci og Temple-Smith (2013) har også funnet at ideen om en seksuell dobbeltstandard er forsterket. For unge menn er det positivt å være seksuelt aktiv, unge kvinner derimot forventes å si nei til sex og får negativt rykte dersom de sender nakenbilder, men frykter å bli avvist dersom de ikke gjør det.

Walker et al. har også funnet at gutter og jenter har ulik oppfatning av betydningen av intim bildedeling. For gutter var deres deltakelse i atferden ofte av positiv betydning og noen ganger sett på som et middel til status. For jenter var det derimot et middel til å ødelegge hennes seksualitet eller omdømme. Homososiale forhold hadde en sterk innflytelse på unge menns deltakelse i sexting. En rekke av guttene i undersøkelsen fortalte at de opplevde press for å vise hverandre nakenbilder av jenter. Dersom en gutt ikke drev med slik bildedeling opplevde de ofte «silent treatment» eller å bli kalt homofile (2013, s. 699).

Undersøkelsen viste også at selv om gutter ble beskrevet som ansvarlig for å presse både jenter og hverandre til å sende bilder, var det noen gutter som mente at både produksjon og distribusjon av nakenbilder er feil og noe de ønsket å stoppe. Noen gutter fortalte at de følte anger etter å ha sendt bilder av jenter uten deres samtykke, og noen var opptatt av å utfordre oppførselen blant sine jevnaldrende. Ifølge Walker et al. viser dette at ikke alle gutter har problemer med å bli stilt spørsmål ved deres maskulinitet, og at det er viktig å påpeke at ikke alle unge menn er gjerningsmenn (2013, s. 699).

2.7 Oppsummering

Ved å presentere ulike perspektiver på, motivasjoner for, muligheter med og risiko av intim bildedeling blant ungdom har jeg lagt grunnlaget for forståelsen av fenomenet videre i denne oppgaven. Forskningen på ungdom og intim bildedeling vil fungere som et teoretisk bakteppe når jeg videre i oppgaven diskuterer de ulike diskursene som opptrer i de norske medienes dekning av fenomenet. Oppgavens formål er å undersøke i hvilken grad mediedekningen av ungdom og intim bildedeling passer inn i en moralsk panikk. Jeg vil derfor presentere ulike teorier knyttet til moralsk panikk i neste kapittel.

3 Moralsk panikk

Dette kapittelet tar for seg sentrale teorier om konseptet moralsk panikk. Kapittelet starter med å gjøre rede for definisjonen av moralsk panikk som forklart av Stanley Cohen (1972). Videre presenteres Goode og Ben-Yehuda´s (1994) tre teorier om moralsk panikk, samt deres fem kriterier for moralsk panikk. Kapittelet fortsetter med å gjøre rede for to utviklinger av konseptet. Mediepanikk er et konsept som er utarbeidet av Kirsten Drotner (1999) og teknopanikk er utarbeidet av Alice E. Marwick (2008). Begge bygger på Cohens teorier om moralsk panikk.

3.1 Konseptet moralsk panikk

Den britiske sosiologen Stanley Cohen var en av de første til å ta i bruk begrepet moralsk panikk i boken *Folk Devils and moral panic* (1972). Boken har gjennom årene blitt oppdatert med nyere utgaver, og i resten av oppgaven vil jeg henvise til 3. utgaven fra 2011.

Cohen var inspirert av Chicago skolen, og spesielt av Howard Beckers arbeid med sosialt avvik og stemplingsteori. Cohens arbeid var basert på en medieprodusert frykt for to britiske ungdomsgrupper, ”The Mods” og ”The Rockers”, på 1960 tallet. Det ble antatt at ungdommene i disse gruppene oppfordret til og tok del i en voldelig oppførsel. Ifølge Cohen er de viktigste faktorene i konstruksjonen av denne panikken at mediene opptrådte som en aktør som bidro til å skape og forsterke kollektive reaksjoner gjennom en aggressiv pressedekning (Cohen, 2011, s. 1-2). Cohen undersøkte publikums oppfatning av ungdomsgruppene som en trussel, og definerte begrepet moralsk panikk som en reaksjon på en tilstand, episode, person eller en gruppe av personer som er definert som en trussel mot samfunnsverdier og interesser:

> «A condition, episode, person or group of persons emerges to become defined as a threat to societal values and interests; its nature is presented in a stylized and stereotypical fashion by the mass media; the moral barricades are manned by editors, bishops, politicians and other right-thinking people; socially accredited experts pronounce their diagnoses and solutions; ways of coping are evolved or (more often) resorted to; the condition then disappears, submerges or deteriorates and becomes more visible.» (Cohen 2011, s. 1)

Cohen deler den moralske panikken inn i tre faser som han kaller; *diffusion, escalation* og *innovation* (2011, s. 90). *Diffusion* er det mest synlige trekket i kontrollkulturen og oppstår som en umiddelbar reaksjon på den avvikende oppførselen. Fasen handler om en mobilisering

av sentrale samfunnsaktører, slik som politi og politikere. Et eksempel på dette er hvordan involveringen av det lokale politiet utviklet seg til å bli et samarbeid med Scotland Yard, og videre arbeid med parlamentet og landets lovgiving i panikken knyttet til «Mods and Rockers» (2011, s. 90-91). Den neste fasen handler om en opptrapping av kontroll. I denne fasen vil man rettferdiggjøre nye kontrollmetoder og strengere straffer fordi man oppfatter situasjonen som en katastrofe som vil utvikle seg og bli enda verre (2011, s. 92). I den siste fasen vil nye og innovative tiltak og kontrollmetoder bli foreslått og tatt i bruk. (2011, s. 93).

Cohen beskriver tre sentrale aktører i en moralsk panikk; mediene, de moralske entreprenørene og den utpekte fienden. Mediene har i alle tider rapportert avviksatferd som blant annet kriminalitet, skandaler og merkelige hendelser. Cohen beskriver massemedia som en pådriver for moralsk panikk og det han kaller «folk devils» (2011, s. 11). Mediene kan både utløse og forsterke en moralsk panikk gjennom en overdreven pressedekning. I Cohens arbeid fant han at mediene kom med overdrevne fremstillinger av «The Mods and Rockers» gjennom overdrivelser, sensasjonelle overskrifter og falske påstander. Mediene benyttet seg gjentatte ganger av fraser som «riot», «orgy of destruction», «screaming mob» og «beat up the town» (2011, s. 26).

Cohen går ut ifra Howard Beckers tanke om moralske entreprenører som personer som organiserer og driver frem moralske korstog. Han identifiserte disse entreprenørene i roller som politi, politikere og redaktører i sitt arbeid med «The Mods and Rockers» (Cohen 2011, s.10; Goode & Ben-Yehuda, 1994, s. 154). Critcher (2006) forklarer at det er grupper i samfunnet som kan definere et sosialt problem, og definerer disse som «the five powerful Ps of moral panic». Gruppene som har denne makten identifiserer han som presse og kringkasting, pressgrupper, politikere og myndighetene, politiet og andre som opprettholder lover, og til slutt den offentlige mening (public opinion). Disse gruppene har samfunnsmakt alene, men dersom de allierer seg med hverandre kan deres makt bli svært kraftig (2006, s. 4). Den siste aktøren i en moralsk panikk er den utpekte fienden; altså personer eller grupper som blir syndebukk for atferden eller trusselen som oppstår i et samfunn. Denne trusselen omtaler Cohen som en «folk devil» (Cohen, 2011, s. 1-2).

3.2 Tre teorier om moralsk panikk

Erich Goode and Nachman Ben–Yehuda (1994) har bygget på konseptene om ulike motiver

for moralske entreprenører og andre pådrivere for moralsk panikk, og har utarbeidet tre teorier om moralsk panikk. *Grasrot-modellen* antyder at en panikk oppstår hos allmennheten. Selv om noen forestillinger og diskurser kanskje spilles ut i media og politiske organer, ligger de viktigste inntrykkene dypt i holdningene til befolkningen. Det er allmenheten som har oppfattet et fenomen som en reell trussel mot deres verdier, sikkerhet og eksistens. Bekymring i andre sektorer (media, politikken og lovgivende organer) blir dermed et uttrykk for bekymringen hos befolkningen (1994, s. 161).

Den andre modellen er en *elite-utviklet panikk* som antas å være et bevisst resultat av kampanjer designet for å unngå en ekte løsning på et håndgripelig problem. Disse kampanjene drives av en liten og mektig gruppe som genererer frykt, bekymring og panikk for et fenomen. Dette gjør de fordi den reelle løsningen på problemet vil undergrave deres egen interesse (1994, s. 164). Den siste modellen handler om panikker drevet frem av *interessegrupper,* som er det vanligste i en moralsk panikk. Disse panikkene blir drevet frem av profesjonelle foreninger, politiet, mediene, religiøse grupper, utdanningsorganisasjoner og så videre. Her er det ikke alltid like lett å forstå motivasjonen for å drive frem en panikk over et gitt fenomen (1994, s. 166).

3.3 Fem kriterier for moralsk panikk

Goode og Ben-Yehuda har videre utarbeidet fem kriterier som må oppfylles for å kunne definere en moralsk panikk. For det første må det være en tydelig *bekymring* over oppførselen som identifiseres, og konsekvensene den kan følge med seg.

> ” As with social problems, this concern is manifested or measureable in concrete ways, through, for example, public opinion polls, media attention, proposed legislation, action groups, or social movement activity” (1994, s. 157).

Det andre kriteriet for moralsk panikk er *fiendtlighet*. Det må være en økende grad av fiendtlighet mot gruppene av mennesker som utgjør en trussel mot samfunnet. Et skille mellom ”oss” og ”dem” oppstår, og disse personene blir sett på som det Cohen kaller for ”folk devils”. Det hele blir et moralsk spill mellom det gode og det onde (1994, s. 157).

Det tredje kriteriet for moralsk panikk handler om *konsensus*. Moralsk panikk kommer i ulik størrelse og for ulike sosiale grupper i samfunnet. Det trenger ikke å være en total enighet for

hele befolkningen. Kravet er at deler av samfunnet må være enige i at dette er en reell trussel (1994, s. 157). Videre forklarer Goode og Ben-Yehuda at det fjerde kriteriet handler om at det må foreligge en *disproporsjonalitet* eller et misforhold i forhold til virkeligheten. Dette dreier seg om å overdrive omfanget av trusselen eller skaden den forårsaker:

> ” In moral panics, the generation and dissemination of figures or numbers is extremely important - addicts, deaths, dollars, crimes, victims, injuries, illnesses - and most of the figures cited by moral panic «claims-makers» are wildly exaggerated” (1994, s. 158).

Denne disproporsjonaliteten kommer frem gjennom overdrivelser og fabrikkering av tall og statistikker. Det siste kriteriet for moralsk panikk er *flyktighet*. Debatten oppstår plutselig og forsvinner som regel raskt. Noen moralske panikker kan derimot ligge i dvale i lange perioder, og plutselig gjenoppstå fra tid til annen, mens andre blir borte for godt. Av de fem kriteriene vektlegger Goode og Ben-Yehuda det fjerde som dreier seg om manglende proporsjoner som den mest vesentlige (1994, s. 158).

3.4 Mediepanikk

I artikkelen «Dangerous Media? Panic Discourses and Dilemmas of Modernity» (1999) beskriver Kirsten Drotner en annen type panikk sterkt knyttet til moralsk panikk; mediepanikk. Mediepanikk er moralske panikkreaksjoner knyttet til nye mediefenomener, mens selve debatten gjerne finner sted i litt eldre medier. Ifølge Drotner vokser mediepanikk frem med den industrielle revolusjon, i kjølvannet av teknologiske og mediemessige nyvinninger slik som telegrafen og jernbanen. Drotner hevder at mediepanikk sier mer om grunnleggende sosiale og kulturelle dilemmaer i moderniteten enn om selve mediet (1999, s. 602). Mediepanikk dreier seg som oftest om medieinnhold som man antar vil påvirke mottageren i negativ forstand. I debattene om etableringen av nye medier finner man mange likhetstrekk, og gjerne et krav om sensur og regulering. Eksempler på tidligere mediepanikker er introduksjonen av blant annet serieromaner, tegneserier, film, video og dataspill, og internett (1999, s. 602).

Mediepanikk har noen kjennetegn: for det første legger mediet til rette for, og leverer diskusjonen. Diskusjonen er følelsesmessig ladet og moralsk polarisert. Dette vil si at mediet blir fremstilt som enten ”godt” eller ”ondt”, hvor det onde er mest fremtredende i de fleste saker. Videre vil diskusjonen av mediet foregå mellom voksne og ha et spesielt fokus på barn

og unge som ofre for dette mediet (Drotner, 1999, s. 596). Drotner beskriver videre diskusjonen av nye medier som en klassisk fortelling med tre faser. Begynnelsen av diskusjonen kommer fra reaksjoner på en spesiell sak eller trussel, og fortsetter med en spenningstopp som involverer en offentlig eller profesjonell innblanding. Den tredje fasen, og slutten på diskusjonen, angir en tilsynelatende løsning på problemet (1999, s. 598).

Enhver ny mediepanikk som oppstår utvikler seg som om det er første gangen denne type problematikk blir diskutert i offentligheten, allikevel er disse debattene svært like. Disse likhetene er forankret i tre grunnleggende forutsetninger som ligger bak en mediepanikk. Den første forutsetningen handler om dikotomien mellom høykultur og lavkultur. Disse typene av kultur blir ofte satt opp mot hverandre, slik som kunst vs. underholdning og autentisitet vs. imitasjon. Hvis man ser bort fra bøker og seriøse aviser har medier blitt definert som en del av populærkulturen. Ifølge Drotner blir det kulturelle hierarkiet basert på produksjonsforskjeller, og det blir en sosial og psykologisk forskjell i bruken av kultur (1999, s. 612-613).

Den andre forutsetningen for mediepanikk er sosialpsykologi, og handler om at mediene har en umiddelbar virkning på sitt publikum. De som står bak mediepanikk gir ofte veldig enkle forestillinger om kulturell tolkning. Medieopplevelse hevdes å være nært knyttet sosial handling, og et ofte brukt eksempel på dette er at dersom man ser vold på skjermen, blir man voldelig selv. Fokuset er på effekten medier har på mennesker, ikke hva mennesker gjør med medier. Den tredje forutsetningen er forholdet mellom kultur og sosialpsykologi, og handler om at barn og ungdom blir definert som sårbare ofre i en slik panikk (1999, s. 613). I følge Drotner er fokuset i en mediepanikk eksplisitt på barn og unges mediebruk, og man glemmer at deres kulturelle praksiser er mer karakterisert av mangfold av bruk enn form. Slik kan mediepanikk forstås som et middel for sosial kontroll (1999, s. 617).

3.5 Teknopanikk

Den amerikanske professoren Alice E. Marwick (2008) har forsket på moralsk panikk i tilknytning til moderne teknologi, og har utviklet begrepet videre til noe hun kaller for ”technopanics”. Hun definerer technopanics slik: “Technopanic is an attempt to contextualise the moral panic as a response to fear of modernity as represented by new technologies” (2008, s. 5). Teknopanikk har en del av de samme karakteristikkene som mediepanikk, men fokuserer særlig på datamedierte teknologier. Disse panikkene anser ofte

unges bruk av slik teknologi som sykelig og usunn. Hacking, fildeling og voldelige videospill er eksempler på dette.

Videre ser man gjerne et forsøk på å endre eller regulere ungdoms oppførsel, enten ved å kontrollere ungdom eller de som skaper og produserer disse medieproduktene (Marwick, 2008, s. 5). Det aller viktigste i en teknopanikk er at det er barn og unge som er bekymringspunktet. For Marwick (2008) er det viktig å skille mellom panikk for populære medieteknologier og panikk for teknologi slik som kloning eller atomkraft. Selv om det er en betydelig panikk for slik teknologi mangler fokuset på bekymring for barn og unge (Marwick, 2008, s. 5).

Med utgangspunkt i fenomenet «Myspace moral panic» gir Marwick tre grunner til å benytte det teoretiske rammeverket for moralsk panikk som grunnlag for konseptet om teknopanikk:

> ”First, multiple scholars have identified the mid–90s cyberporn “crisis” as a moral panic (Jenkins, 1998; Lawson and Comber, 2000). Second, I believe that in order to understand technopanics over “online predators,” you must understand previous panics over cyberporn, child molesters, ritual sex abuse, and the like. Finally, moral panics theory places the MySpace moral panic into a historical continuum which includes panics over other types of technologies and signs of modernity.” (Marwick, 2008, s. 5).

Marwick argumenterer altså for å bruke rammeverket for moralsk panikk når hun utarbeider konseptet om teknopanikk. Det hevdes at det er viktig å forstå tidligere moralske panikker for å kunne identifisere en teknopanikk.

3.6 Moralsk panikk og disproporsjonalitet- en viktig refleksjon

Som konseptet lyder, moralsk panikk, er det en overordnet oppfatning om at samfunnsreaksjonen er uforholdsmessig til den faktiske alvorlighetsgraden av fenomenet. Problemet med disproporsjonalitet er målbarheten; hvordan kan den nøyaktige alvorlighetsgraden vurderes? Det kan være vanskelig å avgjøre om noe er overdrevet eller disproporsjonalt. Critcher (2006) diskuterer hvordan man kan avgjøre om noe er overdrevent eller direkte usant i forbindelse med moralsk panikk. Han understreker at man må være forsiktig med å komme med uttalelser om hva som er reelt og sant i verden. Allikevel hevder han at man kan være ganske sikre på at noen uttalelser er sanne og andre er falske. Den eneste måten å avgjøre graden av disproporsjonalitet er å ha empirisk kjennskap til trusselen som blir

fremstilt. Han understreker at dersom man ikke kan fastslå disproporsjonalitet, kan man heller ikke konkludere med om noe er moralsk panikk (2006, s. 55). Man kan altså aldri si med absolutt sikkerhet at noe er sant eller ikke, men man kan være ganske sikre på at det man sier er riktig.

Goode og Ben-Yehuda (2009) åpner for kritikk om hvordan man kan avgjøre disproporsjonalitet i en moralsk panikk. De viser til Waddingtons (1986) kritikk av disproporsjonalitet i Hall et al. (1978) sin studie av «muggings» på 70-tallet. Goode og Ben-Yehuda argumenterer likevel for at manglende proporsjonalitet spesifikt kan måles gjennom en innholdsanalyse. Dermed kan man oppfylle kravet til validitet. De viser til fire målbare størrelser av disproporsjonalitet (1994, s. 158):

1. Dersom tekstene inneholder overdrevne tall og overdreven statistikk kan man si at kriteriet for disproporsjonalitet er oppfylt
2. Dersom tekstene inneholder fabrikkerte eller usanne opplysninger kan man si at kriteriet for disproporsjonalitet er oppfylt
3. Dersom oppmerksomhet om et fenomen er mye større enn det som blir et annet fenomen til del, og det siste fenomenet medfører like mye, eller mer skade, kan man si at kriteriet for disproporsjonalitet er oppfylt
4. Dersom oppmerksomhet om et fenomen er mye større enn det som det samme fenomenet er blitt til del tidligere (eller senere) er kriteriet for disproporsjonalitet oppfylt.

I denne oppgaven kommer jeg til å undersøke om det er overdrivelser i artiklene, men jeg vil hele tiden ha i bakhodet at det vil være vanskelig for meg å avgjøre dette. Det er mange trekk ved moralsk panikk jeg ønsker å undersøke i denne oppgaven, så jeg vil legge like mye vekt på alle de viktigste trekkene for moralsk panikk, og inkludere dem i kodeboken. Jeg vil uansett trekke inn disse refleksjonene om disproporsjonalitet i både analysearbeidet og diskusjonen.

3.7 Oppsummering

Moralsk panikk er altså et konsept som ble utviklet av Stanley Cohen i 1960 og 1970 årene, og dette konseptet kan gjelde for alle mulige trusler i samfunnet. Jeg har derfor valgt å inkludere videreutviklinger av konseptet som sett i Drotners (1999) mediepanikk og

Marwicks (2008) teknopanikk i oppgavens teoretiske rammeverk. Det vil være nyttig å forstå panikker som har oppstått som følge av nye medier eller ny teknologi fordi jeg skal undersøke moralsk panikk knyttet til intim bildedeling på internett og i sosiale medier. Jeg vil derfor se etter de viktigste kjennetegnene for både moralsk panikk, mediepanikk og teknopanikk i analysearbeidet. I del **4.6** forklarer jeg hvordan jeg utarbeidet en kodebok som tok utgangspunkt i disse teoriene. Før dette vil jeg i neste kapittel gjøre rede for den metodiske tilnærmingen og utvalgsprosessen.

4 Metodisk tilnærming

Metoder er fremgangsmåter som gir oss svar på spørsmål og som sikrer kvaliteten i et forskningsarbeid. Metoden vi benytter oss av er som en sti eller en vei vi følger for å finne svar. Det viktigste er at denne veien, eller fremgangsmåten, er helt åpen og etterprøvbar (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen & Moe, 2013, s. 15). En metode blir altså spesifikt brukt til å svare på en oppgaves problemstilling. I dette kapittelet vil jeg redegjøre for valg av metode, presentere oppgavens kodebok, forklare utvalgsprosessen av analyseobjekter som ligger til grunn for denne oppgaven og til slutt reflektere over oppgavens forskningskvalitet.

4.1 Valg av metode

Da jeg startet dette prosjektet var tanken å intervjue ungdommer i alderen 16-18 år for å undersøke ungdommers holdning til deling av intime bilder på nett. Jeg ønsket å undersøke deres motivasjoner, grenser og generelle holdninger knyttet til en slik bildedeling. Etter å ha lest flere tidligere forskningsprosjekter om samme tema fant jeg ut at lignende prosjekter allerede var utført. Det som manglet var forskning på samfunnets og medienes holdninger til ungdom og intim bildedeling på nett. Dermed tok oppgaven en vending fra intervjuer til tekstanalyse. Jeg ønsket å undersøke hvordan mediene skrev om tematikken. For å velge metoden som egner seg best til denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i oppgavens problemstillinger:

1. Hvilke typiske trekk for moralsk panikk finnes i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett»?

2. På hvilken måte passer ikke mediedekningen inn i en moralsk panikk?

Jeg måtte finne ut hvordan jeg på best mulig måte kunne avdekke meningen i medienes dekning og samtidig anvende teorier om moralsk panikk. Jeg fant ut at en kvalitativ tekstanalyse ville være veien å gå. En tekstanalyse er en generell betegnelse på ulike kvalitative tilnærmingsmåter til alle typer medietekster. En tekstanalyse er fortolkende og avdekker tekstenes mer eller mindre skjulte lag av mening (Østbye et al., 2013, s. 62-63). En kvalitativ tekstanalyse går i dybden over færre elementer og det er en god måte å forstå hvordan tekster eksisterer i en sammenheng. En kvalitativ tekstanalyse er ikke bare opptatt av hva en tekst sier, men også på hvilken måte den sier det (Østbye et al., 2013, s. 64).

Videre falt valget på en diskursanalyse, nærmere bestemt Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse (CDA). Med en kritisk diskursanalyse kan man ta utgangspunkt i en kritisk tilnærming til maktforhold, ideer og ideologier som kan speiles og reproduseres i språket, noe som vil være en fordel i mitt forskningsprosjekt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 75-76). Jeg kommer også til å benytte meg av begreper fra Yngve Benestad Hågvar (2007) relatert til kontekst i diskursanalyser når jeg snakker om Faircloughs modell for kritisk diskursanalyse. Før dette vil jeg gjøre rede for hva en diskurs og en diskursanalyse er.

4.2 Diskurs

En diskurs er en bestemt måte å snakke om og forstå verden på (Jørgensen & Philips, 1999, s. 7). Begrepet diskurs brukes ofte som en fellesbetegnelse for medienes meddelelser. Diskursbegrepet kommer fra lingvistikken og handler om enheter av tekst som går ut over setningens nivå. Analyse av slike tekstenheter kalles i lingvistikken for diskursanalyse. Lingvister har de siste tiårene interessert seg i økende grad om medienes tekster, og diskursanalyse er i dag en sentral tilnærming i medievitenskapen (Østbye et al., 2013, s. 93). Diskursanalyse tar utgangspunkt i at tilgangen vår til virkeligheten skjer gjennom språket. Verden kan ikke forstås direkte, men vi forstår den ved hjelp av de begrepene og tenkemåtene vi rår over. Språket vårt er betinget av den sosiale konteksten vi befinner oss i. Denne vitenskapsteoretiske posisjonen kalles sosialkonstruktivisme (2013, s. 94).

Det er ofte vanskelig å avgrense hvor en diskurs begynner og slutter, og hva som skal regnes som en egen diskurs. Det finnes nemlig diskurser på flere nivåer. Et eksempel på dette er at man kan ha en FRP-diskurs som er en undervariant av en politisk diskurs. Man kan derfor ikke bare liste opp alle diskurser og plassere dem i en katalog. For å finne en diskurs må man studere språkbruken på forskjellige samfunnsområder og notere seg hvor man finner fellestrekk i kommunikasjonsmåter, sjangere og uttrykksmåter. En diskurs representerer dermed et tankesett, et mønster eller en sammenheng å fortolke verden innenfor (Hågvar, 2007, s. 20).

Diskursanalyse er en samlebetegnelse for flere tradisjoner innen tekstanalytisk tradisjon. Man kan i hovedsak skille mellom to tilnærminger innenfor diskursanalyse: lingvistisk diskursanalyse og samfunnsvitenskapelig tradisjon. En lingvistisk diskursanalyse har

utgangspunkt i tekster som sitt sentrale objekt, og viser til konkret bruk av språk og andre tegn i kommunikasjon (Østbye et al., 2013, s. 93). Den lingvistiske diskursanalysen har interesse for språk som et sosialt fenomen, og fokuserer på språket i bruk og studerer konkrete ytringer og deres funksjoner i spesifikke sosiale kontekster. Diskursanalysen handler dermed ikke bare om hva som kommuniseres, men også om hvem som kommuniserer med hvem og hvorfor, den samfunnsmessige konteksten og hvilket medium som brukes i denne kommunikasjonen (2013, s. 94).

En samfunnsvitenskapelig diskursanalyse er særlig opptatt av samfunnsmessige kontekster og maktspørsmål. Diskurs brukes som betegnelse på de historiske og samfunnsmessige betingelsene som regulerer produksjon av utsagn. Den samfunnsvitenskapelige diskursanalysen er særlig inspirert av den franske filosofen Michel Foucault og hans tanker om hvordan man skrev og snakket om bestemte fenomener og forhold i samfunnet. Det er innholdet og de samfunnsmessige betingelsene i diskursen som er viktig. Foucault sine studier vil vise hvilke sosiale mekanismer, slik som kunnskap og makt, som regulerer hva man i en gitt kontekst kan si og tenke om et fenomen. Et annet viktig aspekt for Foucault er hvordan diskursen bidrar til å legitimere makt (Østbye et al., 2013, s. 95). En form for diskursanalyse er kritisk diskursanalyse. Videre presenteres fem felles kjennetegn for kritisk diskursanalyse, før jeg går nærmere inn på Norman Fairclough sin kritiske diskursanalyse som vil bli brukt som metode i denne oppgaven.

4.3 Kritisk diskursanalyse

Ifølge Jørgensen og Philips (1999) finnes det flere ulike kritiske diskursanalytiske tilnærminger, og disse deler fem felles kjennetegn. For det første har alle sosiale og kulturelle prosesser og strukturer en delvis lingvistisk-diskursiv karakter. For det andre er diskurs en viktig form for sosial praksis, som både konstituerer den sosiale verden og konstitueres av andre sosiale praksiser. Med andre ord bidrar diskurser både til å forme og speile vår sosiale virkelighet. For det tredje skal språkbruk analyseres empirisk i den sosiale sammenhengen. Kritisk diskursanalyse produserer konkrete lingvistiske tekstanalyser av språkbruk i sosial interaksjon. Det fjerde kjennetegnet for kritisk diskursanalyse er at diskurs fungerer ideologisk. Diskursive praksiser bidrar til å skape og reprodusere ulike maktforhold mellom sosiale grupper og kan med dette sees på som ideologiske effekter. For det femte oppfatter

ikke kritisk diskursanalyse seg som politisk nøytral, men som en kritisk kilde som er politisk engasjert i sosial forandring (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 73-76).

Denne oppgaven tar utgangspunkt i Norman Faircloughs (1995) kritiske diskursanalyse (CDA). Fairclough har forsøkt å bygge bro mellom den lingvistiske og den samfunnsvitenskapelige diskursanalysen med en tilnærming han kaller kritisk diskursanalyse. En kritisk diskursanalyse forsøker, slik Fairclough definerer den "å påvise systematiske forbindelser mellom tekster, diskursive praksiser og sosiokulturelle praksiser" (1995, s. 16-17). Fairclough deler Foucaults syn på diskurs som noe som skaper den sosiale verden, men ser på diskurs som et av flere aspekter ved sosial praksis (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 15). Kritisk diskursanalyse stiller opp teorier og metoder for å problematisere og undersøke relasjonene mellom diskursiv praksis og sosiale og kulturelle utviklinger i forskjellige sosiale sammenhenger (Jørgensen & Philips, 1999, s. 72).

4.3.1 Faircloughs kritiske diskursanalyse

Faircloughs tilnærming til kritisk diskursanalyse består av filosofiske premisser, teoretiske metoder, metodologiske retningslinjer og spesifikke teknikker for språkanalyse. I Faircloughs tilnærming er det sentralt at diskurs er en viktig form for sosial praksis, som både reproduserer og forandrer viten, identiteter og sosiale relasjoner slik som maktrelasjoner, og som samtidig formes av andre sosiale praksiser og strukturer (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 77). Fairclough har samlet flere begreper som han presenterer i en kompleks tredimensjonal modell.

4.3.2 Faircloughs tredimensjonale modell

Fairclough snakker om diskurs på to måter, språkbruk som sosial praksis og som en måte å snakke på som gir betydning til opplevelser ut ifra et bestemt perspektiv. Diskurs konstruerer sosiale identiteter, sosiale relasjoner og vitens- og betydningssystemer, noe som vil si at diskurs har tre funksjoner. I Faircloughs kritiske diskursanalyse fokuseres det på to dimensjoner. Den første er den kommunikative begivenheten som kan være all språkbruk, slik som for eksempel en avisartikkel, en film, et intervju eller en tale. Den andre dimensjonen er diskursordenen. Diskursordenen er summen av ulike diskurstyper, diskurser og sjangere, som brukes innen en sosial institusjon eller et sosialt domene (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 79-80). I denne oppgaven vil den kommunikative begivenheten være avisartiklene, og

diskursordenen vil være ungdom og intim bildedeling. Hvert tilfelle av språkbruk er en kommunikativ begivenhet som består av tre dimensjoner. For det første er det en tekst, i tekstbegrepets vide forstand, og teksten kan være både skrift, tale eller bilde. For det andre er den en diskursiv praksis som innebærer produksjon og konsumpsjon av tekster, og for det tredje er det en sosial praksis.

Faircloughs tredimensjonale modell er en analytisk ramme som brukes til empirisk forskning av kommunikasjon og samfunn. Alle de tre dimensjonene skal trekkes inn i en konkret diskursanalyse av en kommunikativ begivenhet. Man må se på egenskapene ved teksten, produksjons- og konsumpsjonsprosessene som er forbundet med teksten, og den brede sosiale praksisen som teksten er en del av. Sammenhengen mellom tekst, diskursiv praksis og sosial praksis utgjør de tre viktigste stegene i den kritiske diskursanalysen. Fairclough mener at det ikke er mulig å forstå en tekst fullt ut uten å forstå diskursene teksten omgis av og som former teksten, og uten å forstå den sosiale verdenen teksten produseres i. Man må analysere forholdet mellom tekst, prosess og sosiale omstendigheter (Fairclough, 2015, s. 58).

Faircloughs tredimensjonale modell handler om å forstå teksten, og den sammenhengen teksten inngår i. Sammenhengen teksten inngår i er tekstens kontekst. Tønnesson (red. 2002) referert i Hågvar (2007) definerer kontekst som ”Den situasjon, det samfunn og de verdener som omgir, har omgitt eller kan tenkes å komme til å omgi teksten” (2007, s. 30). Hågvar skiller mellom situasjonskontekst, tekstuell kontekst og kulturkontekst. Jeg vil videre i oppgaven gå nærmere inn på de ulike dimensjonene i Faircloughs modell. Her vil jeg forklare hvordan det er hensiktsmessig å undersøke de ulike kontekstene i en analyse.

4.3.3 Tekst

Den innerste dimensjonen eller kjernen av modellen er selve teksten, og er den beskrivende delen av analysen. Analysen handler om å beskrive de tekstlige egenskapene til teksten. Tekstdimensjonen i denne oppgaven handler dermed om de tekstlige egenskapene til de ulike avisartiklene til VG og Aftenposten. I Faircloughs terminologi blir dette en ren tekstanalyse, som foreløpig ikke tar hensyn til konteksten. Tekstanalysen vil bli utvidet ved å fortolke tekstbeskrivelsen i lys av situasjonskonteksten og den tekstuelle konteksten. Det blir viktig å forstå hvilken sosial funksjon teksten har, og dermed hvilken sjanger den tilhører. Videre undersøkes tekstens tekstnormer, hvilke diskurser den er påvirket av og hvilket tekst- og

normsamspill den legger opp til. Det dreier seg om å finne ut hvordan språkvalg og visuelle utforminger i teksten legger opp til en bestemt fortolkning i situasjonskonteksten (Hågvar, 2007, s. 35).

4.3.4 Diskursiv praksis

Den mellomste dimensjonen dreier seg om sosiale prosesser som er spesifikt knyttet til tekster. I analysen av denne dimensjonen er det viktig å undersøke hvordan tekster blir laget, hvordan de formidles til leserne, hvordan de blir lest, og hvilket tekst-og-normsamspill som er i sving ved hver av disse tre prosessene. I den mellomste dimensjonen blir dermed situasjonskonteksten og den tekstuelle konteksten relevant.

Situasjonskonteksten handler om de mer umiddelbare og flyktige omgivelsene til teksten. For avisartikler er det for eksempel relevant å vite hvilken posisjon den aktuelle saken hadde i mediebildet i øyeblikket. Dette kan dreie seg om temaet var aktuelt og trendy da det ble publisert eller om avisen var alene eller ikke om å publisere saker om temaet. Andre relevante ting for avisartiklers situasjonskontekst er når på året og hvilken ukedag artikkelen ble publisert, hvilken størrelse og plassering den fikk i avisen eller nettavisen også videre (Hågvar, 2007, s. 31).

Situasjonskonteksten kan også handle om den redaksjonsinterne konteksten slik som hvilke ulike avveininger redaksjonen har gjort før teksten ble publisert. En annen del av situasjonskonteksten handler om leserens møte med teksten. Hvilke situasjonskontekster man velger å fokusere på vil vinkle analysen i en bestemt retning (2007, s. 31). I denne oppgaven vil det være relevant å undersøke temaets posisjon i mediebildet og for eksempel om flere aviser skriver om samme sak. Jeg kunne også ha inkludert den redaksjonelle konteksten eller leserkonteksten, men med tanke med oppgavens tidsbegrensning har jeg valgt å ikke fokusere på dette da det kunne ha endret oppgavens vinkling.

Den diskursive praksisen inkluderer også den tekstuelle konteksten til avisartiklene. Den tekstuelle konteksten, eller intertekstualiteten, handler om at meningen i analyseteksten er betinget av andre faktiske tekster, tekstnormer og sjangere. Hvordan avisartiklene samspiller med omkringliggende tekst kalles for kotekst. I denne oppgaven vil derfor resten av VG eller Aftenpostens nettavis være artiklenes kotekst, for eksempel hvilken seksjon i avisen

artikkelen hører til. Avisartiklene kan også henvise til tidligere publiserte artikler, skriftlige eller muntlige kilder eller andre typer tekster. Denne henvisningen kan skje både direkte eller indirekte. Det handler rett og slett om hvordan journalisten underbygger sine påstander med andre tekster eller kilder. Sjanger kan også være avgjørende for artiklenes intertekstualitet. Når man gir en tekst en sjanger vil denne teksten bli sett i lys av andre tekster i samme sjanger, noe som igjen vil påvirke fortolkningen av teksten (Hågvar, 2007, s. 31-34).

4.3.5 Sosial praksis

Etter at man har beskrevet teksten og fortolket den, slik det er forklart i avsnittene over, blir det neste steget å forklare hvorfor teksten og fortolkningen er som den er. Måten teksten skapes, distribueres, brukes og fortolkes på bør settes i sammenheng med større sosiale strukturer i samfunnet. Analysen av tekster og deres situasjonskontekst forteller oss noe om ikke-språklige sosiale mønstre fordi språk- og tekstbruken i teksten reflekterer ideologier og innarbeidete sosiale forestillinger i kulturen vår. Denne påvirkningen går også andre vei. Tekstene kan enten bidra til å reprodusere bestemte sosiale strukturer eller forsøke å bryte med dem og dermed forandre dem (Hågvar, 2007, s. 36)

Utgangspunktet for Faircloughs modell er at alle tekster inngår i sosiale prosesser på flere nivåer, som til sammen utgjør konteksten. I videste forstand vil tekster kunne reflektere og påvirke måten en gitt kultur arter seg på, slik som maktforhold i samfunnet og brede kulturelle konvensjoner. Dersom man skal forstå hvordan teksten henger sammen med denne sosiale dimensjonen, må man ta høyde for hele kulturkonteksten. I den ytterste dimensjonen blir derfor kulturkonteksten relevant (Hågvar, 2007, s. 34).

Kulturkonteksten er tekstens generelle, kulturelle bakteppe. Hågvar skriver at for å forstå en moderne norsk pressetekst fullt ut må vi vite noe om dens kulturelle status. Vi må vite at avisartikler er blant de mest leste tekstene i Norge, og at nettavisene i større og større grad stjeler lesere fra papiravisene. Vi bør huske på at Norge er et land der avise generelt, og lokalavisa spesielt, står sterkt. Det kan også være relevant å kjenne til at dagens norske aviser er profesjonaliserte, mer eller mindre markedsorienterte og prinsipielt partiuavhengige. Den kulturelle og politiske bakgrunnen vil være relevant når man skal forstå hvilke saker journalistene interesserer seg for (2007, s. 30).

I denne oppgaven vil det derfor være viktig å forstå VG og Aftenpostens posisjon i samfunnet som riksdekkende aviser. At Aftenposten er den største norske abonnementsavisen og utkommer i Oslo. At VG er en riksdekkende tabloidavis og tidligere har vært den største norske papiravisen, nå forbigått av Aftenposten. VGs nettutgave har derimot høyest lesertall i Norge. Det blir også viktig å se på hvilke maktforhold som reproduserer eller forandrer de gjeldende diskursene i artiklene. Hvilke institusjonelle og samfunnsmessige kontekster i diskursene knyttet til ungdom og deling av intime bilder på nett forsterkes eller utfordres blir også en viktig del av analysearbeidet i denne delen.

4.4 Utvalgsprosess

For å svare på oppgavens problemstillinger har jeg måttet gjøre noen forskningsmessige avgrensninger. Det første jeg måtte gjøre var å avgrense mediedekningen jeg skulle undersøke. Formålet med oppgaven er å finne ut hva i mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett» som passer i en moralsk panikk, og hva som ikke passer. Jeg måtte derfor undersøke medietekster som handlet om nettopp dette. Spørsmålet ble hvilke medier jeg skulle velge. Det norske medielandskapet består av flere ulike aviser, magasiner, TV og radio kanaler. Jeg fant ut at jeg ønsket å undersøke skriftlige tekster, og valget falt dermed på avisartikler. Med tanke på oppgavens omfang, og hvor mye tid jeg hadde til disposisjon, fant jeg ut at det ville være hensiktsmessig å velge ut to aviser for å representere mediedekningen. Valget falt til slutt på de to riksdekkende avisene VG og Aftenposten. Jeg bestemte meg for å undersøke avisene sine nettutgaver. Videre vil jeg gjøre rede for avisenes kontekst for å få en bedre forståelse for oppgavens analyseobjekter.

4.4.1 Avisenes kontekst

I denne oppgaven har jeg valgt å undersøke artikler som er blitt publisert i VG og Aftenpostens nettutgaver. Dette har jeg gjort fordi disse artiklene er lettere tilgjengelig, og fordi de fleste saker som blir publisert i papirutgaven også blir publisert i avisenes nettutgaver. Det vil derfor være hensiktsmessig å gjøre rede for nettavisenes format, og deretter gå spesifikt inn på hver avis. Enkelt forklart handler kontekst om den sammenhengen teksten inngår i. Som forklart i del **4.3** kan man skille mellom kulturkontekst, situasjonskontekst og tekstuell kontekst. Kulturkonteksten handler om tekstens generelle, kulturelle bakteppe. Det vil altså være nyttig å forstå avisenes posisjon i medielandskapet. Videre vil jeg også gå inn på den samlede tekstuelle konteksten for nettartikler i avisene. Hver

artikkels tekstuelle kontekst og situasjonskontekst kommer frem gjennom tolkningsarbeidet av de enkelte tekstene, og vil derfor være en del av analysens resultater i kapittel **5**.

4.4.1.1 Nettavisens format

Nettavisenes format har mye til felles med papiravisenes, men det er også noen vesentlige forskjeller. Ifølge Hågvar (2016) er det flere rammebetingelser som skiller nettavisene fra papiravisene. Eksempelvis: økonomi, teknologi, konkurranseforhold, redaksjonskultur, distribusjonsmåte, og målgrupper (2016, s. 5). Hågvar (2007) forklarer at den store prinsipielle forskjellen mellom papir- og nettformatet imidlertid er at nettet ikke legger de samme føringene på hva slags stoff avisa må produsere på den enkelte ukedag, og hvor mye. Menyen er fast hele uken, og journalistene kan i teorien publisere så mye eller lite de vil i hver seksjon. Det er alltid plass til attraktivt stoff, og det har konsekvenser for hva journalistene skriver om i nettavisene (2007, s. 33).

4.4.1.2 VG

VG ble etablert som papiravis i 1945 og er en riksdekkende tabloidavis. VG nett ble utviklet i 1995 og i 2014 var det blitt Norges største nettsted (Store norske leksikon, 2017). Både VG og Aftenposten eies av Schibsted. Da nettavisen ble opprettet hadde VG separate redaksjoner som produserte stoff for nett og papir, men i dag er disse redaksjonene slått sammen og i utgangspunktet produserer alle journalister stoff til både nett og papir. Noen journalister retter seg derimot mer mot den ene plattformen enn den andre. Et viktig skille i VG gjelder saker som ligger under kategoriene «betalt» og «åpent». Saker man betaler for, får man tilgang til gjennom papiravisen eller den eksklusive betalte delen av nettavisen: VG+. Saker som er åpne for alle publiseres gratis i nettavisen. Ifølge Hågvar (2016) er dette skillet viktigere enn skillet mellom nett og papir når redaksjonen vurderer hvor en sak hører hjemme (2016, s. 88-89).

4.4.1.3 Aftenposten

Aftenposten har gitt ut papiravis siden 1860, og etablerte i likhet med VG nettavis i 1995 (Store norske leksikon, 2016). Ifølge Mediebedriftenes Landsforbund (MBL) i 2019 er det Aftenpostens papirutgave som har Norges høyeste opplag, mens VG derimot er landets største nettavis med Aftenposten på en femteplass (Jor, 2019). Aftenposten hadde separate nyhetsredaksjoner for papir og nett, men i 2013 ble redaksjonene slått sammen og alle journalister skal levere til begge plattformer (Hågvar, 2016, s. 85).

4.4.1.4 Tekstuell kontekst

Den tekstuelle konteksten for en artikkel på nett er annerledes enn for en artikkel i papirutgaven. Hågvar (2007) forklarer at for en artikkel i en nettavis vil det ikke være en fast omkringliggende tekst for saken, men saken er gjerne omringet av ulike typer reklame eller ulike lister produsert av avisen selv (eksempel: lister over «det siste» på ulike felt). Hågvar skriver at en annonsetekst vil kunne påvirke tolkningen av en artikkel, men at denne annonseringen endres kontinuerlig. Når jeg har undersøkt hver enkelt artikkels tekstuelle kontekst har jeg derfor valgt å ikke inkludere annonsering fordi denne har mest sannsynlig endret seg fra tidspunktet den ble publisert, i tillegg til at annonseringer ofte er tilpasset leseren. Videre vil det være vanskelig å forstå om det er en prioritert sak for redaksjonen fordi artikkelen har byttet plassering på hovedsiden i løpet av en dag fordi den erstattes av nyere og mer aktuelle saker (2007, s. 33).

Den enkleste måten å undersøke artiklenes tekstuelle kontekst på vil være å se på de ulike lenkene presentert i artikkelen. Ofte vil det være lenker til andre saker som handler om samme tema. Både VG og Aftenposten bruker slike lenker i sine artikler. Dette kan være fordi avisene mener at artiklene skal leses i sammenheng med andre artikler som handler om ungdom og intim bildedeling eller fordi artiklene bygger på tidligere saker avisen har publisert.

I begge avisene lenkes det til andre saker med samme tema gjennomgående i artiklene. Dette er ofte saker som handler om hevnporno, nakenbilder og nettovergrep. Under hver artikkel er det også laget en liste som heter «Les også» der relevante saker med samme tema lenkes til. I VG er det også en egen del som heter «Her kan du lese mer om» hvor det er lagt ved stikkord som er relevante for sakene. Når man trykker seg inn på disse stikkordene vil man finne de siste sakene som inneholder dette ordet. Vanlige stikkord i artiklene i utvalget er «Data», «Krim», «Sosiale medier», «Facebook», «Instagram» og «Barn og unge». Begge avisene har også ikoner i alle artiklene som man kan trykke på for å lenke til artikkelen i sosiale medier eller dele videre via mail.

For å forstå den tekstuelle konteksten kan det også være nyttig å se på intertekstualitet, som handler om hvilke andre tekster eller diskurser teksten som skal analyseres trekker på. Fairclough forklarer intertekstualitet slik: ”Discourses and the texts which occur within them

have histories, they belong to historical series, and the interpretation of intertextual context is a matter of deciding which series a text belongs to, and therefore what can be taken as common ground for participants, or presupposed" (Fairclough, 1989, s. 152). Jeg har derfor undersøkt hvilke tekster i utvalget som trekker på hverandre for å kunne få en bedre forståelse for de enkelte artiklenes kontekst. Som Hågvar (2007) skriver, blir beskrivelse og tolkning i praksis én og samme operasjon. Dette er fordi vi tolker nye aspekter ved teksten fortløpende etter hvert som vi oppdager dem (2007, s. 36). Resten av konteksten til de ulike artiklene kommer derfor frem gjennom analysearbeidet og presenteres sammen med analysens resultater.

4.4.2 Søk og funn i Atekst

For å finne aktuelle avisartikler som handler om ungdom og deling av nakenbilder på nett har jeg benyttet meg av søkemotoren Atekst (Retriever). Atekst er et mediearkiv som gir tilgang til medietekster fra papiraviser, nettaviser, magasiner, TV, radio og internett fra 1945 frem til i dag. Dette verktøyet gjør det mulig å finne frem til artikler som inneholder bestemte søkeord og fraser. Det første jeg måtte gjøre var å avgrense hvilken tidsperiode undersøkelsen skulle fokuseres på. Et søk i Atekst viste at mediedekningen om ungdom og nakenbilder i Norge hadde en stor økning fra 2016 og frem til i dag ved hjelp av søkefrasen «Ungdom AND nakenbilder». Det samme gjaldt for søkeordet «Hevnporno». Det kan se ut som oppmerksomheten rundt SKAM og blogger Sophie Elise ble startskuddet for en massiv mediedekning av fenomenet, og jeg valgte derfor å ta utgangspunkt i året 2016 for analysearbeidet.

År	**Antall medietekster**
2010	51
2011	73
2012	138
2013	134
2014	175
2015	147
2016	**223**

2017	444
2018	560
2019	555

Figur 4: *Antall medietekster med søkefrase «Ungdom AND nakenbilder»*

År	**Antall medietekster**
2010	
2011	
2012	
2013	33
2014	15
2015	163
2016	**277**
2017	266
2018	313
2019	126

Figur 5: *Antall medietekster med søkeord «Hevnporno»*

Denne oppgavens analyseobjekter er avisartikler som ble publisert i VG og Aftenpostens nettutgaver i perioden 01.01.2016 til 31.12.2016. Det er valgt ut 18 artikler fra VG og 10 artikler fra Aftenposten som alle handler om ungdom og intim bildeling på nett. For å komme frem til disse analyseobjektene har jeg tatt en rekke valg som jeg vil gjøre rede for videre i kapittelet.

Ved å benytte meg av Atekst kunne jeg velge meg ut noen spesifikke søkeord som var relevant for temaet mitt: ungdom og deling av nakenbilder, og dermed finne artikler som handlet om dette. I Atekst søkte jeg med flere ulike ord og fraser, og jeg fikk mange treff som videre ledet meg til mer spesifikke søkeord. For å kunne få en god oversikt over mediedekningen unnlot jeg å spesifikt søke på barn og ungdom, og heller bruke dette som et videre utvalgskriterium. Siden det på norsk ikke er et fast begrep for ungdom og bildedeling ble det viktig for meg å søke bredt.

Denne oppgavens overordnede tema er intim bildedeling og sexkultur på nett blant ungdom. I søket mitt dukker det opp mange saker som handler om overgrep og det er ikke alle disse artiklene som vil være relevante for de valgte problemstillingene. Noen av artiklene vil derimot være relevante for utvalget fordi overgrep snakkes om som en konsekvens av bildedeling på nett, og disse har jeg valgt å inkludere. Dersom jeg hadde inkludert alle artikler som handler om overgrep mot barn på nett ville jeg fått et utvalg utover denne oppgavens kapasitet. Debatten om ungdom og intim bildedeling ville ikke lenger ville vært i fokus, men vinklingen ville i for stor grad rettet seg mot overgrep.

Søkeordene jeg endte opp med til slutt var **«nakenbilde», «nakenbilder», «bildedeling», «hevnporno», «bildespredning», «ungdomskultur»** og **«sex»** i ulike kombinasjoner. Artiklene måtte inneholde et av disse ordene. For Aftenposten fikk jeg 59 treff, VG Nett 99 treff og VG Pluss 35 treff. Jeg så raskt at jeg fikk et problem med VG Pluss. Det var kun mulig å åpne 14 av de 35 sakene jeg hadde fått treff på. Jeg fant senere ut at de fleste av sakene jeg ikke fikk åpnet fantes i en redigert versjon på VG nett, noe som vil si at artikkelen ikke lenger var eksklusiv for Pluss lesere og nå åpent for alle. Videre hadde jeg noen utvalgskriterier som jeg vil presentere i neste del.

4.4.3 Utvalgskriterier

Det var viktig for meg at sakene var en del av debatten om intim bildedeling blant unge på nett. Artikkelen måtte faktisk handle om intim bildedeling. Artiklene som ble inkludert i utvalget måtte for det første handle om intim eller seksualisert bilde/video deling eller spredning. For det andre måtte det være saker som handler om Norge, og for det tredje måtte de handle om norske barn og ungdom. Det er flere av disse sakene som nevner et av søkeordene men saken er ikke i riktig kontekst. Jeg fikk mange treff i saker om politikere og kjendiser med søkeordene, men disse ble luket vekk. Noen artikler dukker opp i søket fordi det er lenket til en sak med et av søkeordene i artikkelen, mens selve artikkelen ikke inneholdt søkeordet. Her tok jeg en vurdering om artikkelen var relevant for problemstillingen og om den passet i de andre utvalgskriteriene. Sakene blir linket fordi denne artikkelen har samme tema uten å eksplisitt nevne akkurat mine søkeord. De fleste av disse fokuserer ikke på ungdom og vil ikke være relevante, mens noen derimot er relevante og er derfor blitt inkludert.

I utvalget er det inkludert artikler som jeg, etter nøye vurdering, ser på som relevante for diskusjonen knyttet til ungdom og intim bildedeling på nett. Jeg endte opp med et utvalg på 50 artikler. Av de 50 artiklene var det 10 fra Aftenposten og 39 fra VG. Dette antallet var for høyt for å kunne utføre en detaljert og kvalitativ analyse av hver enkelt tekst med tanke på oppgavens omfang og tidsbegrensning. Jeg valgte til slutt å inkludere de 10 artiklene fra Aftenposten, og utførte et tilfeldig utvalg slik at jeg endte opp med 18 artikler fra VG. Jeg satt altså igjen med et utvalg på 28 artikler samlet.

4.4.4 Analyseobjekter

Under vises en fremstilling av de artiklene som til slutt endte opp med å bli inkludert i oppgavens empiriske utvalg. Disse artiklene består av flere forskjellige sjangre. Flere av artiklene er objektive, og disse består av nyhetsartikler som er korte, konsise og rent informative. Noen artikler er nyhetsreportasjer som går mer i dybden av de rene nyhetsartiklene. Her brukes ofte flere kilder og det fokuseres på bakgrunn og årsak. Det er også inkludert noen notiser, som er korte nyhetsmeldinger. Videre er det også noen subjektive artikler i utvalget som inkluderer kommentarer, leserinnlegg, ledere og kronikker (Kleppe, 2019).

1. Tenåringsovergrepene: Sexvideoer skal ha blitt vist på skolens storskjerm (04.03.16)	2. Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film (12.03.16)	3. Du blir ikke bedre likt selv om du sender nakenbilder (13.03.16)	4. Prisen for å henge med russen (13.05.16)	5. Risikerer tre års fengsel hvis de deler nakenbilder av mindreårige (16.05.16)
6. Russeguttas makt | Nina Jon (18.05.16)	7. Det er ikke bare negativt å sende nakenbilder (01.09.16)	8. Jenter sender ikke nakenbilder for å bli kule (07.09.16)	9. Høyesterett skjerpet straffen for spredning av bilder (08.11.16)	10. Hei, fremmed! Neste gang du sender meg sexbilder på Snapchat, anmelder jeg deg (15.12.16)

Figur 6: *Analyseobjekter fra Aftenposten*

1. Hevnporno er vanligere enn vi tror (03.07.2016)	2. Justisminister Anders Anundsen om hevnporno:- Det ultimate tillitsbrudd (06.06.2016)	3. Privatliv under angrep (05.06.2016)	4. Politiet bekymret: Stadig flere overgripere utgir seg for å være barn på nett (15.10.2016)	5. Anundsen om overgrep på nett:- Vi har halset etter (21.08.2016)
6. Politiet: Ungdommer presses for nakenbilder på nett (02.03.2016)	7. Høyesterett går for fem måneders fengsel for deling av nakenbilder (09.11.2016)	8. Straffet for å vise nakenbilder av eks-kjæresten (22.05.2016)	9. Tre tenåringsgutter pågrepet for flere voldtekter (02.03.2016).	10. Kunnskapsministeren om sexkulturen blant unge:- Skolen må ta mer ansvar (22.08.2016)
11. Sexpress og overgrep blant unge (22.08.2016)	12. Unge om sending av nakenbilder:- Veldig mange som synes det er mye press (07.06.2016)	13. Barnevakten:- Vis interesse for barnas nettbruk (21.02.2016)	14. Mobilparadoxset: Foreldrene henger ikke med (07.07.2016)	15. Slik snakker du med barn og unge om sosiale medier (21.08.2016)
16. Disse kan hjelpe deg som har fått nakenbilder på avveie (05.06.2016)	17. Fått nakenbilder spredt? Det er aldri din skyld (04.06.2016)	18. VG-lesere forteller:Slik ble vi rammet av hevnporno (03.07.2016)		

Figur 7: *Analyseobjekter fra VG*

Når jeg refererer til de ulike artiklene videre i oppgaven vil de presenteres med artikkelnavn i kursiv. Alle artikkelnavnene er hyperkoblinger som fører til den gitte artikkelen i avisens nettutgave dersom man trykker på dem. Hvilken avis artikkelen tilhører og dato for publisering vil stå i parentes bak hvert artikkelnavn. En komplett liste med artikkelnavn, forfatter, avis, dato og link for alle artikler finnes som vedlegg for oppgaven.

4.5 Kodebok

Med utgangspunkt i teoretiske perspektiver på moralsk panikk og Faircloughs kritiske diskursanalyse har jeg utarbeidet en kodebok for å forenkle analyseprosessen. Ved hjelp av

kodeboken har jeg kunnet fokusere på spesifikke trekk ved avisartiklene som er spesielt viktig for problemstillingene, mens jeg samtidig følger analysestegene for kritisk diskursanalyse. Kodeboken er brukt som utgangspunkt i analyse av alle artiklene i utvalget. Det vil si at for hver artikkel har jeg svart på de ulike spørsmålene fra kodeboken, og disse notatene blir videre fremstilt gjennom tematiske kategorier i oppgavens analysekapittel.

Den første delen av kodeboken fokuserer på tekstenes kontekst, noe som vil være avgjørende for tolkningsarbeidet av artiklene. Jeg benytter meg av den tredimensjonale modellen til Fairclough ved å hele tiden veksle mellom beskrivelse og tolkning. Dersom jeg oppdager nye aspekter ved de ulike avisartiklene vil disse bli tolket fortløpende. Dette gjøres fordi en analyse som analyserer del for del vil bli svært lang og veldig gjentakende. Det er av samme grunn vanlig å utelate tekstbeskrivelser som ikke er relevante for problemstillingene og tolkningen (Hågvar, 2007, s. 36). I denne oppgaven vil jeg derfor ikke bruke plass til å beskrive tekstene på detaljnivå. Dette gjør jeg fordi jeg har et stort antall avisartikler jeg skal analysere og bare ønsker å trekke frem de viktigste egenskapene ved teksten som kan hjelpe med å svare på problemstillingene. Den andre delen av kodeboken fokuserer på tekstenes innholdsmessige trekk og på hvilken måte disse kan kobles til teorier om moralsk panikk. Under vises kodebokens utforming:

Figur 8: *Oppgavens kodebok*

Navn:
Publisert:
Forfatter:
Antall ord:
Sjanger:
Tema/diskurs:
Sammendrag:
Lenker:
Tekstuell kontekst:
Moralsk panikk:
1 Hvem deltar i diskusjonen? ***Voksne, eksperter, politi, politikere eller redaktører?***
2 Hvordan fremstår saken? ***Bærer saken preg av bekymring?***
3 Er barn og unge bekymringspunktet i artikkelen?
4 Er det et fokus på internett eller sosiale medier i artikkelen? ***Hvordan presenteres denne teknologien?***
5 Hvordan presenteres atferden? Positiv eller negativ/normal eller usunn?
6 Inneholder artikkelen et forsøk på å endre eller kontrollere ungdoms atferd/ bruk av teknologien?
7 Er det fokus på konsekvenser i artikkelen?
8 Blir det fremsatt konkrete advarsler i artikkelen?

9 Har artikkelen en særlig bruk av overdrivelse? ***Er frykten disproporsjonal? Er det bruk av statistikker f.eks.***

Jeg har tatt utgangspunkt i de viktigste og mest fremtredende kjennetegnene for moralsk panikk, og samlet disse til en kodebok for moralsk panikk. Først gjør jeg rede for hvem som kommer ordet i artikkelen. Dette er viktig fordi et av hovedtrekkene ved en moralsk panikk er at det er voksne personer, gjerne i roller som eksperter, politi, politikere eller redaktører som er pådrivere for en moralsk panikk (Cohen 2011, Drotner 1999, Marwick 2008). Videre har jeg undersøkt om det uttrykkes bekymring i artiklene (Cohen 2011, Goode og Ben-Yehuda 1994, Drotner 1999), og om barn og unge er bekymringspunktet (Drotner 1999, Marwick 2008).

Viktige trekk ved mediepanikk (Drotner 1999) og teknopanikk (Marwick 2008) er at det er et negativt fokus på mediet eller teknologien, i denne oppgaven gjelder det internett eller sosiale medier. Atferden, altså det å dele intime bilder, blir sett på som negativ eller usunn, og det blir sett forsøk på å endre eller kontrollere bruken av mediet eller teknologien. Videre vil en eventuell mediepanikk eller teknopanikk ha et stort fokus på konsekvenser, noe som også Goode og Ben-Yehuda (1994) påpeker i sine kriterier for moralsk panikk. Det negative fokuset på teknologi, atferd og konsekvenser vil kanskje komme frem gjennom ulike advarsler. Helt til sist er det viktigste kriteriet for moralsk panikk inkludert: disproporsjonalitet. Er det noe som tyder på at samfunnsreaksjonen er uforholdsmessig til den faktiske alvorlighetsgraden av fenomenet?

4.6 Analysens utforming

Hensikten med analysen er å undersøke hvilke typiske trekk ved moralsk panikk som finnes i mediedekningen av ungdom og intim bildedeling på nett, og hvordan disse kommer frem gjennom ulike diskurser. Analysens hovedpunkt ligger i innholdet i teksten og dens betydning. Nedenfor vises et eksempel på hvordan analysen er utført. Resultatene blir videre presentert gjennom en tematisk kategorisering i kapittel **5**.

Artikkel 1- Aftenposten
Navn: Tenåringsovergrepene: Sexvideoer skal ha blitt vist på skolens storskjerm
Publisert: 04.03.2016 **Forfatter:** Andreas Slettholm **Antall ord:** 733 **Sjanger:** Nyhetsartikkel **Tema:** Straffesak
Sammendrag: Artikkelen handler om tre tenåringsgutter som er siktet for totalt fem voldtekter, og at politiet ikke fikk medhold til fengsling i retten.

Lenker: Helt i slutten av saken linkes det til fire artikler. Den første av artiklene handler om at et voldtektsmottak advarer mot tinder og nettdating. Videre referer de tre neste sakene til det denne artikkelen handler om, tre tenåringsgutter som er siktet for totalt fem voldtekter. I den siste saken rettes en særlig bekymring mot et seksualisert ungdomsmiljø med et spesielt fokus på bilde og videodeling.
K**ontekst:** Artikkelen er skrevet med bakgrunn i at tre gutter ble siktet for voldtekt, og at etterforskningen avdekket store mengder av bilder og videoer av seksuell aktivitet.

Moralsk panikk:
1 Hvem deltar i diskusjonen? ***Voksne, eksperter, politi, politikere eller redaktører?***

1. Politi: Kari-Janne Lid, leder for Oslo-politiets avsnitt for seksualforbrytelser.
2. Bistandsadvokat: Iram Ali
3. Forsvarer: Mona Høines

2 Hvordan fremstår saken? ***Bærer saken preg av bekymring?***
Saken bærer preg av bekymring. Dette kommer særlig frem i et sitat av Kari-Janne Lid, leder for Oslo-politiets avsnitt for seksualforbrytelser: ”At ungdom utforsker seksualitet er ikke nytt. Men dokumentasjon ved hjelp av filming, og spredning av dette, kan få katastrofale følger”.

3 Er barn og unge bekymringspunktet i artikkelen?
Ja. I artikkelen kommer det frem at etterforskningen av saken har avdekket det politiet mener er bekymringsfull adferd i et ungdomsmiljø i Oslo. Det er også funnet at filmer med seksuell aktivitet har blitt avspilt på skolen. Artikkelen bekymrer seg dermed for ungdom, og mener at hendelser også kan inntreffe i skoletiden. Også de tre pågrepne guttene er i tenårene.

4 Er det et fokus på internett eller sosiale medier i artikkelen? ***Hvordan presenteres denne teknologien?***
I artikkelen kommer det frem at politiet mener at filming av seksuell aktivitet og deling på sosiale medier er ganske vanlig. Mobiltelefoner og datamaskiner er beslaglagt av politiet. Teknologien presenteres kun som en arena der deling og filming har pågått, og vies ikke mer oppmerksomhet enn at det blir nevnt. Dermed er det ikke et spesielt fokus på om teknologien er positiv eller negativ.

5 Hvordan presenteres atferden? Positiv eller negativ/normal eller usunn?
Atferden blir presentert som bekymringsverdig. Lid forklarer at det at ungdom utforsker seksualitet ikke er nytt, men at filming og deling av dette kan få katastrofale følger.

6 Inneholder artikkelen et forsøk på å endre eller kontrollere ungdoms atferd/ bruk av teknologien?
Det er ingen konkrete tilfeller av forsøk på kontroll. Men artikkelen handler om at gutter har blitt siktet og når man snakker om straff kan det sees på som et ønske om endring og kontroll. Man ønsker å slå hardere ned på dem som deler bilder og videoer.

7 Er det fokus på konsekvenser av teknologien i artikkelen?
Konsekvensen er at bilder og filmer blir delt, og dette blir snakket om, men man går ikke dypere inn på konsekvenser enn dette. Artikkelen handler i utgangspunktet om noen som er blitt siktet for voldtekt og at dette er blitt filmet, men de er ikke siktet for bildespredning. Det advares derimot mot å spre bilder og filmer fordi dette er ulovlig, og konsekvensen av dette kan være fengselsstraff.

8 Blir det fremsatt konkrete advarsler i artikkelen?
Ja. Eks: «Vi vil advare unge mot dette, og i hvert fall ikke bidra selv til å lage materiale som kan bli brukt til denne eksponeringen. Det som ikke tåler dagens lys, eller å spres for eksempel på sosiale medier, bør man heller ikke ta bilder av, sier Lid.»

9 Har artikkelen en særlig bruk av overdrivelse? Er frykten disproporsjonal? Bruk av statistikker f.eks.
Finner ikke eksempler på overdrivelse eller disproporsjonalitet her.

Figur 9: *Eksempel på analyse*

4.7 Forskningskvalitet

Ifølge Østbye et al. (2013) vil det nesten uansett hvilken metodisk tilnærming man bruker bli et avvik mellom virkeligheten og det forskeren kan analysere. Dette avviket kalles for målefeil (2013, s. 25). Når man skal vurdere kvaliteten i et forskningsprosjekt er det særlig tre aspekter det er viktig å diskutere: validitet, reliabilitet og generalisering (2013, s. 124). Videre vil jeg derfor diskutere denne oppgavens validitet og reliabilitet, og til slutt vil jeg reflektere over oppgavens grunnlag for generalisering.

Validiteten i et forskningsprosjekt knyttes til oppgavens troverdighet, og handler om at forskeren faktisk måler det man sikter mot å måle. For å vurdere oppgavens validitet må man se i hvilken grad data og analyse gir relevant innsikt i oppgavens problemstilling (2013, s. 25). For å gjøre dette må man både undersøke den definisjonsmessige validiteten og reliabiliteten i oppgaven. «Definisjonsmessig validitet er knyttet til hvor godt vi klarer å fange opp de begrepene vi har på det teoretiske nivået i vår innsamling og analyse av empiriske data.» (Østbye et al. 2013, s. 27). Denne oppgavens datainnsamling er utført for å undersøke hvilke kjennetegn for moralsk panikk man kan finne i den norske mediedekningen av ungdom og intim bildedeling, og å undersøke hva i mediedekningen som ikke passer inn i en moralsk panikk. Jeg mener at jeg gjennom ulike valg har sikret denne oppgavens definisjonsmessige validitet. Gjennom valg av relevante teorier om moralsk panikk, og kritisk diskursanalyse som metode, har jeg utarbeidet en kodebok som følges når det empiriske materialet analyseres. På denne måten mener jeg at jeg har sikret at jeg faktisk undersøker det problemstillingene spør om, og i tillegg åpnet for at undersøkelsen kan etterprøves av andre med lik fremgangsmåte.

Østbye et al. definerer reliabilitet som pålitelighet. Reliabilitet handler om kvaliteten i innsamlingen, bearbeidingen og analysen av data (2013, s. 27). Det kan være vanskelig å holde en høy reliabilitet i en kvalitativ undersøkelse. Når det gjelder oppgavens reliabilitet kan det være noen problemer knyttet til det empiriske utvalget. Utvalget mitt vil være preget av at det er jeg som har vurdert hvilke artikler som handler om «ungdom og intim bildedeling». Det vil i et forskningsarbeid alltid kunne stilles spørsmål ved forskerens objektivitet. Jeg har prøvd så godt jeg kan å være objektiv i utvalgsprosessen, og jeg har gjennom ulike utvalgskriterier forsøkt å sikre at artiklene som blir inkludert i utvalget faktisk representerer den gjeldende diskursen. Allikevel vil det være mulig at en annen person vil gjøre andre vurderinger enn meg, og slik sett ende opp med et ulikt empirisk resultat. Det

empiriske utvalget i oppgaven er avgjørende for hvilke funn jeg har kommet frem til, og dermed vil svaret på oppgavens problemstillinger kunne variere med et annet empirisk utvalg.

Forskerens objektivitet kan også utfordres med tanke på metoden. I en diskursanalyse kan det være vanskelig å undersøke diskurser man allerede har forestillinger om. Likevel er det forskerens mål å ikke la seg påvirke av personlige synspunkt og meninger som kan overskygge diskursanalysen (Jørgensen & Phillips ,1999, s. 31-32). I denne oppgaven vil det dermed være vanskelig å hevde høy grad av objektivitet og reliabilitet, men jeg har forsøkt så godt det går å holde meg objektiv i både empirisk utvalg og analyse.

Når det gjelder oppgavens generaliserbarhet vil det være vanskelig å avgjøre om mine funn kan overføres til hele den norske mediedekningen av ungdom og intim bildedeling. Grunnen til dette er at jeg på grunn av oppgavens omfang måtte begrense antall aviser inkludert i undersøkelsen. For å styrke generaliserbarheten kunne jeg ha inkludert flere aviser, for eksempel lokalaviser. Da ville det vært mer hensiktsmessig å benytte meg av en kvantitativ innholdsanalyse. Problemet med dette ville vært at jeg ikke kunne undersøkt artiklenes innhold like grundig som jeg har gjort ved hjelp av en kvalitativ metode. Det ville dermed vært vanskelig å undersøke artiklenes innhold av typiske trekk for moralsk panikk, som var formålet med oppgaven.

Jeg har altså utarbeidet en kodebok for å prøve å sikre den definisjonsmessige validiteten i oppgaven, og jeg har forsøkt å forholde meg objektiv i utvalg og analyse av objektene. Allikevel vil det være noen problemer knyttet til oppgavens validitet og reliabilitet. Det vil også være vanskelig å generalisere oppgavens funn på grunn av metodiske utfordringer. Oppgavens fremgangsmåte er uansett åpen og fremlagt på en slik måte at det skal være mulig for andre forskere å følge forskningsdesignet, noe som vil være det viktigste for å sikre oppgavens kvalitet.

5 Analyse

Den analytiske interessen i oppgaven er innholdsmessige forhold som kan peke mot typiske trekk i en moralsk panikk. Gjennom dette kapittelet presenteres resultatene av analysen. Først gir jeg en oppfriskning av de viktigste trekkene for moralsk panikk som knyttes til hvilke typer mennesker som ofte driver en moralsk panikk. Deretter gjør jeg rede for hvem som deltar i diskusjonen om ungdom og intim bildedeling på nett. Dette har jeg kommet frem til gjennom analysen. Videre presenteres resultatene av analysen for enkelthets skyld gjennom en kategorisering av artiklene. Denne inndelingen er utført både for å få en bedre struktur i kapittelet, og for at man skal kunne forstå artiklene i deres kontekst. Artikler i samme kategori trekker ofte på hverandre, har ofte lik vinkling på tematikken og har flere av de samme poengene. Disse kategoriene er basert på hovedtemaet for de ulike artiklene, og jeg har valgt å kalle dem: «Bildedeling», «Hevnporno og overgrep», «Straffesaker», «Foreldre og sosiale medier», «Tips, råd og erfaringer» og «Grenseløs sexkultur».

5.1 Hvem deltar i diskusjonen?

Å undersøke hvem som deltar diskusjonen om ungdom og intim bildedeling i avisene kan fortelle oss noe om artiklenes kontekst, samtidig som det er viktig med tanke på moralsk panikk. Stanley Cohen (2011) beskriver tre sentrale aktører i den moralske panikken; mediene, en utpekt fiende og entreprenørene. De moralske entreprenørene blir beskrevet i roller som politi, politikere og redaktører. Når mediene og entreprenørene i samspill griper tak i en hendelse eller «fiende» og blåser dette opp ved hjelp av retoriske begrep oppstår den moralske panikken (Cohen, 2011). Drotner (1999) beskriver voksne som grobunnen for mediepanikk, og forklarer at bibliotekarer, lærere og kulturelle kritikere ofte har vært medvirkende for utviklingen av mediepanikk (1999, s. 617). For Drotner er det altså viktig at det er voksne som deltar i diskusjonen som handler om barn og unge. Marwick (2008) understreker også at det er voksne som involverer seg i diskusjoner som handler om barn og unge når hun beskriver teknopanikk.

Critcher (2006) hevder at en grunn til å studere moralsk panikk er for å avdekke hvordan makten i samfunnet fungerer. Dette gjelder spesielt hvem som definerer hva som er et samfunnsproblem og hvem som kan utføre passende tiltak. De menneskene som kan ha denne makten identifiserer han gjennom «the five powerful Ps of moral panic»: Presse og kringkasting, pressgrupper og beslutningstakere, politikere og myndigheter, politiet, og den

offentlige mening (public opinion). Critcher hevder at alle disse gruppene har makt alene, men dersom de slår seg sammen vil de ha en sterk makt i samfunnet (2006, s. 4).

Alle disse aktørene kan utløse en moralsk panikk, og hvordan de nærmer seg et problem kan ha mye å si for hvordan en moralsk panikk vil utspille seg. I analysen har jeg undersøkt hvem som deltar i diskusjonen om ungdom og intim bildedeling på nett. Hvem de ulike aktørene i diskusjonen er kan være viktig for å si noe om maktstrukturene i en eventuell moralsk panikk knyttet til ungdom og bildedeling.

I Aftenposten er det flere ulike voksne deltagere i diskusjonen. De fleste artiklene støtter seg på flere ekspertuttalelser i samme artikkel, og det er særlig politi, helsesøstre og advokater som kommer til ordet. Politiet er representert i 4 av 10 artikler, som utgjør alle artiklene som ikke er leserinnlegg eller kronikker. Leder for Oslo-politiets avsnitt for seksualforbrytelser, Kari-Janne Lid, er spesielt involvert i debatten om ungdom og intim bildedeling på nett. Lid er også svært involvert i diskusjonen i VG. I VG kommer politiet, kripos og politi- og statsadvokater med uttalelser i 7 av 18 artikler.

I VG er helsesøstre også viktige bidragsytere i debatten, i tillegg til lærere, rektorer og psykologer. Disse aktørene uttrykker særlig bekymring knyttet til sexkulturen blant ungdom, og forteller om hvordan unge opplever og reagerer på å få bilder av dem spredt. Drotner (1999) nevner lærere og bibliotekarer som medvirkende for mediepanikker, men helsesøstre og psykologer ser derimot ikke ut til å ha hatt spesielt medvirkning i mediepanikker. I begge avisene er politikere også sentrale aktører, og kunnskapsminister Thorbjørn Røe Isaksen, justisminister Anders Anundsen og likestillingsombud Hanne Bjurstrøm har alle involvert seg i diskusjonen. Videre er det fire organisasjoner som fremstår som viktige aktører i artiklene; Redd Barna, Barnevakten, Slettmeg.no og Ung.no. Representanter fra DIXI og Senter for tverrfaglig kjønnsforskning har også uttalt seg i noen av artiklene.

I begge aviser har journalister uttrykt sin egen mening om tematikken. Dette kommer til uttrykk gjennom kommentarer, kronikker og ledere. I Aftenposten deltar ungdom i diskusjonen om intim bildedeling gjennom tre leserinnlegg. Ungdommens synspunkt er også inkludert i 2 av nyhetsartiklene. I VG fremstår derimot ikke ungdom som viktige aktører i denne debatten. Det er bare i artikkelen *Unge om sending av nakenbilder:- Veldig mange som synes det er mye press* (VG, 07.06.2016) at ungdommens synspunkter faktisk har blitt

inkludert.

Generelt har begge avisene voksne aktører som engasjerer seg i debatten om ungdom og intim bildedeling på nett, særlig i roller som politi, advokater og politikere. Dette er typiske trekk for en moralsk panikk, og er med på å gi problemet mer oppmerksomhet i samfunnet. Det som derimot skiller seg fra en moralsk panikk, er Aftenpostens evne til å la ungdommen selv være viktige stemmer i diskusjonen. Bruken av utsagn fra helsesøstre og psykologer i både Aftenposten og VG skiller seg også fra en typisk moralsk panikk.

5.2 Bildedeling

Alle artiklene i utvalget handler om ungdom og intim bildedeling på nett. Grunnen til at jeg valgt å kalle en av kategoriene i analysen for «bildedeling», er fordi noen av artiklene handler mer generelt om bildedeling enn andre artikler. Kategorien inneholder artikler fra både VG og Aftenposten, og inkluderer også leserinnlegg der ungdom selv skriver om intim bildedeling.

4. juni 2016 stod den norske toppbloggeren Sophie Elise Isachsen frem i VG og fortalte at et bilde av henne av svært intim karakter hadde blitt delt på nettet. Dette var startskuddet for et stort fokus på bildedeling og hevnporno i VG sommeren 2016. Artikkelen *Unge om sending av nakenbilder:- Veldig mange som synes det er mye press* (07.06.2016) ble skrevet et par dager etter Sophie Elise stod frem, og handler om at mange unge føler press for å legge ut eller sende intime bilder av seg selv. Tre unge jenter er brukt som informanter i artikkelen, i tillegg til Kaja Hegg i Redd Barna, førsteamanuensis Berit Skog og psykolog Hans-Petter Karstad.

I VG-artikkelen er det gjennomgående et fokus på konsekvenser av å sende nakenbilder. Berit Skog forteller at man ikke tenker over at bildene lagres og deles som konsekvenser av bildedeling. Hun hevder at det er lett å bli gjenkjent på et bilde ut ifra detaljer. De unge jentene i artikkelen tror det er mange som ikke tenker over hvilke konsekvenser det kan få å dele slike bilder.

> «Det er nok mange jenter som kan tenke at de mister populariteten om de ikke sender nakenbilder, eller at de kan miste venner. Det er ganske vanlig å sende nudes, som vi kaller det» (Tuva (14) i VG, 07.06.2016).

Jentene forteller at man kan risikere å få et dårlig rykte på seg dersom man velger å sende et

nakenbilde, men de forteller allikevel at jenter ofte kan tenke at de mister populariteten eller venner dersom de ikke sender. Denne holdningen til jenter og seksualitet finner man i flere artikler i utvalget.

Det uttrykkes også bekymring for at det er mange unge som opplever press, og at de på grunn av dette kanskje ikke tenker seg godt nok om. Dette kommer særlig frem når Hegg sier: «Seksualiserte arenaer utgjør en risiko for barn og kan føre til en form for normalisering av det å sende bilder, og det er et ekstremt press på både gutter og jenter i dagens samfunn.» (Hegg i VG, 07.06.2016).

Bekymring for bildedeling kommer også frem i artikkelen *Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film* (Aftenposten, 12.03.2016). Denne saken er skrevet i etterkant av at tre tenåringsgutter ble siktet for flere voldtekter i mars 2016. Politiet avdekket et miljø der bilder og filmer av seksuelle handlinger blir delt i sosiale medier. I artikkelen uttrykker helsesøster, politi, eksperter, men også ungdom selv bekymring for utviklingen. Det er altså ikke bare voksne aktører som er bekymret for utviklingen av intim bildedeling på nett, ungdommer uttrykker også bekymring i noen av artiklene. Ungdommenes bekymring kommer frem i de to ovennevnte artiklene, samt i Aftenpostens reportasje *Prisen for å henge med russen* (13.05.2015). Ungdommene er bekymret for at det er mye press på å sende bilder og de er også bekymret for at seksuell aktivitet filmes og legges ut i sosiale medier.

I *Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film* (Aftenposten, 12.03.2016) forteller Kari-Janne Lid om helsemessige og sosiale konsekvenser av ukritisk og grenseløs filming av nakenhet, og tilsynelatende seksuell aktivitet. Hun forteller at de som opplever at slike bilder og filmer blir delt, opplever det som svært krenkende. Hun forteller også om konsekvenser for de som velger å dele et slikt materiale av andre, og poengterer at dette er straffbart. Artikkelen har i tillegg et stort fokus på forskjellen mellom «før og nå», og at sosiale medier i dag er en ny arena å forholde seg til når det gjelder ungdom og seksualitet:

> «Dette handler jo om å teste grenser og de fleste har gjort ting de angret på i ungdomstiden. Forskjellen er at det ikke var noen der og dokumenterte hva du gjorde.» (Hans Marius Tessem i Aftenposten, 12.03.2016).

Tessem snakker om hvordan sosiale medier og bildedeling har utviklet seg, og hvordan teknologien har fått en viktig rolle for ungdom, seksualitet og grensesetting. Videre beskriver han utviklingen som noe naturlig, og presenterer det som en forklaring på hvorfor ungdom velger å dele bilder. Ungdommens oppførsel har altså ikke forandret seg noe særlig med årene, men det finnes nye forutsetninger for hvordan deres utforskning blir vist og delt med andre. Allikevel fører denne teknologien med seg negative konsekvenser, men utforskningen blir presentert som naturlig. En slik holdning finner man gjennomgående i artiklene, og det er ikke et stort negativt fokus på teknologi slik som man ofte finner i en moralsk panikk.

Tessem forteller også at flere av rådene som blir gitt til ungdom virker mot sin hensikt. Han hevder at ungdom har kunnskap om nettvett, men at det handler mer om tillit, gruppepress og grensesetting. Dersom voksne moraliserer og gir «gamle» råd vil det bare føre til tabu og skam dersom unge havner i en uønsket situasjon (Tessem i Aftenposten, 12.03.2016). En del av artikkelen handler om at skolen må forebygge denne typen oppførsel, og ungdommene selv sier at de ønsker bedre opplæring i nettvett. I tillegg mener de også at foreldre må involvere seg mer i ungdommens nettbruk. Regulering av atferden blir dermed foreslått gjennom tiltak som opplæring, foreldre som involverer seg og grensesetting. Juridiske tiltak foreslås ikke, slik som det derimot ofte gjør i en moralsk panikk.

I kommentaren *Hei, fremmed! Neste gang du sender meg sexbilder på Snapchat, anmelder jeg deg* (Aftenposten, 15.12.16) i har Helene Skjeggestad et gjennomgående fokus på teknologisk utvikling. Hun uttrykker også bekymring for at det er mange unge som utsettes for bildespredning. Hun er dessuten bekymret for at unge får tilsendt intime bilder og at de opplever dette som ubehagelig. Artikkelen er skrevet med bakgrunn i en sak fra samme uke der en skoleelev ble dømt for å ha delt et sexbilde på Snapchat.

Skjeggestad har et særlig fokus på teknologisk utvikling i kommentaren, og understreker at denne utviklingen er naturlig. Hun skriver at ungdommen ikke har et mer utagerende sexliv enn tidligere generasjoner, men at det som er annerledes i dag er at man har fått en ny arena for seksualitet med helt andre distribusjonsmuligheter. Det kan dermed virke som at hun mener selve atferden er naturlig og at ungdommen bedriver vanlig seksualitetsutforskning, men at det er teknologien som har ført til denne atferden. Hun omtaler denne nye teknologien som «Et system for å dokumentere – for evig tid – alle de idiotiske tingene og avgjørelsene man tar som ung» (Skjeggestad i Aftenposten, 15.12.16). Allikevel skriver hun videre om

denne teknologiske utviklingen som naturlig og at det er vår oppgave, unge som gamle, å tilpasse oss denne teknologien og følge dens normer og regler. Hva disse reglene omfatter forklarer hun ikke videre i artikkelen.

Skjeggestad advarer om at skolen, lovgivere og håndhevere av loven ikke holder tritt med den digitale utviklingen, og at dette gjør reglene for sosiale medier uklare. Hun hevder det er viktig å lære seg og forstå reglene for sosiale medier, og at man må være oppmerksom for konsekvenser av bildedeling. Bilder man deler kan bli lagret og delt videre, og hun påpeker at disse konsekvensene gjelder både unge og voksne:

> «Her snubler unge som voksne- med store konsekvenser for enkeltmennesker. Flere jenter har stått frem og fortalt hvor ødeleggende det er med hevnporno-aksjoner». (Skjeggestad i Aftenposten, 15.12.2016)

Selv om Skjeggestad uttrykker bekymring for intim bildedeling på sosiale medier og snakker om konsekvenser av slik bildedeling, understreker hun at den digitale utviklingen er naturlig og at bildedeling er helt vanlig. Det handler om å forstå utviklingen og ha klare regler for hvordan man bruker sosiale medier. Skjeggestad har i likhet med Hans Marius Tessem et fokus på forebygging av bildespredning gjennom bedre opplæring i sosiale medier for både brukere, skoler, lovgivere og politi. Det er opplæring i bruk og regler på sosiale medier hun peker på som viktig, ikke en strengere lovgivning slik som moralske panikker ofte har ført til.

I artiklene som handler generelt om bildedeling kommer det frem en tydelig bekymring knyttet til ungdom og intim bildedeling på nett. Til nå har det for det meste vært voksne som kommer til ordet i diskusjonen i artiklene. Videre vil jeg vise at det også er et ungdomsengasjement i Aftenposten som kommer til uttrykk gjennom leserinnlegg. Her er det en ung jente som er bekymret og som reflekterer over ulike konsekvenser av intim bildedeling, men det er også to ungdommer som vil få frem de positive sidene ved bildedelingen.

5.2.1 Ungdomsengasjement gjennom leserinnlegg

I Aftenposten kommer ungdommer til ordet gjennom *Si ;D*, som er Norges eneste daglige avisdebattarena for ungdom. *Si ;D* finnes i Aftenposten hver eneste dag, samt at det er en egen nettside som heter «sid.no». Aftenposten startet opp *Si ;D* 3. januar 2005 samtidig som det ble en overgang til tabloidformatet i avisen. Sidens viktigste oppgave var å kanalisere og

synliggjøre engasjement hos ungdom. Innleggene i *Si ;D* dekker flere ulike temaer slik som skole, ungdomsliv, sex, foreldre, fremtid, politikk, press og dagsaktuelle saker. Av politikere har *Si ;D* blitt omtalt som et «talerør i pressen for dem uten stemmerett» (Skotheim, 2008).

3 av 10 artikler i Aftenposten som jeg har undersøkt er *Si ;D* innlegg skrevet av ungdom mellom 15-19 år. Dette viser at intim bildedeling på nett er noe som også engasjerer ungdom, ikke bare voksne. Ungdomsdebatten i Aftenposten får frem flere perspektiver på intim bildedeling blant ungdom. Blant annet viser disse leserinnleggene at det både er knyttet bekymring til å sende nakenbilder, men også at slik atferd er helt normal og at det er flere gode grunner til at ungdom gjør det.

Si ;D innlegget *Du blir ikke bedre likt selv om du sender nakenbilder* (Aftenposten, 13.03.2016) er et leserinnlegg skrevet av en jente på 19 år. I denne artikkelen uttrykkes tydelig en bekymring fra en ung voksen som henvender seg til ungdom under myndig alder. Bekymringen hennes er knyttet til at ungdommer legger ut nakenbilder av seg selv på felleskontoer på bildedelingstjenesten Snapchat. De hun hovedsakelig er bekymret for er barn og unge under 18 år, og hun retter seg særlig mot ungdom født i 2002 som altså er 13-14 år på dette tidspunktet. Hun advarer unge mot å sende slike bilder ved å fortelle at noen kan sende disse bildene videre:

> «Tror dere virkelig at dere er anonyme selv om man ikke ser ansiktet deres? Nei. Det er alltid noen som vet hvem dere er, og som kan spre det videre.» (Ingrid 19 år i Aftenposten, 13.03.2016).

Ingrid uttrykker bekymring for at ungdom som er alt for unge deler intime bilder av seg selv, og at de ikke tenker på konsekvensene. Leserinnlegget fremstår med et ønske om å få ungdom til å reflektere over hva de gjør, og å få dem til å slutte å sende nakenbilder. Dette gjør hun fordi det er så mange konsekvenser av å gjøre det. Konsekvensene hun fokuserer på er at man ikke er anonym, at gamle menn kan få tilgang til bildene, at noen kan ta «screenshot» av bildene og publisere dem på nettet.

Leserinnlegget *Jenter sender ikke nakenbilder for å bli kule* (Aftenposten, 07.09.2016) er skrevet av en gutt på 17 år. Dette innlegget har han skrevet fordi han er frustrert fordi det dukker opp debatter på Facebook som handler om ungdomslivet, men som er skrevet av voksne. Han kritiserer voksnes innblanding i, og moralisering av ungdomslivet, og hevder at

de misforstår. Gutten er ikke bekymret over at ungdom deler nakenbilder, og fremstiller det som en naturlig ting at jenter ønsker å sende slike bilder av seg selv:

> «Så hva er det de voksne har misforstått? Mye! Jenter sender ikke slike bilder for å bli kule eller for å få oppmerksomhet. Hvorfor kan ikke hun bare ha sendt de bildene fordi hun var kåt, nettopp hadde tatt et bilde der kroppen hennes så kjempebra ut og bare ønsket å vise seg frem for en digg gutt? Det er jo akkurat det gutter gjør, og burde det ikke være likt for begge kjønn?» (Gutt 17 år i Aftenposten, 07.09.2016).

Han problematiserer kjønnsfremstillingene som dukker opp i debatten om intim bildedeling, og ønsker at voksne skal forstå at motivasjoner for bildedeling kan være lik for både gutter og jenter. Jenter trenger ikke være ofre for seksualisering, men de er seksuelle vesener i likhet med gutter. Han hevder også at det finnes positive sider ved intim bildedeling, og skriver at det er en måte for ungdom å utforske seksuelt og å få dem til å føle seg bra. Leserinnlegget har gjennomgående et positivt fokus på bildedeling, og det er fordelene av å sende intime bilder som blir presentert. Han påpeker allikevel at slike bilder kan bli delt videre, men har ikke et videre fokus på konsekvenser.

Margrethe på 15 år har også skrevet et leserinnlegg i *Si ;D* der hun presenterer de positive sidene ved å dele nakenbilder. I *Det er ikke bare negativt å sende nakenbilder* (Aftenposten, 01.09.2016) skriver hun at jenter som kler av seg og tar bilde av kroppen sin, føler seg bra, og at det ikke bør være noe negativt med det. Allikevel erkjenner hun at spredning av intime bilder er blitt et problem, og skriver også om konsekvensene ved å dele slike bilder. Hun skriver: «Men det er negativt om gutten lagrer bildet uten tillatelse, sender det videre og publiserer det på nett. Det er respektløst og helt idiotisk.» (Margrethe i Aftenposten, 01.09.16). Hun er altså klar over at det finnes negative sider med intim bildedeling, men hun ønsker at man skal kunne se at det også finnes positive sider med det. At det finnes noen fordeler ved intim bildedeling for ungdommer kommer sjelden frem i media når det er voksne involvert i debatten, noe som kan vise at voksne kanskje overdriver problemet. Forskning viser også at media ofte overser de positive funksjonene intim bildedeling kan ha for ungdom (Hasinoff, 2013).

5.2.2 Oppsummering

Artiklene i Aftenposten og VG som handler generelt om bildedeling har noen tydelige trekk for moralsk panikk, slik som bekymring for intim bildedeling og fokus på konsekvenser av

denne bildedelingen. Det som allikevel skiller seg fra en tradisjonell moralsk panikk er fokuset på forebygging i stedet for regulering. Det snakkes om bedre opplæring, nettvett og mer involvering av foreldre som måter man kan løse problemet på, istedenfor streng regulering som man ofte ser i en moralsk panikk. Tanken om teknologisk utvikling som noe naturlig er heller ikke noe som passer inn i en typisk moralsk panikk. Det som er spesielt typisk for en mediepanikk eller teknopanikk er et negativt syn på ny teknologi som kan ødelegge for barn og ungdom, og tanken om at denne teknologien må reguleres. I artiklene i utvalget mitt er det oftere snakk om at vi må tilpasse oss teknologien enn at den må tilpasses oss.

Artiklene som inkluderer ungdom og leserinnleggene som er skrevet av ungdommen selv, viser at ungdom har ulike perspektiver og synspunkter når det gjelder intim bildedeling på nett. Noen ungdommer bekymrer seg for utviklingen og hvilke konsekvenser slik bildedeling kan føre med seg, mens andre ungdommer er opptatt av å fortelle voksne at det ikke bare er negativt å dele nakenbilder. På en side viser dermed disse leserinnleggene at intim bildeling er et problem, både på grunn av konsekvenser og press. I en moralsk panikk er det typisk at det er voksne som er bekymret på vegne av barn og unge, og denne frykten viser seg å være overdrevet. Disproporsjonalitet er et av de viktigste kriteriene for moralsk panikk, og handler om at samfunnsreaksjonen er uforholdsmessig til den faktiske trusselen (Goode og Ben-Yehuda, 1994). Ungdommens egen bekymring over atferden kan dermed vise at det faktisk er et reelt problem, og støtter dermed ikke en eventuell moralsk panikk i Aftenposten. Det som på en annen side kan styrke en moralsk panikk er at ungdommene forteller at det finnes fordeler med intim bildedeling, noe som forøvrig forskning også støtter, og at frykten for intim bildedeling dermed er disproporsjonal.

5.3 Nettovergrep og hevnporno

Denne kategorien tar for seg artiklene i utvalget som i hovedsak handler om alvorlige konsekvenser av intim bildedeling på nett, nemlig nettovergrep og hevnporno. I utvalget handler 6 av 28 artikler om hevnporno eller nettovergrep og alle disse artiklene er skrevet i VG. Andre artikler i utvalget mitt skriver også om slike konsekvenser, men i denne kategorien inkluderes artikler som i hovedsak dreier seg om tematikken. Jeg vil starte denne delen av oppgaven med å presentere funn fra artiklene som i hovedsak handler om nettovergrep som følge av intim bildedeling på nett, og deretter ta for meg artiklene som handler om hevnporno.

5.3.1 Nettovergrep

3 av 18 artikler i VG handler i hovedsak om nettovergrep som følge av intim bildedeling. I artikkelen *Politiet bekymret: Stadig flere overgripere utgir seg for å være barn på nett* (VG, 15.10.2016) forteller Kripos om en sterk bekymring for at voksne menn utgir seg for å være barn på nett for å lure til seg seksuelt materiale. Artikkelen handler i stor grad om konsekvenser av intim bildedeling på nett. Nettovergrep presenteres som den ytterste og mest alvorlige konsekvensen av slik bildedeling. Gjennomgående i artikkelen er det snakk om nettovergrep som konsekvens av bildedeling, og det snakkes også om konsekvenser i form av fengselsstraff og ulike dommer mot personer som har begått overgrep på nett.

Politiet er bekymret for utviklingen, og de er bekymret for at foreldre ikke passer bedre på barna sine. Politiinspektør Rolf Thoresen presiserer at barna selv ikke kan lastes for dette: «De chatter og deler nakenbilder uten at foreldrene later til å involvere seg. Det er viktig å snakke med barna om at de ikke må dele slike bilder med noen.» (Rolf Thoresen i VG, 15.10.2016). Mye av ansvaret legges på foreldrene. Sexolog Margrete Wiede Aasland mener også at foreldrene må ta mer ansvar og være krystallklare overfor barna om farene på nett. Foreldre må være konkrete i rådet til barna sine: «Ikke kle deg naken foran mobiltelefonen. Det er ikke fordi vi er snerpete, men fordi det kan føre til at du blir voldtatt av en voksen mann. Vi må fortelle dem om det verst tenkelige som kan skje» (Aasland i VG, 15.10.2016). Gjennom dette rådet får Aasland frem både sin bekymring for bildedeling, bekymringen for konsekvenser av bildedeling og konkrete advarsler om at barn ikke må dele intime bilder av seg selv.

I artikkelen presenteres tall fra politiet som viser at seksualforbrytelser mot barn under 16 år er typen kriminalitet som har økt kraftigst de siste årene. Fra 2013 til 2015 har økningen vært på 82 %, og politiet forteller at en stor andel av disse sakene gjelder barn som blir lurt til å opptre seksuelt foran kamera. I artikkelen fortelles det også om sosiale nettverk der barn åpent legger ut informasjon om seg selv, slik som Facebook, Instagram og Snapchat. Denne økningen kan dermed sees i sammenheng med den teknologiske utviklingen, og kanskje spesielt med økningen av bildedeling på nett de siste årene (VG, 15.10.2016).

Vernon Jones, sikkerhetssjef for nettstedet *Moviestarplanet*, ser i motsetning til politiet ingen

økning i antall voksne personer som utgir seg for å være barn. Han tror derimot at grunnen til at man ser det oftere kan være fordi både nettstedet og politiet er blitt flinkere til å stoppe disse mennene. Jones hevder også at mye av det kan handle om at man i større grad tør å anmelde disse forholdene, og at politiet har fått bedre kompetanse til å stoppe denne typen overgrep. Dette støttes forøvrig av Aasland som sier at dette ikke er en ny trend, men noe hun har kjent til i over tjue år (VG, 15.10.2016).

I artikkelen *Barnepsykolog om nettovergrep: En situasjon der man lever i angsthelvete* (VG, 03.03.2016) forteller leder for avsnitt for seksualforbrytelser i Oslo, Kari-Janne Lid, om nettovergrep og utpressing på nett som en ny type kriminalitet som skjer stadig oftere. Barnepsykolog Willy-Tore Mørch forteller videre om situasjoner der barn og unge lever i det han omtaler som «angsthelvete». I artikkelen kommer det tydelig frem at han er bekymret for konsekvensene av å dele bilder på nett og at han er bekymret for foreldrenes ansvar. Mørch forteller om barn og unge som sender intime bilder til noen på nett, og som deretter presses til å dele flere bilder. De som havner i denne situasjonen står overfor potensielt store konsekvenser, og at det blir en situasjon der man lever i en angstsituasjon. Konsekvensene han snakker om er at deres sosiale liv kan ødelegges, evnen til å følge med skolen kan forsvinne og at hukommelsen blir skadet slik at man får problemer med å lære eller huske ting.

Mørch mener at man må forhindre at de unge roter seg bort i problemer og at det bør være like naturlig å overvåke hva barna gjør på nettet som det er å overvåke hva de gjør ute på en lørdagskveld. Mørch sier at det er foreldres rett og plikt å overvåke barna på nett, og at de bør begynne å overvåke barna med en gang de begynner å bruke sosiale medier når de får sin første smarttelefon, gjerne i 8-10 årsalderen. Dersom foreldre mistenker noe bør de bryte seg inn i barnets sosiale medier forklarer Mørch. For dette har han fått kritikk som går på at dette er brudd på barnets privatliv. Disse utsagnene fra Mørch tyder på at han ser på teknologi som noe farlig og at bildedeling er usunt for barn og unge. Overvåkning av internett og mediebruken til barn og unge kan sees på som en form for kontroll, noe som er typisk for en moralsk panikk.

I artikkelen *Politiet: Ungdommer presses for nakenbilder på nett* (VG, 02.03.2016) uttrykker politispesialist ved avsnitt for seksualforbrytelser, Fredy Joaquin Salazar, og spesialetterforsker ved Datakrimenheten, Eline Liljedahl, bekymring for at unge blir utsatt for

overgrep på nett. Politiet er bekymret for at unge jenter og gutter blir lurt til å dele nakenbilder, og deretter truet til å gjøre seksuelle handlinger for at ikke bildene skal legges ut på nettet eller bli delt med deres Facebook venner. I artikkelen er det både bekymring knyttet til barn og unge som ofre for nettovergrep, men også for at barn og unge gjør seg selv til overgripere uten å skjønne det selv.

> «Det foreldrene må gjøre er å ha en god samtale med barna. De må forklare ungene at det hele tiden er folk der ute som er ute etter å lure dem. Og de må forklare at det ikke er greit å presse andre til noe, for mange unge gjør seg selv til overgripere uten egentlig å skjønne det selv. De tenker at siden det er på internett er det liksom ikke virkelig.» (Salazar og Liljedahl i VG, 02.03.2016).

Her blir foreldrenes ansvar igjen understreket som viktig. Dette er noe som er gjennomgående i utvalget mitt, og hovedvekten av artiklene jeg har analysert snakker om ansvaret foreldrene har, som viktig. «Mange foreldre distanserer seg nok fordi de ikke skjønner hva som foregår. De ser på telefonen og nettbrettet som en leke, og lar barna holde på med sitt» (Liljedahl i VG, 02.03.2016). Foreldrene må altså engasjere seg mer og få bedre kunnskap om teknologi. Foreldre blir oppmuntret til å ha en god dialog med barna om intim bildedeling, og til å forklare dem om hvilke konsekvenser de kan møte dersom de deler intime bilder av seg selv på nett.

Politiet forteller i artikkelen at bruk av sosiale medier er den nye kriminaliteten, og beskriver en teknologi som hele tiden «pusher» grenser. Det fortelles også om at internett og sosiale medier har gjort det lettere for overgripere å nå barn. Teknologien blir presentert som et verktøy overgripere bruker til å knytte kontakt med barn, og politiet forklarer bruk av sosiale medier som den nye kriminaliteten. Dette fokuset på teknologi er negativt, allikevel handler tiltakene som blir foreslått ikke om å regulere teknologien men å bruke dialog til å forebygge.

5.3.2 Hevnporno

3 av 18 artikler handler i hovedsak om hevnporno som konsekvens av intim bildedeling på nett. Alle disse artiklene inneholder bekymring for bildedeling og for hvilke konsekvenser dette kan få for barn og unge. I artikkelen *Justisminister Anders Anundsen om hevnporno:- Det ultimate tillitsbrudd* (VG, 06.06.2016) uttrykker daværende justisminister, Anders Anundsen, bekymring for at alt for få anmelder nettangrep og vold. Han sier også at det er problematisk at mange unge som opplever å bli misbrukt på nett sitter med en følelse av

ansvar, skyld og skam. Anundsen er ikke bare bekymret som justisminister, men også som far til tre barn.

Han omtaler hevnporno som et samfunnsproblem i artikkelen, og advarer gjennomgående mot å dele bilder av andre. Dette beskriver han som et tillitsbrudd og understreker at det er kriminelt. Å omtale hevnporno som et samfunnsproblem er en sterk beskrivelse, om det er tilfellet eller ikke er vanskelig for meg å avgjøre. I artikkelen refereres det til Medietilsynets rapport for 2016 som viser at 9 % av ungdom mellom 13 og 16 år har sendt nakenbilder av seg selv det siste året. Det kan dermed diskuteres om det er et samfunnsproblem når dette er noe som gjelder en så liten andel av befolkningen, og utsagnet kan fremstå som en overdrivelse.

Anundsen snakker om en ny ungdomskultur med større konsekvenser enn tidligere. Dette kan sees i sammenheng med en teknologisk utvikling. Han ønsker at politiet lærer mer om denne type kriminalitet, og sier at nettkriminalitet er blant områdene som vil styrkes med nærpolitireformen. Han mener at politiet og påtalemyndigheten har en oppgave med å forebygge, men han fokuserer ikke på strengere straffer som regulering av nettkriminalitet. Han presiserer også at det er viktig å bevisstgjøre barn og unge om konsekvensene for dem som får bilder spredt og for dem som gjør seg til kriminell ved å spre slike bilder av andre.

Bekymringen, den eventuelle overdrivelsen og konsekvensfokuset i artikkelen passer inn i en typisk moralsk panikk. Det er derimot ikke særlig fokus på negative sider ved teknologien annet enn at teknologi nevnes som årsak til at ungdomskulturen har endret seg. Anundsen forteller at han har vært med på å etablere nettsiden Dinutvei.no. Dette er en hjelpeside som drives av Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress og som gir hjelp til ofre, pårørende og fagfolk. Teknologien presenteres dermed også som en mulighet, noe som ikke vil passe inn i en typisk moralsk panikk.

I lederen *Privatliv under angrep* (VG, 05.06.2016) uttrykkes det bekymring for det som omtales som et «fremvoksende samfunnsproblem»: spredning av intime og private bilder på internett. Lederen er skrevet dagen etter at blogger Sophie Elise Isachsen stod frem i VG og fortalte at hun var blitt utsatt for hevnporno. Poenget i artikkelen er at Sophie Elise ikke er alene om å ha opplevd dette. Det skjer med alt for mange hvert år skriver VG.

I lederen er det fokus på at politikere og justismyndigheter bør se på hvordan vi kan få bukt med det som blir omtalt som «et negativt fenomen i en ny medievirkelighet». Problemet det er referert til er at personer sprer intime bilder av andre uten samtykke, og VG mener at politi og nettselskaper bør samarbeide for å komme «ondet» til livs. Det understrekes at nettvett er viktig men at det ikke bare hjelper med bedre nettvett, man må gå etter disse personene med mer effektive sanksjoner i følge VG. Dette er den artikkelen i utvalget som har det tydeligste trekket for moralsk panikk i form av regulering og straff. De fleste artiklene fokuserer på bedre dialog og forebygging fremfor strengere lovgivning.

Journalist, Martine Lunder Brenne, skriver i kommentaren *Hevnporno er vanligere enn vi tror* (VG, 03.07.2016) om en bekymring for at mange unge utsettes for hevnporno. Hun påpeker også at dette kan skje med alle, også voksne. Kommentaren er skrevet med bakgrunn i Sophie Elise saken, og en sak om en dansk jente som heter Emma Holten som ble utsatt for hevnporno. Brenne skriver at Kripos forteller om hevnporno som et stadig økende problem og at de frykter store mørketall. Det er også en bekymring for at det er knyttet stor skam til dette fordi det fører til at mange ikke tør å anmelde. Selv om Brenne uttrykker bekymring for hevnporno fremstiller hun intim bildedeling som en naturlig handling både blant voksne og ungdom.

Den digitale utviklingen beskrives som naturlig, og hun skriver om internett som en arena for bildedeling. Hun har derimot et fokus på det hun kaller «internetts mørke kjeller» der det sirkulerer en guide til hvordan man kan ødelegge en kvinnes liv ved å spre nakenbilder av henne.

> «I en ideell verden bør vi kunne sende så mange nakenbilder vi vil, med en forventning om at det ikke blir spredt en millimeter lenger enn det vi tenkte» (Martine Lunder Brenne i VG, 03.07.2016).

Brenne understreker dermed at det aldri er den som sender et intimt bilde sin feil, det er den som sprer bildet videre som gjør noe galt. Hun beskriver intim bildedeling som en naturlig handling både blant voksne og ungdom. Hun avslutter kommentaren med å skrive at dette like gjerne kunne hendt henne. Den digitale utviklingen beskrives som naturlig, og det er det å spre bilder av andre uten tillatelse som fremstilles som problemet.

Dette er dermed ikke en artikkel som vil passe inn i en moralsk panikk fordi atferden

beskrives som noe hverdagslig og helt naturlig, selv om artikkelen inneholder både bekymring og et konsekvensfokus. Brenne har ikke et fokus på kontroll og regulering av teknologien, men hun oppfordrer til å anmelde dersom man blir utsatt for bildespredning. Det hun fokuserer på er bedre opplæring i nettvett, og skriver at det er viktig at både skole og foresatte setter seg inn i hvordan barn og unge faktisk bruker sosiale medier. Her er det altså det utypiske for en moralsk panikk som gjelder: løse problemet med dialog og opplæring.

5.4 Straffesaker

Den neste kategorien i analysen inneholder artikler som handler om ulike straffesaker knyttet til ufrivillig bildespredning. 2 av 10 artikler i Aftenposten og 3 av 18 artikler i VG er nyhetsartikler som refererer til spesifikke straffesaker knyttet til bildespredning. Disse artiklene handler dermed om det som kan være konsekvensen av å dele intime bilder på nett: at noen utnytter dette og sprer bildene videre eller viser bildene til andre. Artiklene viser at politiet og domstolene tar slike saker på alvor, og at å dele bilder av andre uten samtykke er straffbart.

En av sakene det er blitt skrevet om handler om en 22 år gammel mann som er blitt dømt til fengsel i fem måneder av Høyesterett for å ha lastet ned og videre spredt over 36.000 bilder og filmer. Både Aftenposten og VG skrev om denne saken i november 2016. Dette er egentlig en sak fra 2015, men den kom opp igjen fordi saken ble behandlet på ny i Høyesterett og straffen ble skjerpet. *Høyesterett skjerpet straffen for spredning av bilder* (Aftenposten, 08.11.2016) er i utgangspunktet en nyhetsartikkel uten spesielle perspektiver på eller diskusjoner om bildedeling. Bekymringen i artikkelen kommer frem gjennom Høyesterett som var bekymret for at de berørte i saken er unge og har begrenset livserfaring. Mulige konsekvenser for de unge berørte i saken er lagt til grunn for strengere straff i saken.

VGs artikkel om samme sak, *Høyesterett går for fem måneders fengsel for deling av nakenbilder* (VG, 09.11.2016), er i likhet med Aftenpostens en objektiv nyhetsartikkel. Sakens fokus er på å advare mot å spre bilder av andre og å informere om at slik atferd er straffbar. Det handler ikke om å advare alle ungdommer mot å sende bilder, men om å advare dem som begår eller tenker på å begå slike lovbrudd. Begge artiklene har et fokus på kontroll ved å vise at man ved å spre bilder av andre uten samtykke vil bli straffet, samtidig som det

fokuseres på konsekvenser fordi slik bildespredning kan være en konsekvens av intim bildedeling.

> «Ved å skjerpe dommen fra lagmannsretten markerer Høyesterett at kriminaliteten er alvorlig og sender et signal om at dagens lovverk verner de fornærmede i disse sakene.» (Axel Due, Kripos, i VG, 09.11.2016)

Det fremstår som viktig for Politiet, og særlig Kripos, å bruke enkeltsaker som eksempler på hva som kan skje dersom man sprer bilder av andre uten samtykke. Due i Kripos formidler at de ønsker å sende et signal om at de tar disse sakene alvorlig, og at det norske lovverket fungerer slik det skal.

En annen sak som begge avisene har skrevet om, er saken der tre tenåringsgutter i mars ble siktet for flere voldtekter i et ungdomsmiljø i Oslo. VG har skrevet om saken i *Tre tenåringsgutter pågrepet for flere voldtekter* (VG, 02.03.2016). I artikkelen uttrykker politiet bekymring fordi de har gjennom etterforskning avdekket et ungdomsmiljø hvor seksuell aktivitet og tilsynelatende frivillig sex filmes og deles på sosiale medier. Mye av bekymringen går på at grensen mellom hva som er frivillig eller ulovlig seksuell atferd er utydelig. Kari-Janne Lid forteller også om alvorlige helsemessige og sosiale konsekvenser for flere av jentene som er involvert i saken, og politiet undrer seg over om de som er med på denne aktiviteten er klar over konsekvensene.

I *Tenåringsovergrepene: Sexvideo skal ha blitt vist på skolens storskjerm* (Aftenposten, 04.03.2016) uttrykkes det også bekymring for det samme ungdomsmiljøet. Det er ikke et like stort fokus på konsekvenser i Aftenpostens artikkel, men Kari-Janne Lid forteller: «At ungdom utforsker seksualitet er ikke nytt. Men dokumentasjon ved hjelp av filming, og spredning av dette, kan få katastrofale følger» (Lid i Aftenposten, 04.03.2016). Hun utdyper ikke hva disse katastrofale følgene kan være. Det kommer også frem i artikkelen at politiet mener at filming av seksuell aktivitet og deling i sosiale medier er ganske vanlig, men at noen kan utnytte dette. Det er altså ikke teknologien som får skylden, men personene som bruker denne teknologien på en negativ måte. Når det gjelder kontroll er det ikke en dypere diskusjon av kontroll av hverken atferd eller teknologi utover at det er et fokus på at det er ulovlig å spre eller vise frem bilder eller filmer av andre uten samtykke.

I artikkelen *Straffet for å vise nakenbilder av eks-kjæresten* (VG, 22.05.2016) kommer det

frem at man faktisk kan bli dømt for å vise intime bilder til andre, ikke bare når man sprer bildene på nett. Her har en 22 år gammel mann blitt dømt til 5000 kr i bot for å ha vist frem et nakenbilde av sin eks-kjæreste til fire av sine kompiser. Dette kommer også frem i artikkelen *Unge om sending av nakenbilder:- Veldig mange som synes det er mye press* (VG, 07.06.2016) der det advares om at det er kriminelt å vise et nakenbilde til andre. Det er altså ikke bare ulovlig å spre intime bilder av andre uten samtykke, men det er ulovlig å vise slike bilder til andre uten samtykke. Dette er noe som ikke har fått noe særlig fokus i diskusjonen knyttet til deling av intime bilder på nett, annet enn i disse to artiklene.

Artiklene som handler om straffesaker kan sees på som forsøk på endring eller kontroll. Disse artiklene viser at det vil bli strafferettslige reaksjoner dersom man sprer bilder av andre uten samtykke, og er dermed med på å opprettholde en kontroll av slik atferd. Disse artiklene inneholder derimot ikke mange typiske trekk for moralsk panikk. Selv om artiklene handler om straff som kontroll, og presenterer noen konsekvenser både av bildedeling og konsekvenser av å dele bilder av andre, er artiklene for det meste objektive og tar ingen spesielle standpunkt eller åpner for debatt slik de gjerne gjør der det er tydeligere tegn på moralsk panikk.

5.5 «Grenseløs sexkultur»

Flere av artiklene i undersøkelsen viser at det er en ny bekymring knyttet til fremveksten av en seksualisert ungdomskultur blant ungdom. I Aftenpostens artikler blir det særlig uttrykt bekymring for det som omtales som et «seksualisert ungdomsmiljø». Dette er et miljø politiet og lærere med bekymring ser vokse frem, særlig i Oslo områdene, der ungdom deler bilder og videoer med seksuelt innhold. I dette miljøet er det også ifølge politiet en uklar grense mellom frivillig og ulovlig seksuell aktivitet.

Situasjonen som utløste bekymring knyttet til et seksualisert ungdomsmiljø var at tre gutter ble siktet for flere voldtekter, og at politiet gjennom etterforskning avdekket et miljø der det er uklare grenser mellom frivillig sex og overgrep, og hvor seksuell aktivitet filmes og deles i sosiale medier. Med utgangspunkt i politiets bekymring skriver både Aftenposten og VG om saken i henholdsvis *Tenåringsovergrepene: Sexvideoer skal ha blitt vist på skolens storskjerm* (Aftenposten, 04.03.2016) og *Tre tenåringsgutter pågrepet for flere voldtekter* (VG, 02.03.2016).Videre gjennom året hadde Aftenposten igjen et fokus på «et nytt seksualisert

miljø» i mai i forbindelse med russefeiringen og det de betegner som en «hinsides» festkultur. De publiserte en reportasje i A-Magasinet der de problematiserte miljøet. VG tok opp bekymringen knyttet til disse nye ungdomsmiljøene da de hevdet å ha avdekket en «grenseløs ungdomskultur» på videregående skoler i Oslo i en reportasje i VG Helg i august.

Bekymringen handler ikke bare om deling av bilder og videoer, men også om gruppepress, festkultur og overgrep. Det er knyttet store bekymringer til denne nye fremvoksende kulturen. I *Prisen for å henge med russen* (Aftenposten, 13.05.2016) er elever, lærere, helsesøstre og politi bekymret for en ungdomskultur de har sett vokse frem på sine skoler de siste to-tre årene. Særlig blir det som politiet kaller for en «hinsides festkultur» trukket frem. Leder av forebyggende avsnitt Majorstua Anne Merete Ansok betegner det som «en grenseoverskridende seksuell atferd og forherligelse av voldsbruk» (Ansok i Aftenposten, 13.05.2016).

Det er også et fokus på konsekvenser i artikkelen, og det kommer frem at ungdom har vanskelig for å skille mellom hva som er overgrep og hva som er frivillig seksuell eksperimentering. En konsekvens som blir presentert i forbindelse med dette er at unge jenter kan ende opp med å delta i noe de egentlig ikke vil og at de blir utsatt for overgrep. Deling av intime bilder og filmer fremstår dessuten som en sentral konsekvens av det som kalles «grenseskridende seksuell aktivitet» blant ungdom og russen. Mange seksuelle situasjoner skjer med andre tilstede, og disse personene kan ende opp med å ta bilder eller filme det som foregår. Konsekvensene av dette igjen kan være at disse bildene og filmene blir delt videre eller vist frem til hele skolen.

Artikkelen *Risikerer tre års fengsel hvis de deler nakenbilder av mindreårige* (Aftenposten, 16.05.2016) er skrevet med utgangspunkt i reportasjen om russen. I denne artikkelen er det også fokus på den samme ukulturen hos deler av russen. Det fortelles at det er viktig at russen forstår konsekvensene av sin egen sexkultur. Lisa Arntzen, kommunikasjonssjef i DIXI, sier at politiet bør ta inn gutter til en alvorsprat for å få dem til å forstå ansvaret de har og at denne grenseskridende atferden får konsekvenser for dem. Her blir dermed dialog mellom politiet og ungdom viktig, ikke hvordan politiet skal straffe dem. Dette skiller seg fra en typisk moralsk panikk.

Det poengteres tidlig i artikkelen at deres kilder antyder at mellom 10-20 prosent av elevene

på disse skolene er med på dette, og at det dermed ikke gjelder alle. Artikkelen presenterer en grenseløs ungdomskultur, sexpress, overgrep og bildespredning blant norske ungdommer. Videre fokuseres det ikke mye på at det kun er et fåtall av elevene ved skolen som faktisk er involvert i dette. Gjennomgående i artikkelen uttrykker elever, lærere, helsesøstre og politiet bekymring knyttet til denne nye fremvoksende kulturen. Noen helsesøstre mener allikevel at man ikke må overdrive det som skjer, og at foreldregenerasjonen ser på atferden med andre øyne enn ungdommene selv:

> «For oss voksne kan det sees på som en form for prostitusjon å gi en gutt en blow-job for å få være med. Men jeg tror hverken guttene eller jentene selv ser det på den måten, heller som en «vinn-vinn» situasjon for begge parter. Som regel er jentene kanskje litt betatt av eller forelsket i gutten også». (Anonym helsesøster i Aftenposten, 13.05.2016).

Avslutningsvis i reportasjen er det vedlagt kommentarer fra 11 elever på videregående skole om sex og rulling med russen. Disse kommentarene dreier seg om sexpresset for å få rulle med russen, og det snakkes ikke om intime bilder eller filmer som blir tatt og spredt videre. Det er mye fokus på spredning av bilder og filmer med seksuelt innhold i reportasjen, men dette vies det ikke oppmerksomhet til i kommentarene fra ungdommene. Dette kan dermed vise at ungdommene ikke er enige i at bildespredning er et stort problem, noe som kan tyde på at de voksne aktørene i reportasjen overdriver. Videre er Oslo russens PR-sjef Henriette Dillingøen tydelig på at overgrep og bildespredning ikke er normalt, og hevder at dette ikke er noe russen driver med.

Reportasjen har høstet kritikk fra Nina Jon, førsteamanuensis ved Politihøgskolen, for Aftenpostens perspektiv i saken. I kronikken *Russeguttas makt* (Aftenposten, 18.05.2016) kommer hun med flere antydninger til overdrivelse i reportasjen. For det første mener Jon at saken er gjennomsyret av et perspektiv som konsentrerer seg om «hans makt over henne». Jon mener at vinklingen, valg av informantsitater og beskrivelser av situasjonen blir fremstilt som at jenter potensielt er ofre, og gutter potensielt er overgripere. Helsesøstre og politi blir brukt som sannhetsvitner av journalister for å beskrive tilstanden blant ungdommen nå til dags. Hun poengterer at det er en liten spalte på siste siden det russeguttene kommer til ordet og kan fremstå med et annet bilde. Ifølge Jon er det fortsatt en jobb å gjøre for å utfordre perspektivene som ofte legges til grunn i slike saker (Jon i Aftenposten, 18.05.2016).

Etter at VG Helg publiserte reportasjen *Politiet slår alarm om grenseløs sexkultur blant unge*

og barn (Lech et al., 20.08.2016) ble det et fokus på den nye ungdomskulturen i VG også. Reportasjen avdekket et miljø der det blant annet ble arrangert såkalte «sexrebuser» i fadderuken på videregående skoler. Denne reportasjen er ikke en del av mitt utvalg, men to artikler i mitt utvalg baserer seg på denne reportasjen. I *Kunnskapsministeren om sexkulturen blant unge:- Skolen må ta mer ansvar* (VG, 22.08.2016) snakkes det om en landsomfattende trend som sprer seg fort; en grenseløs sexkultur på norske videregående skoler med et særlig fokus på fadderuker. Det kommer frem i artikkelen at elever ikke vil dusje etter gymtimen av frykt for at noen skal ta nakenbilder av dem og spre disse. Det er i likhet med Aftenpostens artikler knyttet bekymring til at skillet mellom frivillig sex og overgrep er blitt farlig tynn. Kunnskapsministeren er bekymret for denne kulturen og ønsker at skolen skal ta mer ansvar selv om mye foregår utenfor skoletiden.

I VG er det i tillegg skrevet en leder, *Sexpress og overgrep blant unge* (22.08.2016), med bakgrunn i bekymringen om den grenseløse sexkulturen. Her får den digitale utviklingen en del av skylda fordi den har ført at grensene blir uklare. Det snakkes spesielt om «sexrebusene» på videregående skoler som blir filmet og tatt bilder av, og videre delt i sosiale medier. Denne grenseløse ungdomskulturen fører med seg store konsekvenser. Dersom jentene stiller opp stemples de som horer, men dersom de nekter blir de utelukket sosialt.

Rekordhøye tall for anmeldelser av seksuelle overgrep og spredning av intime bilder viser at det er mange som opplever konsekvenser av denne sexkulturen, noe Kripos mener er en skremmende utvikling. I lederen diskuteres skolenes og foreldrenes ansvar, og behovet for bedre opplæring i nettvett og seksualitet blir presentert som mulige tiltak for å begrense atferden:

> «Flere skoler har allerede laget beredskapsplaner for hvordan de skal håndtere eventuelle tilfeller av overgrep. Likevel fortelles det om at seksualiserte kåringer finner sted på skolens område, når ikke rektor og lærere er til stede. Dette må skolene rydde opp i. Samtidig er det et åpenbart behov for å styrke seksualundervisningen på et tidlig tidspunkt i skolen. Da må det legges vekt på grensesetting, respekt, konsekvenser og holdninger. (..).» (VG, 22.08.2016).

Det er tydelig at skolene tar denne sexkulturen og bildespredning alvorlig når de har innført en egen beredskapsplan for hvordan man skal håndtere slike tilfeller. Når det gjelder kontroll av slik atferd er fokuset i lederen på bedre opplæring i nettvett og grensesetting heller enn strengere straffer og flere lover.

5.5.1 Oppsummering

Artiklene som handler om denne nye ungdomskulturen uttrykker mye bekymring knyttet til ungdommens holdninger til sex, og en bekymring for at ny teknologi har gitt dem en ny arena for seksuell aktivitet. Det snakkes også mye om konsekvenser, og de voksne advarer mot denne nye ungdomskulturen. Det kommer frem i noen av artiklene at ungdommen alltid har utforsket seksuelt, men at det som er annerledes nå, er at de har nye distribusjonsmuligheter. Dermed kan det se ut som at teknologien får en del av skylda for denne nye ungdomskulturen. Bekymringen for atferden, konsekvensene og teknologifokuset i artiklene er typiske tegn for moralsk panikk.

5.6 Foreldre og sosiale medier

Et av trekkene som karakteriserer en moralsk panikk, er at man er bekymret for barn og unge. Det som også har kommet frem i min analyse, er at det er en bekymring som også i stor grad handler om foreldre og at de engasjerer seg for lite i barnas mediebruk. Det er fokus på det store generasjonsgapet på internett. Flere organisasjoner engasjerer seg i ansvarsspørsmålet og råder foreldre til å involvere seg i barnas mediebruk. Barnevakten, en organisasjon som gir råd om barn og medier, uttrykker stor bekymring i VG for at foreldre er lite interessert i barnas mediebruk. Redd Barna forteller også til VG hvor viktig det er at foreldre følger med på sosiale medier, og forklarer at det vil ha store konsekvenser for barna dersom de ikke gjør det. Hans Marius Tessem i Slettmeg.no forteller i flere av artiklene i utvalget om hvordan foreldre kan snakke med barn og unge om risikoene på internett. Videre vil jeg diskutere hvordan denne foreldrediskursen kommer frem i flere av artiklene i oppgavens utvalg.

3 av 18 artikler i VG handler i hovedsak om foreldrenes ansvar for barnas bruk av sosiale medier, og flere av artiklene diskuterer foreldreansvar og bedre kunnskap om barnas nettbruk som metoder for forebygging av bildespredning. I Aftenposten er det ingen artikler som handler hovedsakelig om foreldreansvar, men i *Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film* (12.03.2016) er foreldreansvar et tema som blir diskutert.

I artikkelen *Barnevakten:- Vis interesse for barnas nettbruk* (VG, 21.02.2016) kommer det frem at overgripere kan lykkes med å lure unge på nett til å sende nakenbilder. Det er knyttet

bekymring til dette, men det er også bekymring for at foreldre er lite interessert i barnas mediebruk. Dersom foreldre hadde vært mer interessert og nærværende vil man lettere kunne avdekke om noen er ute etter å utnytte barna på nett.

> «Vi mener foreldrene kan forebygge mye ved å samtale med barna om hva som er greit og hva som ikke er greit å dele, men undersøkelser viser at barn og unge opplever at foreldrene er lite interessert i deres mediebruk.» (Leif Gunnar Vestbøstad Vik, Barnevakten, i VG, 21.02.2016).

Dialog mellom foreldre og barn blir her altså presentert som en mulighet for å forebygge nettovergrep og bildespredning. Barnevakten mener at foreldre ikke har nok interesse i barnas mediebruk, og at dette er noe de bør gjøre fordi internett tar opp så mye av deres tid og dersom foreldrene vet hva de holder på med vil en dialog være enklere. Holdningsskapende arbeid mellom foreldre, barn og skolen er ifølge Barnevakten en nødvendighet.

Hans Marius Tessem støtter disse utsagnene og sier at dersom foreldre er i forkant kan mye bli stanset før det virkelig eskalerer. Han påpeker at det er en balansegang mellom barnas privatliv og hvordan man kan holde dem trygge, og at hver enkelt forelder må selv finne ut av hvor langt de bør gå i å holde barna trygge på nett. Tessem forklarer også at foreldreansvar er viktig fordi at han ser at saker med bildespredning eller nettovergrep ofte starter med at en tilfeldig forelder oppdager at barnet er utsatt for noe kriminelt og tar saken videre til politiet (VG, 21.02.2016).

I kommentaren *Mobilparadokset: Foreldrene henger ikke med* (VG, 07.07.2016) skriver journalist Martine Lunder Brenne at foreldre må involvere seg i barnas nettbruk. Brenne har skrevet kommentaren med bakgrunn i en undersøkelse fra Norstat der det kommer frem at foreldre er svært bekymret for mobbing på nett, men at foreldre ikke er på arenaene der det forekommer selv. Dette er ifølge Brenne svært problematisk og noe hun er bekymret for.

Teknologien presenteres som en naturlig utvikling og det er tilpasning til denne nye teknologien som er hovedfokus. Brenne argumenterer for at barnas nettbruk har behov for kontroll i form av større engasjement fra foreldre, dermed kan det oppfattes som at noe av det de unge holder på med på internett blir sett på som usunt. Brenne omtaler det hun kaller for «generasjonsgapet» som har oppstått på sosiale medier, og hun advarer foreldre mot å ikke være tilstede på nett.

«Dersom foreldrene ikke inkluderer seg i mediehverdagen til barna klarer de heller ikke å følge med på om barna blir utsatt for mobbing eller overgrep». (Martine Lunder Brenne i VG, 07.07.2016).

Det at ungdom bruker sosiale medier og deler bilder er ikke roten til problemet i denne artikkelen, men heller foreldrenes mangel på kunnskap om og interesse for sosiale medier. Bekymringen til Brenne er dermed ikke knyttet til at barn og unge deler bilder, men hun er bekymret for konsekvensene som kan oppstå fordi foreldrene ikke har nok kunnskap om internett. Dersom foreldrene ikke følger med, vil de mest sannsynlig heller ikke oppdage det dersom barnet deres blir utsatt for nettmobbing eller nettovergrep.

I artikkelen *Slik snakker du med barn og unge om sosiale medier* (VG, 21.08.2016) kommer også bekymringen for at foreldre ikke involverer seg nok i barnas mediebruk frem. Hans Marius Tessem påpeker at det er viktig at foreldre ikke bare fokuserer på advarsler og hva barna ikke må gjøre. Han mener at dette vil skape en tabusituasjon der barnet kanskje ikke tør å si ifra dersom de blir utsatt for noe på nett. Tessem sier at det er viktig å styre unna råd som «del aldri et nakenbilde», men råder foreldre til å heller fokusere på konsekvensene for den som deler bilder av andre ulovlig. Problemet er ikke at barn sender bilder i utgangspunktet, problemet er dem som utnytter dette. Derfor sier Tessem at det er viktig å advare ungdom om at det er ulovlig og straffbart å dele bilder av andre.

Rådgiver i Redd Barna, Kaja Hegg, er tydelig på at spesielt yngre barn ikke har modenheten til å håndtere inntrykk og forespørsler fra ukjente via internett. Artikkelen handler om at det vil ha konsekvenser for barn dersom foreldre ikke følger med på sosiale medier.

«Skolen forventer at foreldre tar ansvar, mens foreldrene forventer at skolen tar ansvar. I mellomtiden utforsker barn sosiale medier uten at voksne vet hvilke risikoer de utsetter seg for. Mange foreldre ville ikke trodd det, dersom de hadde visst hva elever på barneskolen kan bli eksponert for av pornografisk innhold, hvor åpne og sosiale nettverk de tar del i og hvor ofte de får venneforespørsler fra voksne» (Hegg i VG, 21.08.2016).

Selv om det gjennomgående er et fokus på negative konsekvenser som følge av barns bruk av teknologi er det ikke teknologien som får skylden når det går galt. Hegg er tydelig på at det er foreldre som har et ansvar for å vite hva barna driver med på internett, og at det er alt for mange foreldre som ikke forstår det store omfanget av internettbruk og dets muligheter. I artikkelen rådes foreldre til å snakke med barn om hva de gjør på nett og hvilke apper de

bruker. De rådes også til å snakke med andre foreldre om hvilke regler de har, samt å snakke med barnets lærer om nettvett. Her er det igjen et stort fokus på dialog som et tiltak for regulering av barn og unges mediebruk.

5.6.1 Oppsummering

De tre artiklene uttrykker en bekymring knyttet til barn og unges mediebruk, og en bekymring for at de skal bli utsatt for bildespredning. Det snakkes mye om konsekvenser i alle artiklene, og det kommuniseres tydelige advarsler mot intim bildedeling på nett. Dette er typiske trekk for en moralsk panikk. Holdningene til ny teknologi i artiklene viser at teknologisk utvikling er naturlig, men det store fokuset på at foreldre må følge med tyder på at det er tydelige negative holdninger til barn og unges bruk av slik teknologi. Bruken av teknologi må reguleres på en eller annen måte, og forslagene i artiklene er bedre involvering fra foreldre og skole. Et negativt fokus på teknologisk utvikling og en regulering av bruken av slik teknologi er tydelige trekk ved moralsk panikk. Det som derimot skiller seg fra en typisk moralsk panikk, er nivået av kontroll og regulering. Dialog og holdningsskapende arbeid og et større ansvar på foreldre er reguleringstiltak som ikke vil være typiske for en moralsk panikk.

5.7 Råd, tips og erfaringer

I VG handler 2 av 18 artikler om hva man kan gjøre dersom man får bilder ufrivillig spredt på nett, og 1 av artiklene handler om VG-lesernes egne erfaringer med bildespredning. Disse artiklene har jeg samlet under samme kategori fordi det er mange råd og tips som går igjen i de tre artiklene. Alle de tre artiklene er skrevet i dagene etter at blogger Sophie Elise Isachsen stod frem og fortalte at hun hadde blitt utsatt for hevnporno, og det refereres til denne saken i samtlige artikler.

Fått nakenbilder spredt? Det er aldri din skyld (04.06.2016) ble skrevet i VG samme dag som Sophie Elise stod frem. I artikkelen er det lagt til en link der man kan sende inn sin egen historie dersom man har blitt utsatt for noe tilsvarende. Artikkelens formål virker å være å forsikre barn og unge om at de ikke bør føle skyld og skam dersom de blir utsatt for bildespredning, og berolige dem med at det aldri er den som har fått bilder spredt sin skyld at det har skjedd. Artikkelen er preget av en bekymring for hvordan barn reagerer dersom de blir utsatt for bildespredning, og det er i likhet med andre artikler også et fokus på hvordan foreldre bør reagere. Dialog mellom foreldre og barn blir igjen presentert som et tiltak for å

løse problemet. Andre løsninger som blir presentert, er bedre seksualundervisning i skolen, en holdningsendring, bedre kunnskap om digitale problemer og flere anmeldelser.

I artikkelen *Disse kan hjelpe deg som har fått nakenbilder på avveie* (VG, 05.06.2016) kommer det frem en tydelig bekymring knyttet til at ungdom er skamfulle dersom de opplever at intime bilder av dem blir spredt på nett og at det er høy terskel for å be om hjelp. Helsesøstre forteller om unge med et kaos av følelser, som gråter mye og føler skyld, skam og usikkerhet. Hans Marius Tessem advarer mot å fokusere for mye på at barn og unge ikke må sende nakenbilder og argumenterer for at det bør være mer fokus på at man ikke skal sende bilder av andre videre. Han frykter at det negative fokuset kan føre til at ungdom ikke tør å si ifra dersom de blir utsatt for bildespredning.

Dette er også et viktig poeng i *Fått nakenbilder spredt? Det er aldri din skyld* (VG, 04.06.2016). I artikkelen kommer det frem at bruk av teknologi er vanlig og normalt, men at det er noen som kan utnytte denne teknologien på en dårlig måte. Rådene som blir gitt til dem som har blitt utsatt for bildespredning handler i stor grad om å benytte seg av teknologibaserte løsninger slik som hjemmesider til psykologer, slettmeg.no og dinutvei.no. Teknologien har noen muligheter som man ønsker å bruke og det blir dermed ikke et negativt teknologifokus. Man ser muligheter med ny teknologi og ikke bare risiko og konsekvenser, noe som ikke er typisk for en moralsk panikk. I en moralsk panikk er det ofte et negativt syn på teknologi som kommuniseres.

I artikkelen *VG-lesere forteller: Slik ble vi rammet av hevnporno* (VG, 03.07.2016) deler VG-leserne sine egne erfaringer med hevnporno. I artikkelen har ni personer, syv jenter, en gutt og et par i alderen 14-36, sendt inn sine historier. Historiene blir delt med formålet om at det kan få unge til å tenke seg om en gang til dersom de sender nakenbilder. Det er mye fokus på konsekvenser i artikkelen, både på hevnporno som en konsekvens av bildedeling og ulike konsekvenser av dette igjen. Konsekvensene som blir nevnt er dårligere psykisk helse, konsentrasjonsproblemer, dårligere sosialt liv og angst. Teknologien blir ikke diskutert som noe annet enn et verktøy for å dele bilder. På en side blir det sett på som naturlig å sende nakenbilder på nett fordi de alle faktisk har gjort det selv, men allikevel fraråder de andre å gjøre det på grunn av sine egne erfaringer. Det er ikke teknologien som blir omtalt som problemet, det er personene som velger å spre bilder av andre.

5.8 Oppsummering av funn

I kapittel **5** har analysens funn blitt presentert gjennom en tematisk kategorisering. Alle artiklene handler på en eller annen måte om norsk ungdom og intim bildedeling på nett, men artiklene har ulike vinklinger på tematikken. Analysen viser at det er noen diskurser som går igjen i mediedekningen til VG og Aftenposten. For det første er det en bekymringsdiskurs i artiklene. I de fleste artiklene uttrykkes det en bekymring knyttet til ungdom og intim bildedeling på nett. Denne bekymringen er fokusert på barn og unge, men i noen tilfeller gjelder denne bekymringen også foreldre. Videre er det en tydelig bekymring for konsekvensene intim bildedeling på nett kan føre med seg. Et uventet, men svært interessant funn, er den positive teknologidiskursen. Et positivt syn på teknologi kommer frem i flere artikler, men dette betyr ikke at det ikke også er artikler som inneholder et negativt syn på teknologi. Jeg har også funnet noen eksempler på overdrivelser i mediedekningen, samt en kontrolldiskurs med forebyggende og holdningsendrende arbeid i fokus. Her trekkes ofte dialog mellom barn, foreldre og skole frem som et viktig tiltak. Videre i oppgaven vil jeg diskutere disse funnene og knytte dem til moralsk panikk.

6 Diskusjon

I denne oppgaven har jeg utført en kritisk diskursanalyse for å undersøke hvilke kjennetegn for moralsk panikk man kan finne i avisartiklene i utvalget fra VG og Aftenposten, og jeg har undersøkt hva i mediedekningen som ikke passer i en moralsk panikk. For å finne ut av dette laget jeg en kodebok som bygget på teorier om moralsk panikk og kritisk diskursanalyse. I oppgaven har jeg jobbet ut ifra følgende problemstillinger:

1. *Hvilke typiske trekk for moralsk panikk finnes i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett»?*

2. *På hvilken måte passer ikke mediedekningen inn i en moralsk panikk?*

I dette kapittelet vil jeg presentere de viktigste funnene fra min analyse, og jeg vil diskutere om disse funnene er typiske for en moralsk panikk eller ikke. De viktigste funnene er knyttet til bekymring for intim bildedeling, et stort konsekvensfokus, en nyansert diskusjon om teknologisk utvikling, disproporsjonalitet og en kontrolldiskurs med forebyggende og holdningsendrende arbeid i fokus. Det første funnet jeg tar for meg er bekymring i artiklene.

6.1 Bekymring

Bekymring er et helt klart kriterium for moralsk panikk for Goode og Ben-Yehuda (1994). Det er også viktig i Drotners (1999) mediepanikk og i Marwicks (2008) teknopanikk. Fordi bekymring blir tillagt mye vekt i teoriene om moralsk panikk, mediepanikk og teknopanikk har jeg valgt å undersøke hvilke bekymringer som knyttes til ungdom og intim bildedeling på nett i artiklene, og om det er barn og unge som er bekymringspunktet. Gjennom denne oppgavens analyse har jeg avdekket en tydelig bekymring for ungdom og deling av intime bilder på nett. Disse bekymringene er knyttet til bildedeling på nett, sosiale medier som arena for seksuell utforskning, en ny grenseløs sexkultur, hevnporno og nettovergrep. Jeg fant også en del bekymring knyttet til foreldres ansvar for barns mediebruk.

I Aftenposten uttrykkes det en form for bekymring i 6 av 10 artikler. 2 av artiklene som ikke uttrykker bekymring for ungdom og intim bildedeling, er leserinnlegg skrevet av ungdommer. Artiklene det er snakk om er *Jenter sender ikke nakenbilder for å bli kule* (Aftenposten, 07.09.2016) og *Det er ikke bare negativt å sende nakenbilder* (Aftenposten, 01.09.2016).

Disse ungdommene er opptatt av å trekke frem det som kan være positivt med en slik bildedeling, og mener at det er et for stort fokus på konsekvenser. Den tredje artikkelen som ikke uttrykker bekymring for ungdom og intim bildedeling er *Russeguttas makt* (Aftenposten, 18.05.2016). Denne artikkelen er en kritikk rettet mot en reportasje som ble publisert i Aftenposten et par dager tidligere. Artikkelen uttrykker altså ikke bekymring for ungdom og intim bildedeling, men heller en bekymring for perspektivet og fokuset i reportasjen der det fremgår at jenter utnyttes for sex og i gjengjeld får en rulleplass blant russen. Den siste artikkelen i Aftenposten som ikke uttrykker bekymring, er *Høyesterett skjerpet straffen for spredning av bilder* (08.11.2016). Dette er en notis hentet fra NTB som ikke formidler et spesielt perspektiv om temaet.

I de resterende artiklene i Aftenposten er det særlig politiet som uttrykker bekymring for utviklingen av intim bildedeling på nett blant ungdom. Det poengteres i flere av artiklene at det at ungdom utforsker seksualitet ikke er noe nytt, men det er muligheten for dokumentasjon ved hjelp av filming og bilder som er nytt og bekymringsverdig. Det uttrykkes også bekymring fra politiet, helsesøstre, eksperter og ungdom for et seksualisert ungdomsmiljø der grensene mellom frivillig seksuell omgang og overgrep viskes ut, særlig på grunn av at ungdom deler bilder og videoer av seksuell aktivitet. I alle artiklene er det spesifikt barn og unge som er bekymringspunktet.

I VG er det 2 av 18 artikler som ikke uttrykker en spesiell bekymring for ungdom og intim bildedeling. Artiklene som ikke uttrykker bekymring, er *Straffet for å vise nakenbilder av eks-kjæresten* (VG, 22.05.2016) og *Høyesterett går for fem måneders fengsel for deling av nakenbilder* (VG, 09.11.2016*).* Dette er nyhetsartikler som presenterer ulike saker der noen har blitt dømt for å vise eller spre intime bilder av andre uten samtykke. Artiklene ser ikke ut til å tydelig fremme noe annet poeng enn å informere allmenheten om disse sakene.

Resten av artiklene i VG uttrykker bekymring for intim bildedeling på nett, og alle artiklene har barn og unge som bekymringspunkt. Artiklene har i hovedsak en bekymringsdiskurs som fokuserer på at barn og unge deler intime bilder av seg selv på nett. Barn og unge blir advart mot å sende intime bilder, og ofte er rådene fra voksne at «dette er noe de aldri må finne på å gjøre». Videre i artiklene er det bekymring knyttet til de ulike negative konsekvensene intim bildedeling kan føre med seg.

Bekymringen er særlig knyttet til at noen kan spre bildene videre. Det er også knyttet bekymring for at barn og unge føler skam dersom de blir utsatt for bildespredning, noe som kan føre til store mørketall fordi man ikke tør å anmelde. En annen bekymring som går igjen i flere artikler, er bekymringen for at foreldre ikke viser nok interesse i barnas mediebruk. Det påpekes flere steder at foreldreansvar kan virke forebyggende for bildespredning på nett. Videre er det bekymring knyttet til at barn og unge utsettes for hevnporno og nettovergrep. Politiet advarer i flere artikler om voksne som presser og lurer barn for nakenbilder på nett. I VG er det i likhet med Aftenposten også knyttet bekymring til det som omtales som en ny grenseløs sexkultur blant ungdom.

6.1.1 Ikke bare voksne som er bekymret

Det er ikke bare voksne som er bekymret for intim bildedeling blant ungdom.
I artikkelen *Unge om sending av nakenbilder: - Veldig mange som synes det er mye press* (VG, 07.06.2016*)* uttrykker tre unge jenter bekymring for deling av nakenbilder på nett. Denne bekymringen er knyttet til at mange unge føler seg presset til å sende nakenbilder, og at de ikke tenker seg godt nok om. En av ungdommene som har skrevet innlegg i Aftenpostens *Si ;D* er også bekymret for deling av nakenbilder. I innlegget *Du blir ikke bedre likt om du sender nakenbilder* (13.03.2016) skriver Ingrid på 19 år om sin bekymring for at ungdom legger ut nakenbilder av seg selv på felleskontoer på Snapchat.

I *Prisen for å henge med russen* (Aftenposten, 13.05.2015) kommer det frem at elever, lærere og helsesøstre er bekymret for en ungdomskultur de har sett vokse frem på sine skoler de siste to-tre årene. Her er det altså ikke bare de voksne ved skolene som er bekymret, men også elevene selv. En jente i 1. klasse forteller at når man først er om bord i en russebuss, kan man føle seg tvunget til å ha sex med noen av frykt for å bli sluppet av langt utenfor byen. Det er også flere jenter som forteller om en holdning hos guttene der det er om å gjøre å ha sex med flere, og de reagerer på guttenes ordbruk og vulgære uttrykk. Jentene opplever at de blir sett på som objekter. Helt i slutten av reportasjen er det lagt ved kommentarer fra elever om sex og rulling på russebuss. Her er det flere som forteller om sexpress og ulike situasjoner som oppleves som ugreit. Dette viser at også ungdommen er bekymret for sexkulturen på skolene, men det er imidlertid ingen av dem som snakker spesifikt om deling av bilder og filmer med seksuelt innhold i denne reportasjen.

6.1.2 Bekymring og moralsk panikk

Et av de viktigste kriteriene for moralsk panikk er bekymring. Goode og Ben-Yehuda (1994) argumenterer for at bekymring over en type atferd og konsekvensene den kan følge med seg er en forutsetning for moralsk panikk. Denne bekymringen beskriver de som målbar gjennom meningsmålinger, medieoppmerksomhet, lovforslag eller interessegrupper (1994, s. 157). Både Kirsten Drotner (1999) og Alice E. Marwick (2008) beskriver en bekymring for barn og unge som sentralt i deres teorier om mediepanikk og teknopanikk. Ifølge Drotner blir barn og unge definert som ofre i en mediepanikk fordi deres utvikling er mest avgjørende og sårbar. Drotner beskriver barn og unge som mediepionerer, og hevder at de utfordrer sosiale og kulturelle maktforhold og at de symboliserer ideologiske rifter (1999, s. 617-619). Marwick beskriver bekymring for barn og unge som den viktigste forutsetningen for teknopanikk. Denne panikken anser ofte unges bruk av teknologi for usunn, og man ser gjerne forsøk på å endre eller kontrollere denne teknologibruken (2008, s. 5).

Bekymringen i både Aftenposten og VGs mediedekning kan dermed sees på som et typisk trekk ved en moralsk panikk. Bekymringen fokuseres på barn og unge, noe som er en forutsetning for både mediepanikk og teknopanikk. En del av bekymringene som kommer frem i mediedekningen er absolutt berettiget, og jeg vil poengtere at det er bra at man er bekymret for at barn og unge kan bli utsatt for nettovergrep, bildespredning og hevnporno. Dette er allikevel de ytterste konsekvensene av intim bildedeling. Det advares i flere av artiklene om at barn og unge ikke bør sende intime bilder av seg selv overhodet. Det fremstilles i flere artikler som at det bare er negativt å sende slike bilder og at det fører med seg konsekvenser. Forskning viser at det faktisk finnes fordeler ved intim bildedeling (Hasinoff 2013, Davidson og Homb 2017), og dermed kan noe av bekymringen i mediedekningen bli oppfattet som overdreven.

Som vi så i del **2.3**, side 20-21, finnes det flere positive funksjoner med intim bildedeling for ungdom. Hasinoff (2013) presenterer flere mulige fordeler ved intim bildedeling for ungdom. Forskning viser at det er lettere for marginaliserte grupper slik som jenter, transpersoner eller skeiv ungdom å snakke anonymt om seksualitet på nett. For dem kan det bli en tilflukt fra stigmaene og restriksjonene de opplever hjemme og på skolen (2013, s. 454). Forskning viser at jenter kan ha lettere for å innlede forhold på nett, særlig fordi tradisjonelle kjønnsroller ikke er like fremtredende på nett og det er mindre stigmatisering rundt det å være for frempå for kvinner (2013, s. 455). Videre viser forskning at internett kan gjøre det lettere for ungdom å

utforske sin identitet og utvikle sosiale og kommunikative ferdigheter (2013, s. 456). Intim bildedeling på nett kan gi ungdom en følelse av gruppetilhørighet, styrket vennskap og bedre selvfølelse. Det kan også gjøre det lettere å flørte og opprettholde en seksuell relasjon. Intim bildedeling kan på en måte sees på som en trygghet for ungdom i deres seksuelle utforskning (Davidson og Homb, 2017, s. 40-41).

Noen av disse fordelene kommer til uttrykk gjennom leserinnlegg skrevet av ungdommer i Aftenposten. Disse leserinnleggene inneholder ikke bekymring for intim bildedeling på nett. Margrethe (15 år) skriver *Det er ikke bare negativt å sende nakenbilder* (Aftenposten, 01.09.2016) at hun er enig i at det kan oppstå konsekvenser dersom man sender nakenbilder av seg selv til andre, men hun mener også at det er flere positive sider ved slik bildedeling. Blant annet så kan man få bekreftelse og komplimenter dersom man sender slike bilder. Hun skriver at en jente som sender nakenbilder av seg selv kanskje føler seg bra og pen. Hun knytter altså intim bildedeling til bedre selvfølelse. Gutt (17) skriver i leserinnlegget *Jenter sender ikke nakenbilder for å bli kule* (Aftenposten, 07.09.2016) at voksne misforstår jenters motivasjon for å sende nakenbilder, og at jenter gjør det fordi at de også er kåte og at de føler seg bra når de sender nakenbilder. Han prøver å få frem at jenter og gutter sender nakenbilder av de samme grunnene, men at det oftere er gutter som sprer bilder av jenter videre. Det kan dermed oppfattes som at de voksne aktørene i mediedekningen til VG og Aftenposten overser de positive sidene med intim bildedeling og bare fokuserer på det negative, noe som vil være typisk i en moralsk panikk.

Selv om det er 6 artikler i utvalget som ikke uttrykker bekymring knyttet til ungdom og deling av intime bilder på nett, vil jeg si at hovedtyngden i materialet mitt viser at det er en sterk bekymring knyttet til fenomenet. Dette er med på å styrke en påstand om moralsk panikk. I oppgavens utvalg er det særlig politiet, politikere, redaktører, foreldre og skole som er bekymret for intim bildedeling. Allikevel har jeg også funnet flere eksempler på at ungdommen selv også er bekymret for utviklingen. Dette kan på en annen side vise at intim bildedeling og sexkulturen blant ungdom er et reelt problem, og at de voksne har grunn til å være bekymret. At ungdom selv er bekymret for intim bildedeling passer ikke inn i en typisk moralsk panikk. Forutsetningen for en eventuell mediepanikk er ifølge Drotner (1999) at det er voksne som er bekymret for barn og unge, ikke barn og unge selv. Bekymringen i mediedekningen har dermed noen trekk som er typiske for en moralsk panikk, men det er også noen ting som ikke passer en typisk moralsk panikk.

6.2 Konsekvensdiskursen

I mediedekningen av ungdom og intim bildedeling på nett i VG og Aftenposten er det et stort fokus på konsekvenser. En konsekvens er en følge eller et resultat av en hendelse eller handling (Store norske leksikon, 2018), og i artiklene er det de negative konsekvensene av intim bildedeling på nett som står i fokus. Det er ofte voksne som beskriver disse konsekvensene og bruker dem til å advare barn og unge mot slik bildedeling.

I Aftenposten snakkes det om konsekvenser av intim bildedeling i alle artiklene, men med ulikt omfang og fokus. Kronikken til Nina Jon som kritiserer Aftenpostens reportasje om russefeiring og sexkultur, har ikke et fokus på konsekvenser av intim bildedeling, men konsekvenser av ungdommens sexkultur nevnes. I de to leserinnleggene som er skrevet av ungdom, som handler om positive sider ved intim bildedeling, anerkjenner at det også finnes negative konsekvenser av denne bildedelingen. Fokuset ligger allikevel på de positive funksjonene bildedelingen kan ha. I VG snakkes det om negative konsekvenser av intim bildedeling i alle artiklene. Det er oftest voksne aktører som beskriver ulike konsekvenser, men i en av artiklene diskuterer også ungdom konsekvenser av intim bildedeling.

Når det snakkes om konsekvenser av intim bildedeling på nett er det tre ulike perspektiver som går igjen i både Aftenposten og VG. For det første snakkes det om direkte konsekvenser av bildedeling slik som ufrivillig bildespredning, hevnporno og nettovergrep. For det andre snakkes det om konsekvenser for dem som blir utsatt for slik bildespredning eller overgrep, som for eksempel sosiale og helsemessige konsekvenser. For det tredje snakkes det om konsekvenser for dem som velger å spre bilder av andre. Disse konsekvensene handler i stor grad om straff. Jeg vil videre i oppgaven nå presentere hvordan disse konsekvensene kommer til uttrykk i avisartiklene.

6.2.1 Direkte konsekvenser av intim bildedeling

I både Aftenposten og VG diskuteres direkte konsekvenser av å dele intime bilder på nett. Disse konsekvensene beskrives som bildespredning, hevnporno og nettovergrep. Det poengteres i nesten alle artiklene at dersom man deler intime bilder på nett, er det en risiko at noen velger å dele disse bildene uten samtykke. Dette blir både referert til som bildespredning og som hevnporno. Det advares også mot at noen kan utnytte og presse ungdommer som har

sendt et nakenbilde på nett, noe som ofte blir omtalt som nettovergrep. Det er oftest voksne, og særlig politiet, som advarer mot ulike konsekvenser av intim bildedeling.

Bildespredning, i noen artikler omtalt som hevnporno, er en direkte konsekvens av intim bildedeling. Denne konsekvensen advares det mot i flere artikler. Et eksempel på dette ser man i artikkelen *Tenåringsovergrepene: Sexvideoer skal ha blitt vist på skolens storskjerm* (Aftenposten, 04.03.2016). Kari-Janne Lid i politiet forteller: «At ungdom utforsker seksualitet er ikke nytt. Men dokumentasjon ved hjelp av filming, og spredning av dette, kan få katastrofale følger» (Lid i Aftenposten, 04.03.2016). I VG-artikkelen *Politiet: Ungdommer presses for nakenbilder på nett* (02.03.2016) oppfordrer Eline Liljedahl i politiet ungdom til å ikke sende nakenbilder av seg selv fordi noen kan få tak i dem og spre dem videre: «Ikke legg ut nakenbilder av deg selv. Ikke send dem på Snapchat. Ikke ta dem i det hele tatt. Noen kan få tak i dem.» (Liljedahl i VG, 02.03.2016).

Videre advares det mot at barn kan bli utsatt for overgrep på nett dersom de sender intime bilder av seg selv. Et eksempel på dette er i artikkelen *Politiet bekymret: Stadig flere overgripere utgir seg for å være barn på nett* (VG, 15.10.2016). Sexolog Margrete Wiede Aasland advarer om at barn kan bli utsatt for overgrep på nett, og hun mener at man må være tydelige ovenfor barna om farene på nett:

> «Vi forteller barna at de kan bli påkjørt hvis de løper ut i veien, men nettet og overgrep tør vi ikke snakke med dem om. Foreldrene må være helt konkrete i rådet til barna sine: Ikke kle deg naken foran mobiltelefonen. Det er ikke fordi vi er snerpete, men fordi det kan føre til at du blir voldtatt av en voksen mann. Vi må fortelle dem om det verst tenkelige som kan skje.». (Aasland i VG, 15.10.2016).

Denne advarselen fokuserer på de verst tenkelige konsekvensene av intim bildedeling. Her handler det ikke lenger bare om at noen kan spre bildene av barna videre, men de kan faktisk ende opp med å bli voldtatt. Det advares også mot at voksne presser og lurer barn til å sende flere nakenbilder av seg selv. Disse direkte konsekvensene, altså spredning, hevnporno og overgrep fører videre til noen sosiale og helsemessige konsekvenser for dem som blir utsatt for dette.

6.2.2 Konsekvenser for dem som blir utsatt for bildespredning

Det finnes også konsekvenser for dem som opplever å få intime bilder av seg selv ufrivillig delt. I artikkelen *Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film* (Aftenposten, 12.03.2016) nevnes det at ungdom som får nakenbilder ufrivillig delt opplever sosiale og helsemessige konsekvenser, men disse konsekvensene utdypes ikke. Det er særlig i VG at det er et fokus på de ulike konsekvensene ungdom opplever. I noen av artiklene er det voksne som forteller om at ungdom føler at livet deres er ødelagt. Konsekvensene kan innebære angst, konsentrasjonsvansker og et dårlig rykte. Helsesøstre forteller i flere av artiklene om ungdom som kommer til dem med et kaos av følelser, som gråter mye og som føler skyld og skam. Dette kommer eksempelvis frem i artiklene *Barnepsykolog om nettovergrep: En situasjon der man lever i angsthelvete* (VG, 03.03.2016), og *Disse kan hjelpe deg som har fått nakenbilder på avveie* (VG, 05.06.2016).

6.2.3 Konsekvenser for dem som sprer bilder

I artiklene som handler om ulike straffesaker, er det et stort fokus på at det vil bli konsekvenser for dem som velger å spre bilder av andre uten samtykke. Dette er ulovlig oppførsel, og man kan ende opp med å bli dømt og havne i fengsel. Dette poengteres i flere av artiklene som ikke handler konkret om straff også. Det blir særlig brukt for å advare ungdom mot å spre bilder av andre. I artikkelen *Politiet: Ungdommer presses for nakenbilder på nett* (VG, 02.03.2016) advares det om at unge kan gjøre seg selv til overgripere uten å vite det selv dersom de deler bilder av andre. I Aftenposten-artikkelen *Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film* (12.03.2016) snakker Kari-Janne Lid om en ukritisk filming av nakenhet, og forteller om konsekvenser dette kan få for dem som blir eksponert. Men hun forteller også at det er konsekvenser for dem som deler slikt materiale fordi det er straffbart. Videre har begge avisene artikler som handler om ulike straffesaker. Disse artiklene viser hvilke konsekvenser man kan møte dersom man deler bilder av andre uten samtykke. Begge avisene har altså et stort fokus på at deling av bilder og filmer uten samtykke er ulovlig og kan føre med seg alvorlige konsekvenser.

6.2.4 Konsekvenser og moralsk panikk

Det store konsekvensfokuset i mediedekningen er noe som vil være typisk å finne i en moralsk panikk. Ifølge Goode og Ben-Yehuda (1994) er bekymring over atferden og konsekvensene den fører med seg et av kriteriene for moralsk panikk. Tidligere i kapittelet

har vi sett at det er en tydelig bekymring knyttet til ungdom og intim bildedeling på nett. Gjennom en konsekvensdiskurs ser man at det også er knyttet tydelige bekymringer til de ulike konsekvensene denne bildedelingen kan føre med seg i både Aftenpostens og VGs mediedekning.

Konsensus er ifølge Goode og Ben-Yehuda (1994) et kriterium for moralsk panikk. Moralsk panikk kommer i ulike størrelser og for ulike sosiale grupper i samfunnet, og det trenger ikke være en total enighet for hele befolkningen. Kravet er at deler av samfunnet må være enige i at dette er en reell trussel (1994, s. 157). Gjennom konsekvensdiskursene i mediedekningen kommer det tydelig frem at de voksne aktørene er enige i at intim bildedeling er en trussel for barn og unge. Med det store fokuset på hvilke negative effekter og hvilke konsekvenser intim bildedeling fører med seg uttrykkes det både i Aftenposten og VG at intim bildedeling er et reelt problem i dagens samfunn. Dermed kan konsekvensfokuset i mediedekningen hos begge aviser passe inn i en moralsk panikk.

6.3 Teknologisk utvikling

Stanley Cohen beskriver moralsk panikk som «en tilstand, episode, person eller en gruppe av personer som er definert som en trussel mot samfunnsverdier og interesser» (2011, s. 1). Cohens beskrivelse av moralsk panikk handler dermed om alle mulige trusler mot samfunnet, ikke en bestemt type. Kristen Drotner (1999) videreführer teorien om moralsk panikk til å handle om panikk for nye medier i det hun kaller mediepanikk, og Alice E. Marwick (2008) tar det ett steg videre igjen og fokuserer på frykten for ny teknologi i det hun kaller for teknopanikk. Marwick forteller at man i en teknopanikk ofte anser unges bruk av ny teknologi som sykelig og usunn. Dette forklares med eksempler som hacking, fildeling eller voldelige videospill (2008, s. 5).

Introduksjonen av ny teknologi har altså vært grobunnen for mange ulike moralske panikker gjennom årene. Jeg valgte derfor å undersøke teknologidiskursene i VG og Aftenpostens mediedekning av ungdom og intim bildedeling på nett. Før jeg startet min analyse hadde jeg en teori om at det ville være et svært negativt fokus på teknologisk utvikling i mediedekningen. Dette var på grunn av mitt arbeid med tidligere forskning og teorier om moralsk panikk der et slikt teknologifokus var spesielt fremtredende. Gjennom mitt analysearbeid har jeg derimot funnet at aktørene i debatten om ungdom og deling av intime

bilder på nett ofte har et positivt syn på teknologisk utvikling og ser på internett og sosiale medier som en naturlig del av barn og unges hverdag. Selv om det er en del artikler som har bekymring knyttet til teknologibruk, og som diskuterer konsekvenser av denne teknologien, er det overraskende mange artikler som har et positivt syn på internett og sosiale medier.

6.3.1 En positiv teknologidiskurs- et uventet funn

I Aftenposten poengteres det i de fleste artikler at teknologisk utvikling, og bruk av internett og sosiale medier, er naturlig. Teknologien presenteres ofte som et verktøy for bildedeling eller en arena for seksuell utforskning, men ikke på en spesielt negativ måte. Et eksempel på dette er kommentaren til Helene Skjeggestad *Hei, fremmed! Neste gang du sender meg sexbilder på Snapchat, anmelder jeg deg* (Aftenposten, 15.12.2016). Hun skriver om teknologi, i form av sosiale medier, som noe positivt og en naturlig utvikling som man må prøve å holde tritt med. Skjeggestad skriver at hun elsker Snapchat og at hun bruker appen hver dag fordi det er den mest effektive måten å kommunisere med venner, familie og lesere på. Hun skriver også at hun bruker Snapchat som et arbeidsverktøy, noe som viser til at hun ser på sosiale medier som en naturlig utvikling i samfunnet. Videre så problematiserer hun at det er uklare regler på sosiale medier, men poenget hennes er at det er vi som må tilpasse oss teknologien, ikke omvendt.

Leserinnleggene til Margrethe (15 år) og Gutt (17 år) i Aftenposten har også et svært positivt teknologifokus. De ser begge på bildedeling som en mulighet for ungdom for både bekreftelse og for seksuell utforskning. I artikkelen *Helsesøster:- Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film* (Aftenposten, 12.03.2016) forteller Hans Marius Tessem, leder i Slettmeg.no, at deling av bilder og videoer er vanlig blant ungdom. Tessem snakker om teknologien som noe naturlig, og forteller at teknologien har blitt en del av unges seksuelle utforskning.

I VG er det i likhet med Aftenposten en del artikler som omtaler internett og sosiale medier som en naturlig teknologisk utvikling, og som ser på teknologi som noe positivt. Det er personer som utnytter denne teknologien til å spre bilder av andre eller begå overgrep, som er den reelle trusselen. Bruken av teknologi blir dermed ikke problematisert i stor grad slik som i typiske moralske panikker.

Martine Lunder Brenne har skrevet to kommentarer i VG der hun omtaler bruk av internett og sosiale medier som naturlig for både unge og voksne. I *Hevnporno er vanligere enn vi tror* (VG, 03.07.2016) beskrives intim bildeling som en naturlig handling både blant voksne og ungdom. Den digitale utviklingen beskrives som naturlig, og det er det å spre bilder av andre uten tillatelse som fremstilles som usunn og farlig atferd. Brenne har også skrevet kommentaren *Mobilparadokset: Foreldrene henger ikke med* (VG, 07.07.2016) der hun skriver at foreldre må involvere seg i barnas nettbruk. Brenne skriver at det er foreldrenes manglende interesse i nyere teknologi som er problemet, ikke at teknologien har utviklet seg i utgangspunktet.

I *Disse kan hjelpe deg som har fått nakenbilder på avveie* (VG, 05.06.2016) forteller Beate Aas i Ung.no at hun opplever at delekulturen blant unge er en mulig forklaring på hvorfor det er så vanlig å sende nakenbilder til hverandre. Det er ufrivillig bildespredning som blir sett på som noe negativt, ikke det å dele bilder i utgangspunktet. Det som også er et interessant funn i denne artikkelen, er at teknologi blir presentert som en mulighet. Artikkelen handler om hvem som kan hjelpe ungdom dersom noen deler bilder av dem, og disse hjelpetiltakene er nettsider. Slettmeg.no, Ung.no og Dinutvei.no er nettsider som er laget for å veilede, rådgi og hjelpe barn på nett. Ung.no er drevet av barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, og Dinutvei.no er drevet av justisdepartementet. Her har politikere utnyttet den digitale utviklingen og brukt den på en positiv måte. De voksne aktørene ser muligheter med ny teknologi og ikke bare risiko og konsekvenser.

6.3.2 En negativ teknologidiskurs

Selv om jeg har funnet et positivt teknologifokus i flere av artiklene i utvalget er det også noen artikler som inneholder et negativt fokus på teknologisk utvikling og bruk av internett og sosiale medier. Det negative fokuset dreier seg i hovedsak om at teknologi har blitt en ny arena for overgripere og at den teknologiske utviklingen har ført til en ny og grenseløs sexkultur blant ungdom. Det negative teknologifokuset er mer fremtredende i VGs mediedekning enn i Aftenpostens.

I VG artiklene *Politiet bekymret: Stadig flere overgripere utgir seg for å være barn på nett* (15.10.2016) og *Politiet: Ungdommer presses for nakenbilder på nett* (02.03.2016) omtales internett som en ny arena for overgripere. Politiet forteller at bruk av sosiale medier er den

nye kriminaliteten og beskriver en teknologi som hele tiden «pusher» grenser. Det fortelles også om at Internett og sosiale medier har gjort det lettere for overgripere å nå barn. I *Tre tenåringsgutter pågrepet for flere voldtekter* (VG, 02.03.2016) beskrives ny teknologi som et verktøy for å eksponere ofre.

I *Barnepsykolog om nettovergrep: En situasjon der man lever i angsthelvete* (VG, 03.03.2016) er det et stort fokus på sosiale medier som noe farlig. Barnepsykolog Willy-Tore Mørch forteller at foreldre må overvåke hva barna driver med på internett og sosiale medier, og han snakker om hvordan bruken av denne teknologien kan være katastrofal dersom ikke foreldre følger godt nok med. I artikkelen *Unge om sending av nakenbilder: - Veldig mange som synes det er mye press* (VG, 07.06.2016) forteller unge om at de opplever mye press knyttet til intim bildedeling. I artikkelen er det et fokus på at teknologi har forandret ungdommens seksuelle utforskning. Teknologien har flyttet den seksuelle utforskningen over på sosiale medier, noe som blir fremstilt som noe negativt. Dette kommer også frem i artikkelen *Sexpress og overgrep blant unge* (VG, 22.08.2016). I VG er det altså i noen artikler et tydelig negativt fokus på internett og sosiale medier.

I Aftenpostens artikkel *Prisen for å henge med russen* (13.05.2016) diskuteres også ny teknologi som årsak til at en ny grenseskridende sexkultur har oppstått blant ungdom. Politiadvokat Rita Parnas forteller at med sosiale medier er det blitt mer aksept for å vise kropp og sexliv, og dette har ført til at ungdommer har vanskeligheter med å forstå hvor grensene går. At teknologi er en årsak til at denne nye grenseskridende sexkulturen har oppstått kommer også frem i artikkelen *Risikerer tre års fengsel hvis de deler nakenbilder av mindreårige* (16.05.2016). Selv om ny teknologi forklares som årsak for at ungdommer har fått en ny arena for seksuell utforskning på internett, er det ikke et stort negativt fokus på dette i Aftenposten. Seksualvaneforsker Bente Træen forklarer at tilgang på porno og internett har ført til en seksuell revolusjon, noe som har ført til at sex skjer mer åpenlyst og inngår i flere rammer enn vi tidligere har vært vant til (Aftenposten, 13.05.2016). Teknologien blir altså ikke omtalt negativt, men brukes som en årsak til at noe er endret for ungdom.

6.3.3 Teknologisk utvikling og moralsk panikk

Drotner (1999) forklarer at mediepanikken kjennetegnes av en moralsk polarisert diskusjon. Med dette mener hun at mediet blir fremstilt som enten «godt» eller «ondt», og det er det

onde som er mest fremtredende i de fleste mediepanikker (1999, s. 597). I artiklene i mitt utvalg derimot, diskuteres både ulemper og muligheter ved ny teknologi. Noen av artiklene har et fokus på hvordan sosiale medier legger til rette for kriminalitet, overgrep og en grenseløs sexkultur. Her finnes det noen tegn på moralsk panikk. Det er særlig et fokus på at teknologien har skapt en ny arena for seksuell utforskning, og at dette har ført til at grensene for hva som er greit og ikke greit har blitt uklare. Det er allikevel flere artikler som ser på den digitale utviklingen som noe naturlig, og der fokuset er på hvordan vi må tilpasse oss denne teknologien, ikke hvordan vi skal endre selve teknologien. Dette skiller seg fra en typisk moralsk panikk.

6.4 Disproporsjonalitet

Goode og Ben-Yehuda (1994) har beskrevet fem kriterier som må oppfylles for å kunne definere en moralsk panikk. Det fjerde kriteriet er det som trekkes frem som det aller viktigste. Dette kriteriet handler om at det må foreligge en disproporsjonalitet eller et misforhold til virkeligheten. Dette beskriver de som å overdrive omfanget av trusselen eller skaden den forårsaker. Goode og Ben-Yehuda trekker frem bruk av tall og statistikker som særdeles viktig, og disse er ofte svært overdrevet eller i noen tilfeller fabrikkerte (1991, s. 158). Cohen (2011) og Critcher (2006) legger også stor vekt på at man må kunne fastslå en disproporsjonalitet for å kunne konkludere med om noe er moralsk panikk.

Som diskutert i del **3.6** er det vanskelig å fastslå om noe er disproporsjonalt. Dette var noe jeg selv opplevde, og har hatt i bakhodet i oppgavens analysearbeid. Jeg har undersøkt bruken av tall og statistikker, og jeg har sett etter overdrevne utsagn i mediedekningen. Det er vanskelig for meg å avgjøre om noe er overdrevent eller representerer et misforhold til virkeligheten. Jeg har allikevel valgt å diskutere noen eksempler som kan oppfattes som overdrevne fordi det er en viktig forutsetning for moralsk panikk. Jeg har også valgt å sette spørsmål ved og problematisere noen utsagn i mediedekningen hos både VG og Aftenposten som kan oppfattes som disproporsjonale.

6.4.1 Statistikk

Rapporter og statistikker blir presentert i 1 av 10 artikler i Aftenposten, og i 7 av 18 artikler i VG. I Aftenposten er det en årsrapport fra Slettmeg.no fra 2014 som blir presentert. Her tegnes det et bilde av typiske saker de arbeider med, slik som utpressing, hevnporno og

«creepshots». I rapporten kommer det også frem at utviklingen i sosiale medier er slik at mye deles gjennom apper, ikke nettsteder. I VG er det Medietilsynets rapport fra 2016 som blir hyppigst brukt til å underbygge påstander om at det er problematisk at ungdom deler nakenbilder på nett. I rapporten kommer det frem at 9 % av ungdom mellom 13- 16 år har sendt nakenbilder, og at 1 av 4 av disse følte seg presset til det. En undersøkelse av Berit Skog ved NTNU av 1470 Snapchat-brukere høsten 2015 blir også brukt i VGs mediedekning. Hun har funnet at over halvparten av de spurte over 18 år har mottatt et nakenbilde via appen, og omtrent 40 % har sendt. I aldersgruppen 15-17 har over 60 % fått et bilde og 25 % har sendt. Blant dem mellom 13 og 14 år, har 32 % mottatt og 12 % sendt et nakenbilde.

Om bruken av rapporter og statistikker er overdrevent i mediedekningen er vanskelig for meg å si noe om. Det jeg vil understreke er at ingen av statistikkene viser hvor mange som blir utsatt for å få bilder ufrivillig delt på nett, noe som i flere artikler fremstilles som det virkelige problemet. Det virker derfor rart å underbygge påstander om at intim bildedeling er problematisk med statistikker som ikke viser hvor mange som faktisk blir utsatt for ufrivillig bildedeling.

6.4.2 Et samfunnsproblem?

I VG blir spredning av bilder som aldri har vært ment for offentligheten, omtalt som et økende samfunnsproblem. Både i artikkelen *Privatliv under angrep* (VG, 05.06.2016) og *Justisminister Anders Anundsen om hevnporno:- Det ultimate tillitsbrudd* (VG, 06.06.2016) blir ordet «samfunnsproblem» brukt, men det underbygges ikke av tall eller forskning. Spredning av intime bilder er altså noe VGs journalister har valgt å omtale som et samfunnsproblem. Dette er en betegnelse man for eksempel ikke finner i Aftenpostens artikler. Heller ikke politi eller politikere betegner det som et samfunnsproblem i artiklene. Det er viktig å påpeke at det er mulig at dette kan ha kommet frem i tidligere eller senere artikler som ikke er med i mitt utvalg.

Bruken av ordet «samfunnsproblem» blir ikke underbygd på noen som helst måte i artiklene, og det forklares heller ikke hva som legges i begrepet. Hvor stort må omfanget være for at noe kan kategoriseres som et samfunnsproblem? Dette har jeg ikke svaret på, men jeg ønsker allikevel å problematisere bruken av ordet da det er VG sine journalister som benytter seg av dette uten at det blir underbygget på noen måte i artiklene. Jeg er ikke imot å omtale ulovlig

spredning av intime bilder som et samfunnsproblem, men jeg synes det er en interessant forskjell på hvordan VG og Aftenposten omtaler samme tematikk.

6.4.3 Overdrivelse

Jeg har funnet noen eksempler på overdrivelse i utvalget mitt. I artikkelen *Prisen for å henge med russen* (13.05.2016) har Aftenposten snakket med et tyvetalls elever og en rekke lærere og helsesøstre ved seks skoler i Oslo og Bærum. Ved disse skolene hevdes det at «partyfaktoren» er høy. Det poengteres tidlig i artikkelen at deres kilder antyder at mellom 10-20 % av elevene på disse skolene er med på dette, og at det dermed ikke gjelder alle. Artikkelen presenterer en grenseløs ungdomskultur, sexpress, overgrep og bildespredning blant norske ungdommer. Videre fokuseres det ikke mye på at det kun er et fåtall av elevene ved disse seks spesifikke skolene som faktisk er involvert i dette.

Avslutningsvis i reportasjen er det vedlagt kommentarer fra 11 elever på videregående skole om sex og rulling med russen. Disse kommentarene dreier seg om sexpresset for å få rulle med russen, og det snakkes ikke om intime bilder eller filmer som blir tatt og spredt videre. Det er mye fokus på spredning av bilder og filmer med seksuelt innhold i reportasjen, men dette vies det ikke oppmerksomhet til i kommentarene fra ungdommene. Dette kan dermed vise at ungdommene ikke er enige i at bildespredning er et stort problem, noe som kan tyde på at de voksne i reportasjen overdriver problemet.

Oslo russens PR-sjef Henriette Dillingøen er tydelig på at overgrep og bildespredning ikke er normalt, og at slike bilder ikke florerer rundt. Dette er ikke noe russen driver med. Hun mener at mediene fokuserer for mye på enkelthendelser, og ønsker å fremheve hvor snille russen er. Ifølge Dillingøen blir russen misforstått og hun kjenner seg ikke igjen i beskrivelsene Aftenposten gjengir. Dette kan på en side underbygge tanken om at det finnes overdrivelser i reportasjen, men på den andre siden er Dillingøen nettopp PR-sjef for russen og kan ha en egen interesse av å dysse ned problematisk oppførsel blant russen.

I artikkelen *Politiet bekymret: Stadig flere overgripere utgir seg for å være barn på nett* (VG, 15.10.2016) vises det til tall fra politiet for å påpeke at seksualforbrytelser mot barn under 16 år er typen kriminalitet som øker kraftigst. Fra 2013 til 2015 har økningen vært på 82 %. En stor andel av disse sakene gjelder barn som blir lurt til å opptre seksuelt foran kamera. I artikkelen er det politiet som er bekymret for at de ser en økning i nettovergrep mot barn. I

samme artikkel avviser derimot sexolog Margrethe Wiede Aasland at det er en ny trend. Hun hevder hun har kjent til dette i over 20 år. Vernon Jones, sikkerhetssjef på nettstedet *Moviestarplanet,* forteller i motsetning til politiet at han ikke ser en økning i antall personer som utgir seg for å være barn på nettstedet.

> «Jeg ser ikke flere voksne menn i dag. Men vi ser flere saker på det. Jeg tror det er fordi vi og politiet er blitt flinkere til å stoppe mennene. I tillegg til moderatorene har vi automatiserte filtre som justeres og kalibreres daglig» (Jones i VG, 15.10.2016).

Dette viser at det er uenighet i artikkelens påstand om at nettovergrep mot barn har økt den siste tiden. Det blir vanskelig å fastslå hva som er korrekt her, men det kan nok ligge noe i at antall anmeldelser har økt den siste tiden med tanke på at problematikken har fått økt fokus i mediene.

I artikkelen *Disse kan hjelpe deg som har fått nakenbilder på avveie* (VG, 05.06.2016) diskuteres risikoene ved å dele og sende nakenbilder av seg selv på nett. I artikkelen er det et fokus på ulovlig spredning av intime bilder. I artikkelen brukes helsesøstre som informanter, blant annet for å påpeke hvor alvorlige konsekvensene av intim bildedeling kan være. Videre i artikkelen kommer det frem at «Ingen av helsesøstrene har hatt mange ungdommer som kontakter dem direkte, men tall viser at det er ganske vanlig for unge å dele nakenbilder» (VG, 05.06.2016). Deretter refereres det til Berit Skogs undersøkelse av Snapchat blant unge. Her bruker altså journalisten helsesøstre og statistikker til å påpeke at det er vanlig for unge å dele nakenbilder, men allikevel har ikke disse helsesøstrene noe særlig erfaring med dette. Dermed kan mange av poengene i artikkelen oppfattes som overdrevne eller disproporsjonale.

Ved å rette fokus mot disse eksemplene ønsker jeg ikke å bagatellisere nettovergrep mot barn eller ulovlig spredning av intime bilder. Dette handler om å problematisere hvordan ulike påstander blir brukt i artiklene, og å stille spørsmål ved om det er noen uttalelser i artiklene som kan være overdrevet.

6.4.4 Var ungdommen virkelig bedre før?

Artiklene som handler om grenseløs ungdomskultur og seksualisert ungdomskultur beskriver disse kulturene eller miljøene som nye, fremvoksende og katastrofale. Journalistene og informantene har et perspektiv som fremstiller det som at unge nå til dags er verre enn de har

vært tidligere, og at ungdommen var mye bedre før. Holdninger til fest, alkohol og sex har i alle år fremstilt ungdom i et dårlig lys, men har disse holdningene virkelig blitt verre de siste årene?

Som nevnt tidligere har perspektivet i Aftenpostens reportasje *Prisen for å henge med russen* (13.05.2016) fått kritikk fra Nina Jon. Hun kritiserer også fremstillingen om at ungdom er verre nå enn de har vært tidligere. Hun påpeker i sin kronikk at ungdommen nå til dags aldri har vært bedre. Ungdomskriminaliteten går ned, og ungdomsgenerasjonen er snillere, høfligere og flinkere enn noen generasjoner før dem. «De voksne har en gjentagende bekymring om at ungdommens innstilling til sex, drugs & rock'n roll tas til nye høyder. Ungdommen sjokkerer fortsatt» (Jon i Aftenposten, 18.05.2016). Dette er også noe Helene Skjeggestad trekker frem i sin kommentar *Hei, fremmed! Neste gang du sender meg sexbilder på Snapchat anmelder jeg deg* (Aftenposten, 15.12.2016). Hun påpeker at dagens ungdom ikke har et mer utagerende sexliv enn det tidligere generasjoner har hatt, men at det som er annerledes i dag, er at det finnes helt nye distribusjonsmuligheter.

Påstandene i de to artiklene kan støttes av forskning. Ifølge Ungdata-rapporten fra 2016 er hovedbildet at dagens ungdom har det bra og lever svært aktive liv. Leder for Ungdatasenteret Anders Bakken forteller til forskning.no at «Med helt ferske data kan vi nå dokumentere at den utviklingen vi har sett omtrent fra årtusenskiftet og framover, der ungdom blir stadig mer veltilpasset og skikkelige, bare fortsetter» (Eriksen, 2016). Elisabeth Myhre Lie, lektor ved Politihøgskolen, forteller til NRK at «Aldri har ungdom vært bedre enn nå. De ruser seg mindre, ungdomskriminaliteten går ned, det er færre unge som begår mange lovbrudd, og ungdommen har et bedre forhold til foreldrene sine» (Helljesen, 2013). Ifølge en rapport for Salto-prosjektet (Sammen lager vi et tryggere Oslo) har kriminaliteten blant unge under 18 år fortsatt å synke i Oslo til tross for befolkningsøkning i aldersgruppen (Helljesen, 2013).

Dagens ungdom har aldri vært bedre. Allikevel fortsetter voksne å forskrekke og bekymre seg for deres utagerende ungdomskultur bestående av festing og sex. Både Aftenposten og VG kan sies å bruke overdrivelser når de fremstiller en grenseløs ungdomskultur eller seksuell atferd som noe som er fremvoksende. Som Nina Jon påpeker, brukes politiet som sannhetsvitner i disse sakene, men nyanserte perspektiver slik som at ungdommen faktisk presterer bedre i dag og drikker mindre blir ikke vektlagt. Dette kan tyde på at mye av det som står i artiklene og måten dette legges frem på er preget av overdrivelser. Frykten for

denne ungdomskulturen kan dermed oppfattes som disproporsjonal. Artiklene er preget av bekymringer og konsekvenser, og det er fokus på hvilke tiltak som kan iverksettes for å bedre holdninger hos ungdommen. Dette kan sies å være typiske trekk ved en moralsk panikk.

6.4.5 Disproporsjonalitet og moralsk panikk

I teorikapittelet reflekterte jeg over hvordan jeg kunne avgjøre om noe var disproporsjonalt. Det kan være vanskelig å måle om noe er disproporsjonalt i forhold til sannheten. Allikevel er dette et svært viktig punkt for å kunne avgjøre om noe er moralsk panikk. At samfunnsreaksjonen er uforholdsmessig til den faktiske alvorlighetsgraden av fenomenet, er helt avgjørende for å kunne fastslå en moralsk panikk. Dette blir understreket av Goode og Ben-Yehuda (1994), Critcher (2006) og Cohen (2011). Jeg har derfor prøvd å identifisere overdrivelser i mediedekningen gjennom min analyse. Dette arbeidet har vært vanskelig, og jeg vil være svært forsiktig med å fastslå om noe er disproporsjonalt da jeg ikke har nok kunnskap om de ulike påstandene. Ovenfor har jeg allikevel valgt å diskutere noen eksempler som muligens kan sies å være disproporsjonale. Spesielt er fokuset på ungdom før og nå interessant. Jeg vil avslutte diskusjonen av disproporsjonalitet med å si at det finnes noen påstander og bruk av statistikker som jeg oppfatter som disproporsjonale, men at de fleste argumentene i mediedekningen mest sannsynlig stemmer overens med virkeligheten.

6.5 Kontroll og regulering

Kontroll og regulering har vært et av de viktigste kjennetegnene for moralsk panikk. Cohen (2011) beskriver en moralsk panikk som en selvforsterkende avviksspiral- eller en snøballeffekt. Avvik blir forsterket gjennom økt oppmerksomhet og kontroll, noe som igjen fører til mer oppmerksomhet fra mediene, allmennheten og politikere. Dette bidrar igjen til en mer intensiv pressedekning, som videre fører til mer kontroll (Cohen, 2011, s. 86). Utviklingen av nye medier har gjennom tidene blitt sett på med en blanding av optimisme og frykt, noe som ofte har ført til en moralsk panikk. Nye medier blir opplevd som en trussel mot barn og unge fordi de visker ut skillet mellom barndom og voksenlivet (Hagen & Wold, 2009, s. 18). Drotner (1999) hevder at det vokste frem en mediepanikk med den industrielle revolusjon, i kjølvannet av teknologiske og mediemessige nyvinninger slik som telegrafen og jernbanen. I debattene om etableringen av nye medier er det ofte et krav om sensur og regulering (1999, s. 602). Dette er også et viktig poeng i Marwicks (2008) teknopanikk. Hun forklarer at man gjerne ser et forsøk på å endre eller regulere ungdoms oppførsel, enten ved å

kontrollere ungdom eller de som skaper og produserer medieproduktene (Marwick, 2008, s. 5).

Da jeg undersøkte hvordan kontroll og regulering av barn og unges bildedeling på nett ble diskutert i artiklene i Aftenposten og VG, dukket det opp noen uventede funn. Jeg hadde på forhånd en teori om at det ville være et stort fokus på hvordan man kunne kontrollere denne atferden, særlig med lover og regler. Det jeg derimot fant, er at det største fokuset i artiklene er på forebyggende- og holdningsendrende arbeid, spesielt fra skole og foreldre. Bedre seksualundervisning, bedre opplæring i nettvett og en mer åpen dialog mellom barn og voksne er hovedtiltakene som blir foreslått i mediedekningen.

6.5.1 Kontrolldiskursen i mediedekningen

Det som er typisk for en moralsk panikk er at reguleringsforsøkene i stor grad handler om lovendringer og politikontroll, noe som særlig har vært resultatet av amerikanske panikker. Det kommer ikke frem noen sterke regulerings- eller kontrolleringsforslag knyttet til lovgivning i oppgavens utvalg, og det er lite fokus på konkrete juridiske tiltak for å forhindre intim bildedeling blant barn og unge. I noen av artiklene nevnes det at vi bør ha bedre juridisk regulering av uønsket bildedeling og det oppfordres til å anmelde mer. Disse tiltakene skal uansett gjelde for personer som sprer bilder av andre uten samtykke, og det foreslås ikke noen spesielle juridiske tiltak for å forhindre barn og unge fra å sende intime bilder i utgangspunktet.

Det som kan ligne mest på et panisk forsøk på å regulere ungdommers bildedeling, er barnepsykolog Willy-Tore Mørchs forslag om overvåkning av barn. I artikkelen *Barnepsykolog om nettovergrep: En situasjon der man lever i et angsthelvete* (VG, 03.03.2016) forteller Mørch at det er foreldrenes plikt og rett å overvåke hva barna driver med på nett og i sosiale medier. Han hevder at foreldre bør bryte seg inn i barnas sosiale medier dersom de mistenker at noe er galt. For disse uttalelsene har Mørch fått kritikk fordi dette kan være brudd på barnets privatliv. Grensen mellom hvordan barnas mediebruk blir regulert og deres rett på privatliv blir dermed en vanskelig problemstilling.

Det som kjennetegner den norske kontrolldiskursen i mediedekningen er altså ikke juridiske tiltak, men heller kontroll og endring på et annet nivå. I flere av artiklene i analysen kommer

det frem at det er et samarbeid mellom foreldre, skole og ungdom med et mål om holdningsendrende arbeid som er viktig. Bedre opplæring i nettvett, å heve den digitale kompetansen og bedre seksualundervisning er tiltak som går igjen i flere av artiklene. Dette stemmer også med Hagen og Wolds (2009) tanker om regulering av barn og internett. De argumenterer for at utfordringene og risikoene med internett bør møtes med bedre digital opplæring, ikke strenge lover og regler. Hagen og Wold fremhever at i norsk sammenheng vektlegges oftere dialog enn faste regler og filter (Hagen og Wold, 2009, s. 110).

Hagen og Wold (2009) henviser videre til en masterstudie skrevet av Henriette Levang (2008) som tyder på at foreldre med god kunnskap på det digitale feltet har lettere for å kommunisere med barn og unge om deres digitale hverdag (Hagen og Wold, 2009, s. 110). I flere av artiklene i analysen kommer det frem at det er et samarbeid mellom foreldre, skole og ungdommen med et mål om holdningsendrende arbeid som er viktig. Diskursen om kontroll og regulering flyter dermed over i en foreldrediskurs som handler om hvordan foreldre bør involvere seg i barnas mediebruk.

6.5.2 Foreldreansvar- et uventet funn

Det store fokuset på foreldrenes ansvar for barnas mediebruk i VG er et funn jeg ikke hadde ventet på forhånd. Foreldrediskursen i mediedekningen av ungdom og intim bildedeling på nett kommer spesielt frem når det snakkes om regulering av barn og unges bruk av internett og sosiale medier. Det er også skrevet artikler som er rettet mot foreldre, med formål om å advare dem om barnas mediebruk, og for å gi dem råd om hva de bør gjøre for å forebygge utrygg atferd for barn på nett. Det største fokuset i foreldrediskursen er ansvaret foreldrene har for å holde barna trygge på nett, at de må engasjere seg mer i barnas mediebruk, og et bedre samarbeid mellom foreldre og skolen.

6.5.2.1 «Good parenting» og moralsk panikk

Hagen og Wold (2009) skriver at det lenge har vært et fokus på å regulere fjernsynstittingen til barn med tanke på at TV spiller en viktig rolle i barnets liv, men også i familielivet. Ifølge dem er diskursene som handler om barn og mediebruk ofte svært normative. Disse diskursene legger ofte grunnlaget for forhandlinger om mediebruk som foregår innad i familien. Familielivet handler dermed mye om hvordan foreldre må finne en balanse mellom omsorg og kontroll. En slik vellykket regulering av barns medievaner blir ofte tolket som et tegn på at

man er gode foreldre. Dersom foreldrene ikke klarer å finne denne balansen, kan dette derimot føre til skyldfølelse og en følelse av at man mislykkes som forelder. Dermed blir diskursene om barn og mediebruk uttrykt i hvordan foreldre daglig regulerer barnas mediebruk, ikke bare gjennom den offentlige debatten (Hagen & Wold, 2009, s. 130).

Samfunnet forventer at foreldre tar informerte valg når det kommer til oppdragelse og regulering av mediebruk for barn og unge. Rebekah Willett (2015) knytter i likhet med Hagen og Wold (2009) dette til det hun omtaler som «good parenting». Et slikt press på foreldre har blitt sett helt fra 1950 tallet da TV ble introdusert, og har beveget seg i takt med nye teknologiske utviklinger. Willett forklarer at å opprettholde en god balanse mellom å tilby muligheter internett fører med seg, og å regulere de ulike risikoene er helt avgjørende for «good parenting» (2015, s. 1065). Dette presset om å være en god forelder ved å lykkes med å regulere barns mediebruk er noe som også kommer frem i artiklene i mitt utvalg. Organisasjoner, politikere, psykologer og journalister påpeker viktigheten av at foreldrene forebygger og regulerer bildedeling på nett.

På en side kan presset for foreldreansvar kobles til moralsk panikk fordi det viser at samfunnet på den ene siden uttrykker bekymring for intim bildedeling blant unge, og at dette er noe som bør reguleres av foreldre. Det har oppstått en enighet om at det er et reelt problem, og at det er noen som må løse eller bedre dette problemet. Et viktig kriterium for moralsk panikk er ifølge Goode og Ben-Yehuda (1994) at det er konsensus om at man står ovenfor et problem. I analysen har jeg funnet at det er en enighet om at intim bildedeling er et reelt problem, noe som kommer spesielt frem i artiklene der foreldrediskursen er fremtredende. Det er også en enighet i disse artiklene om at foreldre må ta en del av ansvaret for å regulere denne atferden.

Det som karakteriserer en moralsk panikk er at man er bekymret for barn og unge. Det som derimot har kommet frem i min analyse er at det er en bekymring som også i stor grad handler om foreldre og deres ansvar for barnas mediebruk. Dette er noe som ikke er typisk for en moralsk panikk. Foreldre fremstilles i noen tilfeller som «syndebukk» og får en del av skylda for at ungdommen ikke vet bedre. Ifølge Drotner (1999) blir mediet i en mediepanikk fremstilt som «ondt» og som en syndebukk for de unges atferd. Gjennom analysen har jeg ikke funnet at denne fremstillingen av mediet som syndebukk er fremtredende, noe som kan henge sammen med at foreldre får en del av skylda. Et poeng som ofte går igjen, er at det er vi

som må tilpasse oss teknologien og ikke den som må tilpasses oss, noe som må gjøres gjennom bedre samarbeid og dialog mellom barn og foreldre.

6.5.3 Kontroll og moralsk panikk

I 2018 presenterte Justis- og beredskapsdepartementet et lovforslag for å bekjempe hevnporno. Forslaget til nytt straffebud vil gi et helhetlig straffansvar som innebærer at alle former for deling av krenkende bilder og filmer er straffbart (Regjeringen, 2018). Ifølge Dagbladet (Hatlo, 2019) er høringsinnspillene til lovforslaget fortsatt til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, og det er foreløpig ikke gitt tid for når arbeidet vil være ferdig. Materialet i min analyse er fra 2016, før lovforslaget ble presentert, som dermed vil si at dette juridiske tiltaket ikke blir diskutert i artiklene. Dersom utvalget mitt hadde vært basert på et senere år, er det mulig at jeg hadde funnet et større fokus på juridisk regulering av bildedeling. Det som er viktig å poengtere, er at dette lovforslaget ikke har som hensikt å stoppe all intim bildedeling på nett, men gi et helhetlig straffeansvar som innebærer at alle former for deling av krenkende bilder og filmer er straffbart. Dette lovforslaget står i kontrast til lover som brukes i andre land.

Særlig i USA har det vært brukt strenge barnepornografilover for å straffe barn for å produsere og distribuere nakenbilder. Walters (2010) påpeker at å produsere og distribuere nakenbilder er lovlig og tillat blant samtykkende voksende, for ungdom derimot er dette ulovlig og mange unge blir dratt gjennom rettssystemet. De fleste stater i USA ser på deling av nakenbilder av mindreårige som barnepornografi. Det vil si at selv om personen på bildet har samtykket eller sendt bildet selv, kan personen bli dømt for produsering av barnepornografi, og personen som mottar bildet kan bli dømt for oppbevaring eller distribuering av barnepornografi. Sakene blir automatisk kategorisert som barnepornografi dersom personen på bildet er mindreårig. Walters hevder at lovene som er tilstede for å beskytte barn i stor grad blir brukt som våpen mot dem isteden (Walters, 2010, s. 101-102).

Diskusjonen om juridisk regulering i den norske mediedekningen handler bare om å straffe personer som deler eller tar intime bilder eller filmer av andre uten samtykke, i motsetning til den amerikanske reguleringen. Det at man ønsker å straffe personer som sprer krenkende bilder av andre uten samtykke, oppfattes ikke som en panisk reaksjon. Kontroll og juridiske tiltak diskuteres i artiklene, men det er ikke et stort fokus på dette. Moralske panikker har ofte

vært preget av streng juridisk regulering og kontrolltiltak (Cohen 2011, Drotner 1999, Marwick 2008). Fokuset i artiklene er på foreldrenes ansvar og tiltak slik som bedre dialog, seksualundervisning og nettvett. Nivået av kontroll og regulering i mediedekningen av ungdom og intim bildedeling i VG og Aftenposten passer altså ikke inn i en typisk moralsk panikk.

6.6 Kulturelle forskjeller- en mulig forklaring?

Critcher (2006) hevder at en moralsk panikk vil kunne variere avhengig av historiske og geografiske faktorer. Han skriver at moralske panikker kan oppstå i forskjellige land på samme tidspunkt fordi det samme problemet oppstår i flere samfunn. Videre skriver han at mange samfunn, spesielt i Europa, er mindre sannsynlige til å kopiere en amerikansk reaksjon fordi deres egen reaksjon ofte er mindre straffende og mer rehabiliterende. En annen grunn til at moralske panikker kan variere geografisk, er fordi politiske-, rettslige- og mediesystemer ofte er forskjellige i ulike land (2006, s. 15). De fleste tilfellene av moralsk panikk jeg har undersøkt i forarbeidet med denne oppgaven, har vært amerikanske. Det vil være vanskelig å avgjøre i hvor stor grad de typiske trekkene for moralsk panikk oppfylles i et norsk tilfelle. Den tydelige kontrollen og reguleringen som gjerne blir resultatet av en moralsk panikk er ikke tilstede i den norske mediedekningen av ungdom og intim bildedeling på nett.

Videre forskning på moralsk panikk i norsk sammenheng ville kanskje gitt en bedre forståelse av hvordan en eventuell norsk moralsk panikk vil utspille seg. Vil en norsk moralsk panikk utspille seg på samme måte som en amerikansk moralsk panikk? Eller er det noen kulturelle og geografiske forskjeller man bør ta hensyn til i en slik studie? Ut ifra det jeg har funnet i denne oppgaven ser det ikke ut som at kontroll og juridisk regulering for eksempel vil spille en stor rolle i en eventuell norsk moralsk panikk. Mitt inntrykk er at det norske samfunnet har et mer optimistisk syn på problemer som handler om ungdom, enn for eksempel det amerikanske samfunnet har. Det er interessant å se hvordan norsk politi nærmer seg ungdom i alvorlige situasjoner: de ønsker å ta ungdommene inn for en alvorsprat. Hagen og Wold fremhever at i norsk sammenheng vektlegges oftere dialog enn faste regler og filter (Hagen & Wold, 2009, s. 110). Det store fokuset på dialog og holdningsendrende arbeid kan altså kanskje sies å være typisk norsk? Eller så kan det jo også tenkes at det er nettopp på grunn av dette at vi ikke ser så mange tilfeller av moralsk panikk i Norge.

7 Konklusjon

Denne oppgavens formål var ikke å avgjøre om mediedekningen er en moralsk panikk, men heller å avdekke hvilke typiske trekk for moralsk panikk man kan finne, og hva som ikke passer i en moralsk panikk. Jeg har gjennom Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse (CDA) analysert 10 artikler fra Aftenposten og 18 artikler fra VG i 2016 som inngår i avisenes mediedekning av ungdom og intim bildedeling på nett. Analysen ble utført med et særlig fokus på teoretiske aspekter ved moralsk panikk. Funnene fra min analyse viser at det finnes flere kjennetegn for moralsk panikk i mediedekningen til både VG og Aftenposten, men at det er en del ting i mediedekningen som ikke passer i en typisk moralsk panikk.

Problemstillingene jeg skal svare på i denne oppgaven:

1. Hvilke typiske trekk for moralsk panikk finnes i den norske mediedekningen av «ungdom og intim bildedeling på nett»?

2. På hvilken måte passer ikke mediedekningen inn i en moralsk panikk?

I dette kapittelet vil jeg svare konkret på oppgavens problemstillinger. Jeg vil starte med å svare på problemstilling 1, og deretter gi et svar på problemstilling 2. Videre vil jeg gi en samlet konklusjon for oppgaven. Oppgaven avsluttes med noen refleksjoner om forskjellen mellom avisenes mediedekning, disproporsjonalitet, oppgavens begrensninger og forslag til videre forskning på temaet.

7.1 Svar på problemstilling 1

Et av kriteriene for moralsk panikk er ifølge Goode og Ben-Yehuda (1994) at det foreligger en tydelig bekymring for oppførselen som identifiseres og konsekvensene den kan følge med seg (1994, s. 157). I både VG og Aftenposten uttrykkes det en tydelig bekymring for ungdom og intim bildedeling på nett og konsekvensene dette kan føre med seg. Det er særlig politiet og Kripos som uttrykker denne bekymringen, men også helsesøstre, psykologer og andre eksperter. Noe av bekymringen i artiklene er helt klart berettiget, men det er allikevel en del av bekymringen som kan oppfattes som overdreven og som dermed kan passe inn i en moralsk panikk. Ifølge Drotner (1999) er fokuset i en mediepanikk eksplisitt på barn og unges mediebruk, og for Marwick (2008) er det viktigste i en teknopanikk at det er barn og unge

som er bekymringspunktet (s. 5). Dette kommer tydelig frem i mediedekningen til både VG og Aftenposten. Det er i hovedsak voksne som uttrykker bekymring for barn og unge i artiklene, med unntak av et par artikler der ungdom også uttrykker bekymring knyttet til intim bildedeling.

Det er også et tydelig fokus på konsekvenser denne bildedelingen kan føre med seg, og dette knyttes det bekymring til. Videre fører bekymringen og konsekvensfokuset til at det blir en enighet i mediedekningen om at deling av intime bilder på nett er et reelt problem, noe som også er et viktig kriterium for moralsk panikk. Ifølge Goode og Ben-Yehuda (1994) er kravet at deler av samfunnet må være enige om at det er en reell trussel de står ovenfor. Noen av eksemplene på disproporsjonalitet i artiklene kan også passe inn i en moralsk panikk. Jeg har problematisert hvordan ulike påstander og tall blir brukt for å konstatere at intim bildedeling blant ungdom er et problem, allikevel er ikke artiklene veldig preget av slike overdrivelser.

7.2 Svar på problemstilling 2

Selv om det i hovedsak er voksne som er bekymret for barn og unge i forbindelse med intim bildedeling på nett, kommer det også frem i noen få av artiklene at ungdom selv er bekymret for utviklingen. Tre jenter forteller VG at de er bekymret for at unge føler seg presset til å sende nakenbilder, og i Aftenposten kommer det frem i et leserinnlegg at en jente på 19 år er bekymret for at ungdom som er yngre enn henne sender nakenbilder på Snapchat. Det at ungdom selv er bekymret for intim bildedeling passer for det første ikke inn i en moralsk panikk fordi det er i hovedsak voksne som skal være bekymret for atferden. For det andre kan det vise at intim bildedeling og spredning av intime bilder er et reelt problem, og at det dermed ikke er voksne som overdriver frykten knyttet til dette.

Teknologidiskursen i mediedekningen er todelt der teknologien på en side blir presentert som noe negativt, med et fokus på hvordan teknologi legger til rette for kriminalitet, overgrep og en grenseløs sexkultur. På den andre siden blir teknologien i flere av artiklene presentert som enten positivt eller som en naturlig utvikling i samfunnet. Det er et fokus på at det er menneskene som tilpasse oss teknologien og ikke teknologien selv som må endres. Dette skiller seg fra moralsk panikk. Jeg vil dermed konkludere med at teknologidiskursen man finner i den norske mediedekningen ikke passer inn i en typisk moralsk panikk, med tanke på at det faktisk også er et positivt fokus på teknologien i artiklene.

Det kommer heller ikke frem en typisk «folk devil» i mediedekningen. I en mediepanikk eller teknopanikk vil det være naturlig at det er mediet (teknologien) som får skylda for at ungdommen deler intime bilder eller at de blir utsatt for ufrivillig bildespredning, og som derfor blir sett på som en samfunnsfiende. I mediedekningen er det personene som sprer bilder av andre uten samtykke som blir omtalt som det største problemet, men omfanget er ikke så stort at jeg vil si at de er en utpekt fiende. Dersom problemstillingen hadde vært snevret inn mot ufrivillig spredning av intime bilder eller hevnporno ville man kanskje tydeligere sett en utpekt fiende i mediedekningen.

Det viktigste funnet som viser at mediedekningen av ungdom og intim bildedeling på nett skiller seg fra en typisk moralsk panikk, er kontrolldiskursen i avisene. Det er et manglende fokus på juridisk regulering og kontroll av intim bildedeling. Det som diskuteres mest i artiklene er bedre seksualundervisning, opplæring i nettvett og bedre dialog mellom barn, foreldre og skolen. Det er også et stort fokus på foreldrenes ansvar i mediedekningen, og det kan virke som at både foreldre og skolen får en del av skylda for at barn og unge ikke vet bedre. Det blir ikke foreslått noen lovendringer eller strengere regulering av atferden, og kontrolldiskursen passer derfor ikke inn i en moralsk panikk.

7.3 En samlet konklusjon

I både VG og Aftenpostens dekning av ungdom og intim bildedeling på nett i 2016 har jeg funnet noen typiske trekk for moralsk panikk. Dette er bekymring for atferden, barn og unge som bekymringspunkt, et stort konsekvensfokus, noen eksempler på disproporsjonalitet og en konsensus mellom aktørene i mediedekningen om at intim bildedeling blant ungdom er et reelt problem. Det er derimot flere ting i mediedekningen som gjør at den ikke passer inn i en typisk moralsk panikk, slik som mangel på kontroll og regulering, et positivt teknologifokus, en manglende «samfunnsfiende» og ungdom som også er bekymret for atferden.

7.4 Noen siste refleksjoner

Helt til slutt ønsker jeg å inkludere noen siste refleksjoner knyttet til oppgavens funn. Jeg vil også diskutere oppgavens begrensninger, og presentere forslag til videre forskning. Jeg etterlyser bedre kunnskap om, og mer forskning på, ungdom og intim bildedeling på nett.

7.4.1 Er det en forskjell i dekningen til de to avisene?

Da jeg startet arbeidet med denne oppgaven, trodde jeg at jeg ville finne flere tegn på moralsk panikk i VGs mediedekning enn i Aftenpostens. Grunnen til dette var at VG hadde et tydeligere fokus på tematikken i 2016 enn Aftenposten, og hadde et høyere antall artikler skrevet om det. Det jeg har funnet ut gjennom min analyse, er at de trekkene ved moralsk panikk man kan finne i mediedekningen slik som bekymring, konsekvensfokus og konsensus, eksisterer i dekningen hos begge aviser. Det som skiller avisene er antallet artikler, altså det store fokuset på tematikken i VG, slik som først antatt. Dette har ført til at VG har brukt flere forskjellige innfallsvinkler i sin mediedekning slik som for eksempel: råd, erfaringer og foreldrefokus. På grunn av at VG har hatt et større fokus på ungdom og intim bildedeling på nett, kommer også trekkene for moralsk panikk hyppigere frem i VG sin dekning enn i Aftenpostens. De tingene i mediedekningen som gjør at den ikke passer inn i en moralsk panikk, er nokså like for begge avisene, slik som et positivt eller naturlig syn på teknologi og mangel på kontroll og regulering.

7.4.2 Disproporsjonalitet

Gjennom analysen fant jeg eksempler på påstander som jeg oppfattet som disproporsjonale, og jeg har i kapittel **6** diskutert disse. Jeg er allikevel av den oppfatning av at de fleste påstander fra politiet, politikere og journalistene stemmer overens med virkeligheten og at det ikke er brukt fabrikkerte eller overdrevne tall når det henvises til statistikker og rapporter. Det har ikke vært mulig for meg å avgjøre graden av disproporsjonalitet i mediedekningen, men jeg har kunnet gi noen eksempler som tyder på overdrivelser. Jeg kunne valgt å ha et større fokus på disproporsjonalitet i analysen for å kunne fastslå om mediedekningen var moralsk panikk eller ikke. Med tanke på at oppgavens formål ikke var å konkludere dette, men heller å se etter typiske eller ikke typiske trekk for moralsk panikk, har jeg valgt å ha et likt fokus på de mest typiske trekkene for moralsk panikk. På denne måten kunne jeg gi et mer helhetlig bilde av mediedekningen.

7.4.3 Oppgavens begrensning og forslag til videre forskning

Som jeg forklarte innledningsvis i oppgaven er ungdom og intim bildedeling et svært lite undersøkt tema i Norge. Denne oppgaven bærer preg av at det er et stort forskningshull knyttet til temaet. Det har vært en stor interesse for å forske på dette i andre land, spesielt i USA og Australia. Det kan se ut som at den forskningsmessige interessen i Norge ligger hos

masterstudenter. Jeg lurer på hvorfor det er en slik manglende interesse for forskning på deling av intime bilder blant ungdom? Særlig med tanke på det store mediefokuset de siste årene. Jeg mener dette er et felt det er viktig å få mer kunnskap om, spesielt med tanke på at den teknologiske utviklingen bare fortsetter.

Denne oppgaven har ikke kunnet gi en endelig fasit på hvordan ungdom og intim bildedeling på nett blir fremstilt i norske medier, og kan ikke konkludere om mediedekningen i Norge er en moralsk panikk eller ikke. I oppgaven er det bare inkludert to av landets aviser og bare et lite utvalg av deres artikler om tematikken, konsentrert til et spesielt år. Tekstene som er analysert i denne oppgaven er ikke nødvendigvis representative for den norske mediedekningen av fenomenet. Allikevel kan analysen kanskje peke på noen trender i den norske mediedekningen, og funnene vil kanskje kunne styrkes eller svekkes gjennom nye analyser.

Forskningen på deling av intime bilder på nett i Norge er som sagt mangelfull, og det finnes gode muligheter for videre forskning på temaet. Det finnes noe forskning på motivasjoner for og holdninger til intim bildedeling, men det er ikke mye som fokuserer på muligheter med slik bildedeling. Dette kunne vært mulig å undersøke gjennom for eksempel intervjuer av ungdom. Videre finnes det ikke norsk forskning på ungdom og intim bildedeling med et fokus på moralsk panikk, annet enn undertegnedes forskningsarbeid. Videre forskning med utgangspunkt i denne oppgavens funn kunne vært nyttig for å si noe mer om en eventuell moralsk panikk knyttet til fenomenet i det norske samfunnet.

For det første ville det vært interessant å inkludere flere aviser i en videre forskning av intim bildedeling på nett og moralsk panikk, særlig med et fokus på lokalaviser. Her vil man kanskje kunne avdekke noen trender i mindre lokalmiljøer, og kunne si noe om moralsk panikk i flere deler av samfunnet. En annen interessant vinkling vil være å gjøre en komparativ studie av mediedekningen fra 2016 til 2019, og se hvordan mediedekningen har utviklet seg de siste årene. Har det blitt et større eller mindre fokus på tematikken i de norske avisene med tiden? Her kommer et av kriteriene for moralsk panikk inn: flyktighet (Goode og Ben-Yehuda, 1994). Var dette en debatt som oppsto plutselig og som forsvant igjen like raskt, eller har det store fokuset vedvart? Dette har jeg ikke kunnet svare på med min oppgave. Gjennom et søk i A-tekst kan man se at antallet artikler skrevet med de utvalgte søkeordene for tematikken ikke har sunket de siste årene, men det vil ikke være mulig å avgjøre om

debatten har vedvart uten å undersøke innholdet i de ulike artiklene.

Som diskutert i del **6.6** vil kanskje videre forskning på moralsk panikk i norsk sammenheng gi en bedre forståelse av hvordan en eventuell norsk moralsk panikk vil utspille seg. Jeg argumenterer derfor for at det vil være hensiktsmessig med mer forskning på moralsk panikk i Norge. Videre, anser jeg mer forskning på ungdom og intim bildeling på nett som både interessant og nødvendig. Bedre kunnskap om seksualitet på nett vil være en fordel for både foreldre og ungdom, med tanke på informasjonsflyt og veiledning. Det kommer stadig frem i mediedekningen av ungdom og intim bildedeling at det er et behov for bedre opplæring i både nettvett og seksualitet i skolen. Voksne, og spesielt foreldre og skoleansatte, må være oppdaterte på hvordan sosiale medier og internett fungerer som en ny arena for seksuell utforskning. En slik opplæring og veiledning kan bare gjennomføres dersom vi har bedre kunnskap om hvordan seksualitet og digital teknologi henger sammen. Derfor håper jeg at forskningen på ungdom, seksualitet og digital teknologi får den oppmerksomheten det fortjener.

Vi må engasjere oss i ungdomsseksualiteten, ikke feie den under et teppe og late som den ikke eksisterer. Og i hvertfall ikke demonisere den.

Litteraturliste

Aasheim, A., Nordli, Ø. & Skogstrøm, L. (2016, 13.05). Prisen for å henge med russen. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/a-magasinet/i/J1qkP/prisen-for-aa-henge-med-russen

Albury, K. & Crawford, K. (2012) Sexting, consent and young people's ethics: Beyond Megan's Story, *Continuum, 26(3),* 463-473, DOI: https://doi.org/10.1080/10304312.2012.665840

Auen, A. A., Gram-Knutsen, L.C. & Hansen, M. E. (2017). *Fra tabu til åpenhet: En analyse av ungdomsseksualitet i nettdramaserien SKAM.* (Bacheloroppgave). Universitetet i Oslo.

Chalfen, R. (2009). 'It's only a picture': sexting, 'smutty' snapshots and felony charges. *Visual Studies, 24(3),* 258-268, DOI: 10.1080/14725860903309203

Cohen, S. (1972). *Folk devils and moral panic: The creation of the Mods and Rockers*. London: MacGibbon and Kee Ltd.

Cohen, S. (2011). *Folk devils and moral panic: The creation of the Mods and Rockers.* 3 utgave. Abingdon, Oxon : Routledge. Hentet fra http://search.ebscohost.com.ezproxy.uio.no/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=361916&site=ehost-live

Critcher, C. (2006). *Critical readings: Moral panic and the media.* Maidenhead: Open University Press.

Crofts, T. & Lee, M. (2013). Sexting, children and child pornography. *Sydney Law Review, 35(1),* 85-106. Hentet fra https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/sydney35&i=87

Davidson, E. N. & Homb, T. A. (2017). *Nakenbilder- på kødd og alvor.* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/59726/Nakenbilder---p--k-dd-og-alvor.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Dir, A. L., Coskunpinar, A. Steiner, J. L., & Cyders, M. A. (2013). Understanding Differences in Sexting Behaviors Across Gender, Relationship Status, and Sexual Identity, and the Role of Expectancies in Sexting. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 16(8),* 568-574, DOI: http://doi.org.ezproxy.uio.no/10.1089/cyber.2012.0545

Draper, N. R. A. (2012). Is Your Teen at Risk? Discourses of adolescent sexting in United States television news, *Journal of Children and Media, 6(2)*, 221-236, DOI: 10.1080/17482798.2011.587147

Drotner, K. (1999) Dangerous Media? Panic Discourses and Dilemmas of Modernity, *Paedagogica Historica, 35(3)*, 593-619, DOI: 10.1080/00309239903503 03

Eriksen, N. (2016, 17.08). Dette er ungdommen nå til dags. *Forskning.no.* Hentet fra https://forskning.no/partner-barn-og-ungdom-forebyggende-helse/dette-er-ungdommen-na-til-dags/402476

Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. New York: Longman Inc.

Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold.

Fairclough, N. (2015). *Language Power.* New York: Routledge.

Goode, E., & Ben-Yehuda, N. (1994). Moral Panics: Culture, Politics, and Social Construction. *Annual Review of Sociology, 20*, 149-171. Hentet fra www.jstor.org/stable/2083363

Hagen, I. & Wold, T. (2009). *Mediegenerasjonen: Barn og unge i det nye medielandskapet.* Oslo: Det Norske Samlaget.

Hasinoff, A. A. (2013). Sexting as media production: Rethinking social media and sexuality. *New Media & Society, 15*(4), 449–465. https://doi.org/10.1177/1461444812459171

Hatlo, M. (2019, 29.01). Kripos øker innsatsen mot spredning av nakenbilder. *Dagbladet.* Hentet fra https://www.dagbladet.no/nyheter/kripos-oker-innsatsen-mot-spredning-av-nakenbilder/70705965

Helljesen, V. (2013, 03.12). Lektor ved Politihøgskolen: – Ungdommene har aldri vært bedre enn nå. *NRK.* Hentet fra https://www.nrk.no/norge/_-ungdommer-aldri-vaert-bedre-enn-na-1.11394285

Hågvar, Y. B. (2007). *Å forstå avisa: innføring i praktisk presseanalyse.* Bergen: Fagbokforlaget.

Hågvar, Y. B. (2016). *Nyhetssjangere i nettaviser.* (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/handle/10852/51970

Ighanian, C. G., Svendsen, M. & Quist, C. (2016, 04.06). Sophie Elise Isachsen misbrukt på nett: – Det verste jeg har opplevd i hele mitt liv. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/rampelys/i/xnyEn/sophie-elise-isachsen-misbrukt-paa-nett-det-verste-jeg-har-opplevd-i-hele-mitt-liv

Jeffrey, C. P. (2018). Too sexy too soon, or just another moral panic? Sexualization, children, and “technopanics” in the Australian media 2004–2015, *Feminist Media Studies, 18(3),* 366-380, DOI: 10.1080/14680777.2017.1367699

Johannessen, H. A. (2004). *Innvandrerkriminalitet- et medieskapt hysteri?* (Hovedoppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/15438/1/Innvandrerkriminalitet.pdf

Jor, E. L. (2019, 28.03). Tallene er klare: Her er landets største mediehus. *Medier24.* Hentet fra https://www.medier24.no/artikler/mediebedriftene-legger-fram-medietallene/461612

Jørgensen, K. & Karlsen, F. (2014). Mediepanikk eller medieskepsis? – En analyse av dataspilldebatten etter 22. juli. *Norsk medietidsskrift,21(1),* 42-61. Hentet fra https://www.idunn.no/nmt/2014/01/mediepanikk_eller_medieskepsis_-_en_analyse_av_dataspillde

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode.* Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons, 53(1),* 59–68. DOI: https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003

Kinge, M. C. (2017). *Seksuelt krenket i en digital verden.* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/57531/1/Master-i-duomal-Marie.pdf

Kleppe, R. R., (2019, 04.02). Oversikt over journalistiske sjangre. *Nasjonal digital læringsarena (NDLA).* Hentet fra https://ndla.no/nb/subjects/subject:14/topic:1:185036/topic:1:125903/resource:1:158772

Lech, K., Quist, C., Spets, K., & Vigsnæs, M. K. (2016, 20.08). Politiet slår alarm: Grenseløs sexkultur blant barn og unge. *VG +*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/m64yq1/politiet-slaar-alarm-grenseloes-sexkultur-blant-barn-og-unge

Lenhart, A. (2009). Teens and Sexting. How and why minors are sending sexually suggestive nude or nearly nude images via text messaging. Washington DC: PewResearchCenter**.** Hentet fra https://www.pewresearch.org/internet/wp-content/uploads/sites/9/2009/12/PIP_Teens_and_Sexting.pdf

Lindberg, M. H. (2018). *Hevnporno som et kjønnsbasert fenomen - og hvordan begrepet hevnporno brukes i norsk presse i perioden 2013-2017.* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/67264/1/Lindberg-Master.pdf

Livingstone, S. (2008). Taking risky opportunities in youthful content creation: teenagers' use of social networking sites for intimacy, privacy and self-expression. *New Media & Society, 10*(3), 393–411. DOI: 10.1177/1461444808089415

Lægland, T. M. (2016). *Nettvett blant unge jenter. (*Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/52527/Den-riktige-duoen-ONSDAG-PDF.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Marwick, A. E. (2008). To catch a predator? The MySpace moral panic. *First Monday, 13(6),* DOI: https://doi.org/10.5210/fm.v13i6.2152

Medietilsynet. (2018). Barn og medier undersøkelsen 2018. Hentet fra https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2018-barn-og-medier

Mengaaen, S. (2017, 13.11). Knust håndballstjerne snakker ut: Private bilder av Nora Mørk på avveie. *TV2.* Hentet fra https://www.tv2.no/a/9487571/

NRK P3. (2016, 19.05). Trussel. *SKAM.* Hentet fra http://skam.p3.no/2016/05/19/trussel/

Olsen, A. (2015). *Engler og demonisering. Politiretorikkens gjennomslagskraft.* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/49770/1/Masteroppgave_AsbjrnOlsen1.pdf

Olsen, M. (2018). *«Det har blitt veldig vanlig at jenter fremstiller seg på den måten, det har ikke noe virkning lengre».* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/63216/Masteroppgave_MariaOlsenx.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Persen, K. (2016, 24.05). Skam-roses av politiet:- Serien er genial. *TV2.* Hentet fra https://www.tv2.no/underholdning/8332815/

Rasmussen, R. H. (2016, 10.03). *Barnevakten.* En guide til bildedeling. Hentet fra https://www.barnevakten.no/bildedeling/

Redd Barna. (2014). Ses Offline? Et metodehefte om ungdom, sex og internett. Hentet fra https://www.reddbarna.no/soek?q=ses+offline&types

Regjeringen. (2018, 26.06). Foreslår nytt straffebud mot deling av krenkende bilder og filmer. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/foreslar-nytt-straffebud-mot-deling-av-krenkende-bilder-og-filmer/id2606087/

Ringrose, J., Harvey, L., Gill, R., & Livingstone, S. (2013). Teen girls, sexual double standards and 'sexting': Gendered value in digital image exchange. *Feminist Theory*, *14*(3), 305–323. https://doi.org/10.1177/1464700113499853

Scheller, Samantha H. (2015). A picture is worth a thousand words: the legal implications of revenge porn. *North Carolina Law Review, 93*(2). 551-591. Hentet fra

Skotheim, L. (2008, 09.05). Si;D. Aftenposten. Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/w8JzP/si-d

Slettmeg.no. (2018). Om oss. Hentet fra: https://slettmeg.no/om-oss

Statistisk sentralbyrå. (2019, 29.08). Bruk av IKT i husholdningene. Hentet fra https://www.ssb.no/ikthus.

Store norske leksikon. (2016, 10.06). Aftenposten. Hentet fra https://snl.no/Aftenposten

Store norske leksikon. (2017, 06.06). VG. Hentet fra https://snl.no/VG

Store norske leksikon. (2018, 06.04). Konsekvens. Hentet fra https://snl.no/konsekvens

Straffeloven. (2005). Lov om straff. (LOV-2005-05-20-28) Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#KAPITTEL_2-11

Teigstad, E. (2017, 06.07). "Hva er hevnporno?". *Overgrep.no.* Hentet fra http://www.overgrep.no/hva-er-hevnporno/

Tessem, H. M. (2015). Slettmeg.no årsrapport 2015. Hentet fra https://slettmeg.no/wp-content/uploads/sites/3/2016/05/Slettmeg-no-årsrapport-2015-digital.pdf

Van Oytsel, J., Ponnet, K., Walrave, M., & d'Haenens, L. (2017). Adolescent sexting from a social learning perspective. *Telematics and Informatics, 34(1), 287-298.* DOI: https://doi.org/10.1016/j.tele.2016.05.009

Walker, S., Sanci, L., & Temple-Smith, M. (2013). Sexting: Young Women's and Men's Views on Its Nature and Origins. *Journal of Adolescent Health, 52(6),* 697-701. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.01.026

Walrave M., Ponnet, K., Van Ouytsel, J., Van Gool, E., Heirman, W., & Verbeek, A. (2015). Whether or not to engage in sexting: explaining adolescent sexting behaviour by applying the prototype willingness model. *Telemat Inform*, 32(4), 796-808. Doi: https://doi.org/10.1016/j.tele.2015.03.008

Walters, L. G. (2010) How to Fix the Sexting Problem: An Analysis of the Legal and Policy Considerations for Sexting Legislation, *9 First Amend. L. Rev.* 98-148. Hentet fra http://scholarship.law.unc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1130&context=falr

Westeng, K. (2016, 23. 05). Landsforeningen mot seksuelle overgrep vil ha Skam-scene på pensum. *Side2.* Hentet fra http://www.side2.no/aktuelt/landsforeningen-mot-seksuelle-overgrep-vil-ha-skam-scene-pa-pensum/3423226892.html

Willett, R. (2015). The discursive construction of ”good parenting” and digital media – the case of children’s virtual world games, *Media, Culture & Society,37(7),* 1060 – 1075. DOI: https://doi.org/10.1177/0163443715591666

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, O. L. & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Vedlegg 1 Kildemateriale: Utvalgte avisartikler

Kildematerialet for denne oppgaven er avisartikler hentet fra Aftenpostens og VGs nettavis. Alle artiklene ble lastet ned i 2018 og 2019.

Aftenposten

Aasheim, A., Nordli, Ø. & Skogstrøm, L. (2016, 13.05). Prisen for å henge med russen. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/a-magasinet/i/J1qkP/prisen-for-aa-henge-med-russen

Dommerud, T. & Magerøy, L. H. (2016, 16.05). Risikerer tre års fengsel hvis de deler nakenbilder av mindreårige. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/norge/i/bKp15/risikerer-tre-aars-fengsel-hvis-de-deler-nakenbilder-av-mindreaarige

Gutt (17). (2016, 07.09). Jenter sender ikke nakenbilder for å bli kule. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/R8WrO/jenter-sender-ikke-nakenbilder-for-aa-bli-kule

Ingrid (19). (2016, 13.03.). Du blir ikke bedre likt selv om du sender nakenbilder. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/7l5kV/du-blir-ikke-bedre-likt-selv-om-du-sender-nakenbilder

Jon, N. (2016, 18.05). Russeguttas makt. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/RROGd/russeguttas-makt-nina-jon

Margrethe (15). (2016, 01.09). Det er ikke bare negativt å sende nakenbilder. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/K18Ve/det-er-ikke-bare-negativt-aa-sende-nakenbilder

Mellingsæter, H. (2016, 12.03). Helsesøster: - Før holdt man et speil i dusjen for å se på jentene. Nå har du det på film. Aftenposten. Hentet fra https://www.aftenposten.no/norge/i/zL70r/helsesoester-foer-holdt-man-et-speil-i-dusjen-for-aa-se-paa-jentene-naa-har-du-det-paa-film

NTB. (2016, 08.11). Høyesterett skjerpet straffen for spredning av bilder. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/norge/i/krwLX/hoeyesterett-skjerpet-straffen-for-spredning-av-nakenbilder

Skjeggestad, H. (2016, 15.12). Hei fremmed! Neste gang du sender meg sexbilder på Snapchat, anmelder jeg deg. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/m2wXO/hei-fremmed-neste-gang-du-sender-meg-sexbilder-paa-snapchat-anmelder-jeg-deg-helene-skjeggestad

Slettholm, A. (2016, 04.03.). Tenåringsovergrepene: Sexvideoer skal ha blitt vist på skolens storskjerm. *Aftenposten.* Hentet fra https://www.aftenposten.no/osloby/i/rzea/tenaaringsovergrepene-sexvideoer-skal-ha-blitt-vist-paa-skolens-storskjerm

VG

Aaser, K. (2016, 09.11). Høyesterett går for fem måneders fengsel for deling av nakenbilder. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/OM031/hoeyesterett-gaar-for-fem-maaneders-fengsel-for-deling-av-nakenbilder

Andersen, G. (2016, 22.05). Straffet for å vise nakenbilder av eks-kjæresten. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/wWq51/straffet-for-aa-vise-nakenbilder-av-eks-kjaeresten

Bergo, I. G. & Quist, C. (2016, 22.08). Kunnskapsministeren om sexkulturen blant unge: – Skolen må ta mer ansvar. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/621W3/kunnskapsministeren-om-sexkulturen-blant-unge-skolen-maa-ta-mer-ansvar

Brenna, J. G., Matre, J. & Quist, C. (2016, 02.03.2016). Politiet: Ungdommer presses for nakenbilder på nett. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/q5oJw/politiet-ungdommer-presses-for-nakenbilder-paa-nett

Brenne, M. L. (2016, 03.07). Hevnporno er vanligere enn vi tror. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/ej049/hevnporno-er-vanligere-enn-vi-tror

Brenne, M. L. (2016, 07.07). Mobilparadokset: Foreldrene henger ikke med. *VG.* Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/82dQA/mobilparadokset-foreldrene-henger-ikke-med

Henden, H., Ighanian, C. G. & Quist, C. (2016, 07.06). Unge om sending av nakenbilder: - Veldig mange som synes det er mye press. *VG.* Hentet fra

https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/RWQwJ/unge-om-sending-av-nakenbilder-veldig-mange-som-synes-det-er-mye-press

Høydal, H. F. (2016, 15.10.2016). Politiet bekymret: Stadig flere overgripere utgir seg for å være barn på nett. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/yPr5A/politiet-bekymret-stadig-flere-overgripere-utgir-seg-for-aa-vaere-barn-paa-nett

Ighanian, C. G & Quist, C. (2016, 03.07). VG-lesere forteller: Slik ble vi rammet av hevnporno. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/AOWMz/vg-lesere-forteller-slik-ble-vi-rammet-av-hevnporno

Ighanian, C. G, Quist, C. & Svendsen, M. (2016, 06.06). Justisminister Anders Anundsen om hevnporno: -Det ultimate tillitsbrudd. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/ldL07/justisminister-anders-anundsen-om-hevnporno-det-ultimate-tillitsbrudd

Ighanian, C. G., Quist, C. & Svendsen, M. (2016, 04.06). Fått nakenbilder spredt? Det er aldri din skyld. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/82zB1/faatt-nakenbilder-spredt-det-er-aldri-din-skyld

Ighanian, C. G., Quist, C. & Svendsen, M. (2016, 05.06). Disse kan hjelpe deg som har fått nakenbilder på avveie. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/g8KG5/disse-kan-hjelpe-deg-som-har-faatt-nakenbilder-paa-avveie

Koren, B. A., Quist, C. & Wallenius, H. (2016, 21.08). Slik snakker du med barn og unge om sosiale medier. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/62Q6Q/slik-snakker-du-med-barn-og-unge-om-sosiale-medier

Matre, J. (2016, 21.02). Barnevakten: -Vis interesse for barnas nettbruk. *VG*, Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/9205p/barnevakten-vis-interesse-for-barnas-nettbruk

Matre, J., Quist, C. & Ravndal, D. (2016, 02.03). Tre tenåringsgutter pågrepet for flere voldtekter. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/pwbgW/tre-tenaaringsgutter-paagrepet-for-flere-voldtekter

Mortensen, T. & Sandvær, H. (2016, 21.08). Anundsen om overgrep på nett: -Vi har halset etter. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/B8EVl/anundsen-om-overgrep-paa-nett-vi-har-halset-etter

VG. (2016, 05.06). Privatliv under angrep. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/o0OaR/privatliv-under-angrep

VG. (2016, 22.08). Sexpress og overgrep blant unge. *VG*. Hentet fra https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/rQK7m/sexpress-og-overgrep-blant-unge